

HOOGHEEMRAADSCHAP
**DE STICHTSE
RIJNLANDEN**

12-10-2017

Bestuursverslag 2017 ONTWERP

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
2017 in één oogopslag	5
<i>Op koers?!</i>	5
<i>Financiële resultaten 2017</i>	6
De programma's: terugblik 2017	9
<i>Waterkeringbeheer</i>	9
<i>Calamiteitenzorg</i>	12
<i>Muskusrattenbeheer eigen beheergebied</i>	13
<i>Watersysteembeheer</i>	14
<i>Beperken gevolgen klimaatverandering</i>	18
<i>Gezond water</i>	21
<i>Gezuiverd afvalwater</i>	25
<i>Bestuur en organisatie</i>	30
<i>Organisatie in transitie</i>	34
2017 in cijfers	36
<i>Exploitatieresultaat 2017</i>	36
<i>Investerings</i>	37
<i>Belastingen</i>	40
<i>De paragrafen</i>	42
1. <i>Moties en amendementen 2017</i>	43
2. <i>Incidentele baten en lasten</i>	46
3. <i>Reserves en voorzieningen</i>	46
4. <i>Weerstandsvermogen</i>	46
5. <i>Financiering</i>	48
6. <i>Verbonden Partijen</i>	52
7. <i>Bedrijfsvoering</i>	60
8. <i>EMU saldo</i>	63
9. <i>Top Inkomens 2017</i>	64
Bijlage 1: Prestatie indicatoren	65
Bijlage 2: Kosten en opbrengsten	69
<i>Kosten en opbrengsten Waterkeringbeheer</i>	69

<i>Kosten en opbrengsten Calamiteiten zorg</i>	70
<i>Kosten en opbrengsten Muskusrattenbeheer</i>	71
<i>Kosten en opbrengsten Watersysteembeheer</i>	72
<i>Kosten en opbrengsten Beperken gevolgen klimaatverandering</i>	73
<i>Kosten en opbrengsten Gezond water</i>	74
<i>Kosten en opbrengsten Gezuiverd afvalwater</i>	75
<i>Kosten en opbrengsten Lastendruk</i>	76
<i>Kosten en opbrengsten Bestuur & organisatie</i>	77
Bijlage 3: Investerings – rapportage grote projecten	78
Bijlage 4: Muskusrattenbeheer	82

Voorwoord

Werken aan een veilige, gezonde en prettige leefomgeving

Voor u ligt het bestuursverslag 2017. In dit bestuursverslag wordt beschreven hoe het waterschap het afgelopen jaar in de verschillende programma's gewerkt heeft aan haar opgaven. Hierbij is voortgebouwd op de bestaande programma's.

Organisatie in transitie

2017 was een jaar waarin de transitie die de organisatie doormaakt duidelijkere vormen kreeg en we als waterschap aan het eind van het jaar kunnen concluderen dat we trots mogen zijn op het behaalde resultaat. Met de uitvoering van de grote projecten zoals de rwzi Utrecht, KWA+ en Sterke Lekdijk heeft de organisatie een verzwaring van haar takenpakket gekregen. De projectenorganisatie is snel gegroeid en er was druk op het ingenieursbureau van het waterschap door personele verschuivingen. Toch is dit niet ten koste gegaan van het reguliere werk. Met uitzondering van baggeren is goede voortgang op de geplande werkzaamheden gerealiseerd (98% van het reguliere investeringsprogramma gerealiseerd). De technische basis van ICT is verbeterd, klaar voor nieuwe ontwikkelingen. Pilots met betrekking tot de omgevingswet en onderwaterdrainage resulteren naast nieuwe kennis ook in een betere samenwerking met andere overheden, belangenorganisaties en bewoners in ons beheergebied. Dit alles vraagt ook iets van de sturing. Op verschillende plekken is de organisatie daarom aan de slag met verandering in sturing (IPM structuur, asset management, programma management). We zijn een degelijke organisatie in control, die vernieuwing niet uit de weg gaat en al lerende op weg is naar een moderne overheid.

Beleidscyclus

Dit bestuursverslag is onderdeel van de beleids- en beheercyclus en informeert op hoofdlijnen over de voortgang en ontwikkeling over het afgelopen begrotingsjaar. Het bestuursverslag geeft, samen met de jaarrekening 2017, inzicht in het saldo van kosten en overige opbrengsten en de belastingopbrengsten en het resultaat over het begrotingsjaar 2017. Nieuw is dat dit jaar in het bestuursverslag voor het eerst met de indicatoren nieuwe stijl voor Gezond Water en Gezuiverd Afvalwater gerapporteerd wordt.

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden van De Stichtse Rijnlanden

2017 in één oogopslag

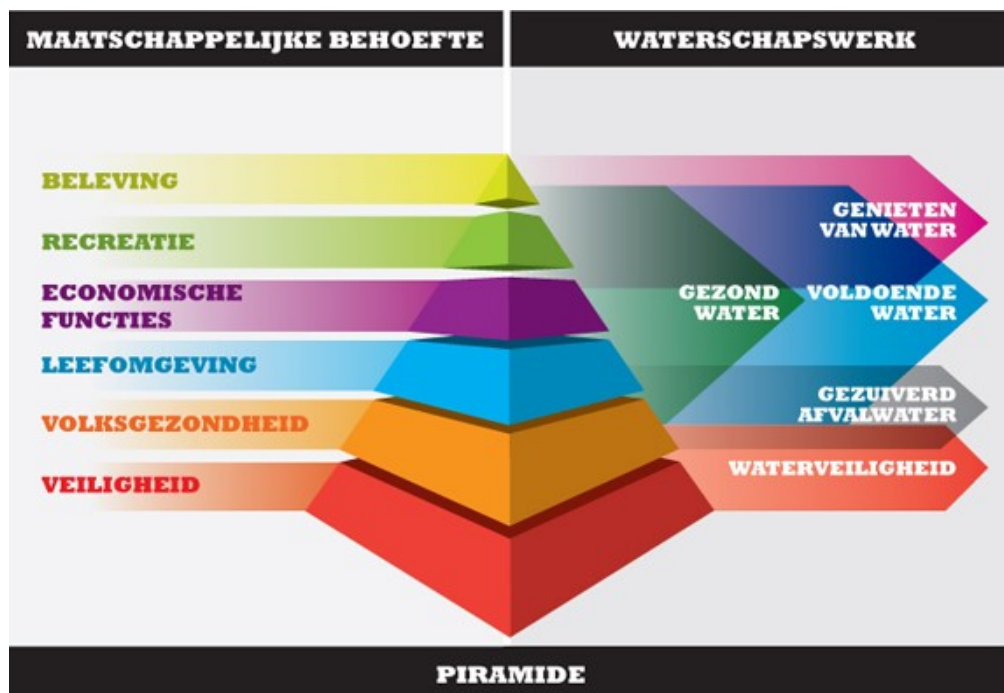
Woordwolk Jaarverslag 2017; visuele weergave van het jaarverslag, hoe vaker een woord voorkomt hoe groter het wordt afgebeeld.

Op koers?!

In dit bestuursverslag wordt voor het eerst middels effectindicatoren gerapporteerd over Gezond Water en Gezuiverd Afvalwater. Met de rapportage op effectindicatoren wordt beter inzicht gegeven over het bereiken van beoogde effecten en maken we de stap naar sturing en toezicht op het grotere geheel mogelijk. In 2017 is de methodiek met per thema doelen en effectindicatoren vastgesteld. Dit betekent dat over 2018 voor alle thema's over de effect indicatoren gerapporteerd wordt. De bijstelling in doelen en effect indicatoren om over te rapporteren vindt plaats bij de begroting. In dit bestuursverslag wordt dus nu alleen over gezond water en gezuiverd afvalwater in de nieuwe vorm gerapporteerd. Voor de andere bestuurlijke programma's gebeurt dit nog op basis van de oude prestatie-indicatoren (zie voor verdere toelichting [Bijlage 1: Prestatie indicatoren](#)).

Het programma Gezond water staat voor de maatschappelijke waarde 'gezond water voor mens, plant en dier'. Over 2017 is het beeld dat in de samenwerking met agrariërs en gemeenten goede stappen zijn gezet en de chemische kwaliteit 'op koers' is. De ecologische toestand baart zorgen, met name de waterplanten (zie voor verdere toelichting [Gezond water](#)).

Een van de belangrijkste doelstellingen van Gezuiverd Afvalwater is het voldoen aan de effluentnorm en het afnemen van voldoende afvalwater. De algemene conclusie is dat de effluentkwaliteit op orde is. Om echt meerwaarde uit afvalwater te halen zijn er in 2017 goede vorderingen gemaakt, maar moeten de komende jaren nog verdere stappen gezet worden. Het nieuwe organisatieonderdeel Zuiver is binnen HDSR verantwoordelijk voor het zuiveren van afvalwater met als motto 'samen voor een zuiver resultaat' (zie voor verdere toelichting [Gezuiverd afvalwater](#)).

In de piramide wordt de relatie gelegd tussen de maatschappelijke behoeften en het waterschapswerk

Financiële resultaten 2017

Het jaar 2017 is afgesloten met een positief exploitatieresultaat van €8,904 mln. Dit is het verschil tussen de netto lasten van €106,353 mln en de netto belastingbijdragen van €115,257 mln en inclusief de verwerking van de mutaties in de bestemmingsreserves van €3,880 mln. In de begroting van 2017 was rekening gehouden met een positief saldo na mutatie van de bestemmingsreserves van €1,148 mln. Dit bedrag was in de begroting verwerkt als een onttrekking aan de egalisereserves Watersysteem van €3,475 mln en een toevoeging aan de egalisereserve Zuiveringsheffing van €4,624 mln. De onttrekking aan de egalisereserve Watersysteem is het gevolg van het feit dat de tarieven voor Watersysteem nog niet kostendekkend zijn en het streven naar een gelijkmatige tariefsontwikkeling. De gelijkmatige tariefsontwikkeling wordt vormgegeven door een tariefopslag van 1,5% boven het indexcijfer van 1,5% (spaarmodel). Dit geldt voor de Watersysteemheffing tot en met 2018 en voor de zuiveringsheffing tot en met 2019. Voor de zuiveringsheffing geldt dat de tarieven meer dan kostendekkend zijn. Binnen de tarieven wordt gespaard voor de RWZI Utrecht om tariefsprongen in de toekomst te voorkomen. Het exploitatieresultaat is €5,860 mln meer positief dan begroot, inclusief de mutaties van de bestemmingsreserves. In Burap 1 en Burap 2 van 2017 is reeds €3,044 mln. gemeld.

Begroting 2017 per bestuurlijk thema en programma	Begroting Primair2017	Wijziging	Begroot na wijziging	Realisatie 2017	Verschil
Kosten					
Veiligheid	17.623	301-	17.322	16.934	388
Waterkeringbeheer	14.392	305-	14.087	13.805	282
Calamiteiten zorg	621	4	625	640	16-
Muskusrattenbeheer eigen gebied *	2.611	-	2.611	2.489	121
Voldoende water	32.791	70-	32.721	29.733	2.987
Watersysteembeheer	29.592	84-	29.508	26.770	2.738
Beperking gevolgen klimaatverandering	3.199	13	3.212	2.963	250
Gezond water	47.693	2.042-	45.651	44.461	1.191
Gezond water	3.212	94-	3.119	3.066	53
Zuiveringsbeheer	44.481	1.948-	42.533	41.395	1.138
Bestuur, middelen & maatschappij	22.096	2.838	24.935	24.891	44
Lastendruk	3.753	-	3.753	3.852	100-
Maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzaamheid	-	-	-	-	-
Tevredenheid belanghebbenden	-	-	-	-	-
Bestuur en organisatie	18.344	2.838	21.182	21.039	143
Totaal kosten	120.204	425	120.629	116.019	4.610
Eenheden voor verantwoord resultaat	9.838	-	9.838	9.571	268
GR Muskusrattenbeheer	9.838	-	9.838	9.571	268
Afvalwaterketen	-	-	-	-	-
Winnet	-	-	-	-	-
Totaal kosten	130.042	425	130.467	125.590	4.877
Overige opbrengsten					
Veiligheid	860	4	864	1.382	518-
Waterkeringbeheer	842	2-	841	1.197	356-
Calamiteiten zorg	18	6	23	45	22-
Muskusrattenbeheer eigen gebied *	-	-	-	140	140-
Voldoende water	4.256	203-	4.053	5.211	1.158-
Watersysteembeheer	3.881	32	3.913	4.886	973-
Beperking gevolgen klimaatverandering	375	235-	140	325	185-
Gezond water	3.199	510	3.709	4.099	390-
Gezond water	305	10	315	554	239-
Zuiveringsbeheer	2.894	500	3.394	3.545	151-
Bestuur, middelen & maatschappij	2.353	5	2.358	2.855	496-
Lastendruk	-	-	-	-	-
Maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzaamheid	-	-	-	-	-
Tevredenheid belanghebbenden	-	-	-	-	-
Bestuur en organisatie	2.353	5	2.358	2.855	496-
Totaal overige opbrengsten	10.668	316	10.984	13.546	2.562-
Eenheden voor verantwoord resultaat	9.838	-	9.838	9.571	268
GR Muskusrattenbeheer	9.838	-	9.838	9.571	268
Afvalwaterketen	-	-	-	-	-
Winnet	-	-	-	-	-
Totaal overige opbrengsten	20.507	316	20.823	23.117	2.294-
Saldo Kosten en overige opbrengsten	109.536	109	109.645	102.473	7.171

Begroting 2017 Dekking per belasting-categorie en reservemutaties	Begroting Primair 2017	Wijziging	Begroot na wijziging	Realisatie 2017	Verschil
Belastingopbrengsten					
Watersysteemheffing ingezetenen	21.012	100	21.112	21.400	288
Watersysteemheffing overig ongebouwd	4.628	150-	4.478	4.202	276-
Watersysteemheffing natuur	52	-	52	59	8
Watersysteemheffing gebouwd	26.632	850	27.482	28.136	654
Zuiveringsheffing woningen en bedrijven	60.620	500-	60.120	61.460	1.340
Totaal netto bijdrage	112.943	300	113.243	115.257	2.015
Mutaties reserves					
Onttrekking bestemmingsreserves	3.895	1.705	5.600	2.428	3.172-
Toevoeging bestemmingsreserves	6.154	-	6.154	6.309	155
Toevoeging bestemmingsreserve rwzi Utrecht (gesaldeerd)	-	-	-	-	-
	2.259	1.705-	554	3.880	3.327
Saldo na netto bijdrage en mutaties bestemmingsreserv	1.148	1.896	3.044	8.904	5.860

Bedragen zijn in duizenden euro's

De programma's: terugblik 2017

Het waterschap werkt in acht bestuurlijke programma's aan haar opgaven. Aan elk programma zijn doelstellingen en maatregelen gekoppeld (link naar [Bijlage 1: Prestatie indicatoren](#)). In de bijlagen zijn de prestatie indicatoren en overzichten van de kosten en opbrengsten per programma opgenomen. In dit hoofdstuk wordt per programma kort een selectie van resultaten en projecten toegelicht: projecten waar we trots op zijn, waarin tot uiting komt hoe we als waterschap willen werken, of zaken waar we van kunnen leren. Per programma is een link naar de bijlage opgenomen met het overzicht van de kosten en opbrengsten. Voor de programma's Gezond Water en Gezuiverd Afvalwater wordt in dit overzicht op de indicatoren nieuwe stijl voor Gezond Water en Gezuiverd Afvalwater gerapporteerd, zoals beschreven en voor het eerst genoemd in de begroting 2018, pagina 10, als "effect indicatoren". Deze vorm van rapporteren zal volgend jaar ook voor de andere programma's doorgevoerd worden.

Waterkeringbeheer

Project Sterke Lekdijk van start

Het onderzoek wat in 2016 was afgerond binnen de Projectoverstijgende Verkenning Centraal Holland wees uit dat de Lekdijk op ruim vijftig kilometer versterkt moet worden. Hiervoor is in 2017 begonnen met het werk in de eerste deelprojecten Wijk bij Duurstede - Amerongen en Salmsteke. Dit gebeurt samen met het gebied. Binnen de verkenningfase is voor het dijkversterkingsproject Wijk bij Duurstede-Amerongen gekeken naar wat er leeft en speelt langs het dijktraject onder bewoners en belangengroepen. In augustus en september is een tour gemaakt met een camperbus. Hierbij is gesproken met ruim driehonderd bewoners en passanten over hoe ze de dijk beleven en gebruiken en wat ze weten over de dijkversterking. Voor Salmsteke is een grondonderzoek op diverse percelen afgerond en zijn de voorbereidingen getroffen om met het gebied in gesprek te gaan. Ook achter de schermen is er veel gebeurd: de projectorganisatie is bemenst en de planning voor de deeltrajecten heeft vorm gekregen. We kunnen nu antwoord geven op vragen als 'Wanneer is 'mijn' traject aan de beurt'? En 'wie is mijn aanspreekpunt'?

Camperbus in actie voor het belevingswaardeonderzoek

Nieuwe normen primaire keringen

Sinds 1 januari 2017 zijn in de Waterwet nieuwe normen voor de primaire keringen vastgelegd. Deze nieuwe normen zijn onder andere gebaseerd op het bieden van eenzelfde basisveiligheid in heel Nederland. Ook is een nieuw wettelijk beoordelingsinstrumentarium beschikbaar gekomen wat gebaseerd is op overstromingskansen.

De beoordeling van het dijktraject tussen Amerongen en Nieuwegein (dijktraject 44-1) is afgerond. De Inspectie van Leefomgeving en Transport (ILT) heeft in oktober 2017 met deze beoordeling ingestemd. Dit heeft de weg vrijgemaakt voor een subsidie vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). De uitkomst van de beoordeling is dat het dijktraject op het grootste deel niet voldoet aan de norm (ondergrens).

Ondertekening aanbiedingsbrief veiligheidsoordeel 44-1

Versterken regionale keringen

Uit de eerste toetsronde van de regionale keringen (2008 en 2012) bleek dat delen versterkt moeten worden. Deze versterkingsmaatregelen zijn opgenomen in het Groot Onderhoudsprogramma (GOP) regionale waterkeringen. De opgave van het GOP voor 2017-2021 en de voortgang is opgenomen in onderstaande tabel: Te zien is dat in 2017 reeds 50 km regionale kering is verbeterd en dat 47 km van de regionale keringen die volgens de eerste toetsronde niet aan de norm voldoen, nog versterkt moeten worden.

Opgave regionale waterkeringen

Opgave GOP 2017-2021	Gerealiseerd in 2017	Opgave per 1 januari 2018
97 km verbeterd	50 km opgeleverd	47 km
60 km instandhouden	13 km opgeleverd	47 km

Keringenbeheer

Het reguliere beheer en onderhoud zijn conform plan uitgevoerd. Volgens plan worden de keringen 1 of 2 keer per jaar geïnspecteerd. De geconstateerde schades zijn grotendeels door de afdeling Uitvoering verholpen. Overige schades worden verder onderzocht of tijdens de aankomende verbetering van de kade meegenomen. De bestrijding van ongewenste planten en distelvorming vormt voor de keringen een aandachtspunt. We onderzoeken hoe we hier het beste mee om kunnen gaan.

Zorgplicht

In mei 2017 is de visie 'Kijk op de zorgplicht' door het college vastgesteld. In deze visie conformeert HDSR zich aan het landelijk kader zorgplicht en de daarin opgenomen basis-eisen. Hierin is opgenomen dat de regionale keringen en het muskusrattenbeheer onderdeel uitmaakt van de zorgplicht. Voor 2017 is de eerste jaarlijkse waterveiligheidsrapportage opgesteld. Hiermee vindt expliciete verantwoording van de zorgplicht op het niveau van directie en dagelijks bestuur plaats.

» *Kosten en opbrengsten Waterkeringbeheer*

(link naar bijlage 2)

Calamiteitenoefening Deining en Doorbraak

Eind september 2017 vond de grootschalige crisisoefening 'Deining & Doorbraak' plaats langs de grote rivieren in Nederland. Om goed voorbereid te zijn op een situatie van extreem hoog water in de rivieren, oefenden langs de Rijntakken vijf waterschappen samen met vier veiligheidsregio's, Rijkswaterstaat Oost Nederland, het Watermanagement Centrum Nederland (WMCN) en het ministerie van Defensie. Het was voor het eerst sinds het hoogwater van 1995 dat op deze grote schaal is geoefend met zo veel betrokken instanties. Van ons waterschap hebben meer dan 200 collega's meegedaan!

Het hoofddoel van de oefening voor alle deelnemende waterschappen was "Inzicht en ervaring opdoen met elkaar en elkaar op een zodanige wijze informeren, dat daarmee een voldoende basis is voor besluitvorming en communicatie naar burgers". Binnen de waterschappen wordt teruggekeken op een geslaagde oefening. Er zijn leerpunten, maar daarvoor wordt geoefend! Zo leerde de oefening bijvoorbeeld hoe belangrijk een uniforme werkwijze en overkoepelende afstemming is en het belang van het vermogen om gaandeweg verbeteringen door te voeren. We zijn als organisatie immers nooit 100 procent klaar voor een specifiek scenario. We moeten kunnen inspelen op veranderende omstandigheden. Gecoördineerde improvisatie is de sleutel in crisisbeheersing.

De oefening heeft veel aandacht gekregen van de media met bijvoorbeeld berichten in de landelijke dagbladen en uitzendingen in het NOS-journaal, Jeugdjournaal en RTV Utrecht. Dit draagt bij aan de bewustwording van de rol van waterschappen en het risicobewustzijn van inwoners.

Calamiteitenorganisatie in actie

Het Calamiteitenbestrijdingsplan Hoog Buitenwater en Overstromingen is geactualiseerd en aangevuld. Dit plan is toegepast bij de hoogwater oefening Deining & Doorbraak. De lessen van deze oefening zijn weer input voor aanscherping van het proces, de procedures, het plan en de communicatie.

In december moest het waterschap een aantal maatregelen nemen omdat door de smeltende sneeuw en veel regen het water in de sloten en rivieren hoog stond. Bij de Montfoortse Vaart liep het water over de Cattenbroekerdijk. Door de inzet van een noodpomp in de polder nabij Odijk, het aanleggen van een tuimelkade op de Cattenbroekerdijk langs de Montfoortse Vaart, het stremmen van de sluis in Bodegraven en afstemming met de aangrenzende waterbeheerders kon het overtollige water geleidelijk worden afgevoerd. Gedurende het hoge water was de veiligheid niet in het geding, maar het heeft een aantal dagen geduurd voordat de waterpeilen weer normaal waren.

» [Kosten en opbrengsten Calamiteitenzorg \(link naar bijlage 2\)](#)

Muskusrattenbeheer eigen beheergebied

Samenwerken voor het beste resultaat

Met de gecoördineerde aanpak op muskusrattenbestrijding zijn de hoge vangsten in 2016 gedaald naar lage vangsten in 2017. De lage vangsten waren landelijk nieuws (NOS) ([Vroege vogels](#)) ([UvW](#)). Binnen het vanggebied van Muskusrattenbeheer West- en Midden-Nederland was de vangstdaling het grootst in het beheergebied van de Stichtse Rijnlanden. In 2017 zijn er in ons gebied 48% minder muskusratten gevangen dan het jaar ervoor bij ongeveer gelijkblijvende inzet. Het aantal gevangen muskusratten komt daarmee op 1 per 3 kilometer watergang.

Door het samenwerken kan gerichte inzet binnen het vanggebied georganiseerd worden, waardoor de bestrijding van haarden van muskusratten effectief vorm kan worden gegeven. Bij bestrijding van de haarden in en langs Stichtse Rijnlandengebied zijn onder meer muskusratbeheerders uit Noord-Holland ingezet.

Nieuwe infographic over nut en noodzaak muskusrattenbeheer

Met het succesvol drukken van de muskusrattenpopulatie wordt gewerkt aan het lange termijn perspectief van muskusrat-vrij worden. De lagere dichtheden en muskusrat vrije delen vragen om andere vormen van beheer. Geëxperimenteerd wordt met het gebruik van eDNA (environmental DNA) in de opsporing van muskusratten in een gebied. Door het nemen van watermonsters kan middels de aanwezigheid van eDNA van muskusratten geconstateerd worden of muskusratten in achterliggend water aanwezig zijn. De pilot heeft onder de naam 'CSI in de polder' meegedongen naar de waterinnovatieprijs voor waterveiligheid in 2017.

» [Kosten en opbrengsten Muskusrattenbeheer](#) (link naar bijlage 2)

Werk aan de Enkele en Dubbele Wiericke feestelijk afgerond

Na acht jaar werden in 2017 de werkzaamheden aan de Wierickes afgerond en dit is in januari 2018 feestelijk beklonken. In het project komen de drie taken van het waterschap, veilige dijken, droge voeten en schoon water, samen. De oostelijke dijk is verhoogd en verbreed en er is een nieuwe natuurvriendelijke oever aangelegd. Bij de aanleg van de oever is gebruik gemaakt van de schone bagger die vrijkwam bij het baggeren van de Enkele Wiericke. Er is een nieuwe waterbergingssloot gegraven. In deze sloot kan bij heftige buien extra water worden opgevangen. Als afsluiting van het project heeft het waterschap een uitkijktoren gerealiseerd. Kijk! op de Wiericke biedt de omgeving een toeristisch en cultuurhistorisch attractiepunt voor fietsers tussen Driebruggen en de Reeuwijkse plassen en is een educatief en communicatief visitekaartje voor het waterschap. En ook de markering van een goede samenwerking met het gebied. Zie ook het filmpje op YouTube over het project Enkele Wiericke (link [youtube](#)).

Project Gekanaliseerde Hollandsche IJssel van start

De komende jaren wordt er gewerkt aan de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (GHIJ), tussen Nieuwegein en Gouda. Er worden kades en oevers opgeknapt, er wordt gebaggerd en beleid gemaakt voor ligplaatsen. In januari, februari en juni 2017 zijn informatiebijeenkomsten georganiseerd voor de bewoners. Deze zijn goed bezocht. Iets meer dan 300 mensen kwamen langs om geïnformeerd te worden over de werkzaamheden en nieuwe ontwikkelingen en meekoppelkansen in te brengen. De opgehaalde informatie is, waar mogelijk meegenomen, in de gezamenlijke visie van waterschap en gemeenten voor de GHIJ.

Deuren Waaiersluis voor paar uurtjes op de kant

In december zijn de deuren van de Waaiersluis in Gouda één voor één op de kant gezet om hiervan exact kopieën te maken. Ons waterschap heeft het Waaiercomplex enkele jaren geleden in eigendom gekregen van Rijkswaterstaat bij de overdracht van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel. Het complex bestaat uit het Waaiergemaal, spuisluizen en de schutsluis. Na het opknappen van de spuischuiven, is de Waaierschutsluis nu aan de beurt: het remmingwerk en de waaierdeuren verkeren in slechte staat. Door kopieën te maken kunnen de bijzondere deuren in 2018 in korte tijd worden vervangen. Zo wordt de stremming voor de scheepvaart op de GHIJ zo veel mogelijk beperkt.

Naast het werken aan de Waaiersluis is in 2017 het baggerwerk in augustus aanbesteed. Helaas heeft de aannemer de opdracht in december teruggegeven. De voorgenomen manier van werken kon de aannemer niet realiseren. Nu het contract met de aannemer ontbonden is, zal het werk opnieuw moeten worden aanbesteed. De werkzaamheden zullen naar verwachting na het vaarseizoen 2018 worden hervat.

Succesvolle pilots bodemdaling veenweidegebied

2017 was voor het veenweide deel van ons beheergebied een jaar van koersbepaling, mobiliseren van medestanders en faciliteren van pilots en initiatieven uit het gebied. In mei is de Positionpaper 'Vertragen bodemdaling veenweide, elke centimeter telt!' vastgesteld als startnotitie door het algemeen bestuur. Met de positionpaper willen we partijen uitnodigen om samen het tempo van de bodemdaling voor 2050 te vertragen met tenminste 25% ten opzichte van het huidige tempo.

In Spengen wordt een bedrijvenproef 'sturen met grondwater' gefaciliteerd. Begin 2017 is 68 km aan drukdrains in 55 ha aangelegd. In een monitoringsprogramma wordt samen met de deelnemers onderzocht wat de ervaringen en effecten van deze vorm van onderwaterdrainage en de governance vraagstukken zijn. Daarnaast is in het najaar een POP3 subsidie van 1,1 miljoen euro toegekend aan het project Lange Weide. Hiervoor zal in polder Lange Weide het grootste onderwaterdrainage project van Nederland worden gerealiseerd. Het gaat om 310 hectare in één peilgebied tussen de Enkele en de Dubbele Wiericke, met 28 landeigenaren, waarvan 13 agrariërs. Het project is een initiatief van de Stichting Rijn & Gouwe Wiericke (RGW) en is afgestemd met het waterschap, de gemeente Bodegraven-Reeuwijk en het Veenweiden Innovatie Centrum (VIC). Er is nationaal en internationaal grote belangstelling voor het project, vanwege de omvang, wat ook bleek uit een bezoek aan de polder van de Europese Commissie Landbouw in september.

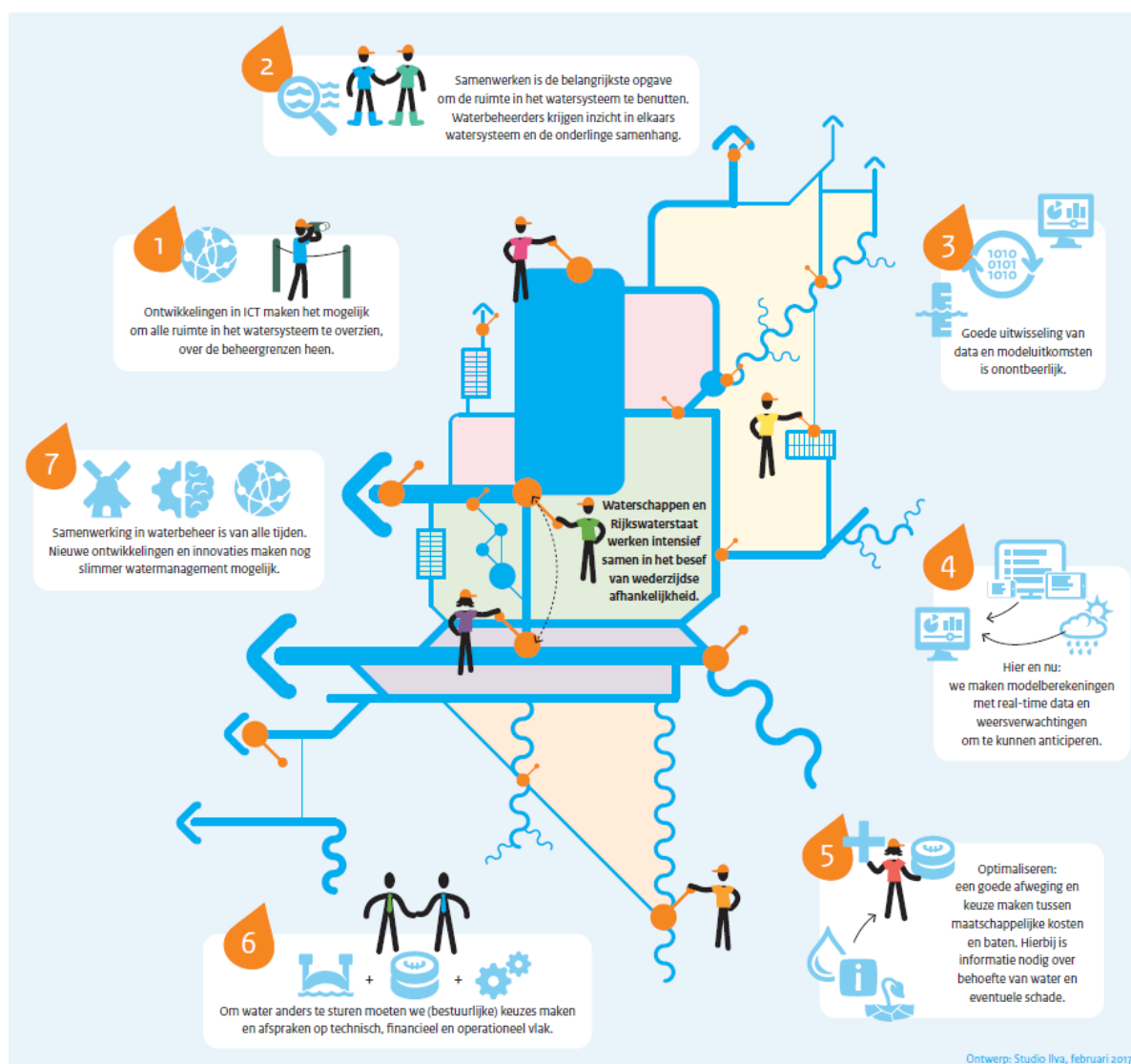
Net als vroeger werd de samenwerking beklonken door samen uit één glas te drinken.

Slim watermanagement

Stichtse Rijnlanden werkt met andere waterbeheerders aan slim watermanagement. Dit is een uitvoeringsmaatregel onder het Deltaprogramma Zoetwater en heeft als hoofddoel het gezamenlijk optimaliseren van het operationele waterbeheer. De sturing van water in ons beheergebied kan niet los gezien worden van het waterbeheer bij de andere waterbeheerders, omdat onze watersystemen in hoge mate met elkaar verweven zijn, zowel in een afwaterende situatie als in tijden van wateraanvoer. Door beter samen te werken kan het waterbeheer voor een deelstroomgebied als geheel geoptimaliseerd worden en situaties van mogelijk watertekort of wateroverlast in bepaalde situaties voorkomen of uitgesteld worden.

Om goed te kunnen samenwerken is inzicht in elkaars watersystemen en informatiedeling nodig. Hiervoor is een informatiescherm voor het Amsterdam-Rijnkanaal/Noordzeekanaal-gebied met de mede waterbeheerders Rijkswaterstaat, Waternet, Rijnland en Hollands Noorderkwartier ontwikkeld en afgelopen jaar mee gewerkt. In het informatiescherm wordt actuele informatie over waterstanden, debieten en in de

toekomst verwachte debieten op basis van weersvoorspellingen gedeeld. Daarnaast is er een boezemoverleg en worden middels een app-groep korte lijntjes tussen de mensen achter de knoppen gelegd.

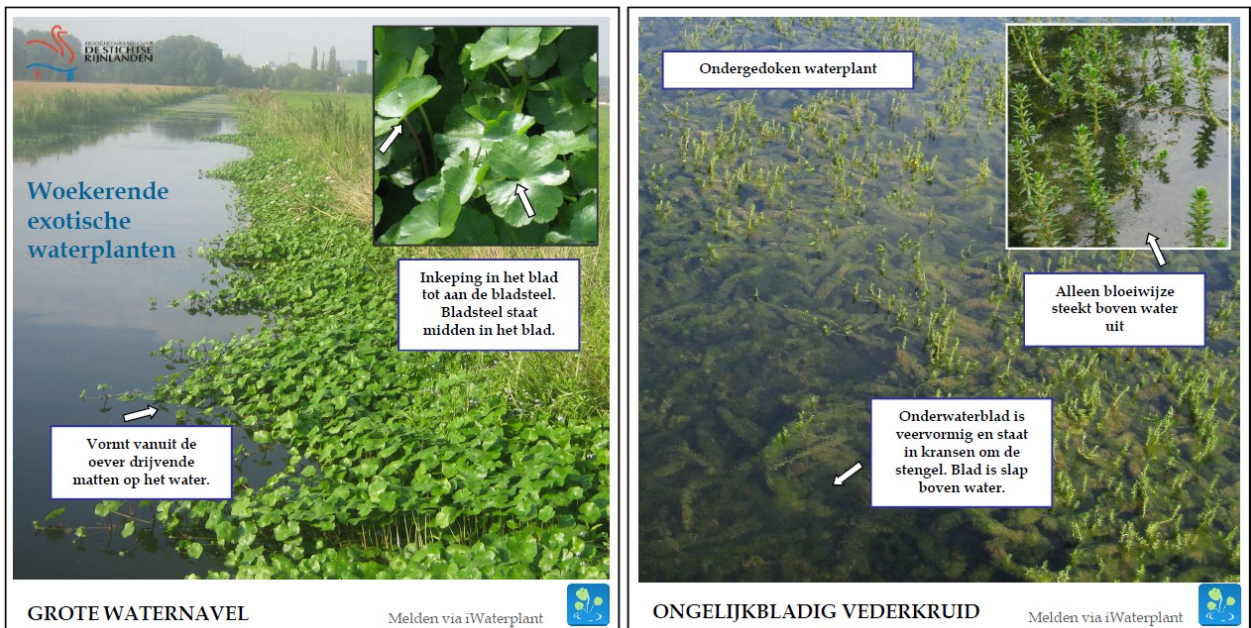
Beleidsprogramma peilbesluiten

In 2017 is het Programma peilbesluiten opgestart. De looptijd van het programma is 5 jaar. Het doel van het programma is het proces en de vorm van de peilbesluiten zodanig te veranderen dat de peilbesluiten actueel zijn en blijven. Er is een programmamanager aangesteld en de gaten die er (door o.a. job rotation) qua bemensing waren, zijn opgevuld. Er is in 2017 een record aan peilbesluiten vastgesteld: 3 nieuwe peilbesluiten (Bodegraven noord, Rietveld en Vinex Leidsche Rijn) en 2 partiële herzieningen. Ook is gewerkt aan kennisdeling door een landelijke bijeenkomst te organiseren voor collega's bij de andere waterschappen die met peilbesluiten bezig zijn. Er is onder andere gesproken over hoe om te gaan met maaiveldddaling en de omgevingswet, dit zijn onderwerpen waar veel waterschappen mee worstelen. De door ons waterschap georganiseerde bijeenkomst was druk bezocht en de reacties waren positief.

Beheer watersysteem onder druk door exoten

Onze hoofdwatgangen vervullen een belangrijke functie in de wateraan- en afvoer. Om deze functie te vervullen worden deze watgangen door het waterschap gemaaid en onderhouden. We zien met de opkomst van woekerende waterplanten die hier van origine niet horen (exoten) dat deze taak extra onder druk komt te staan. Vanwege de toename van woekerende waterplanten en andere plaagsoorten is in 2017 gewerkt aan verbetering van de herkenning van en werkprotocollen voor plaagsoorten. Hiervoor is een roadshow plaagsoorten langs alle afdelingen van Uitvoering georganiseerd. De medewerkers van Uitvoering

gebruiken nu een interne app om de aanwezigheid van plaagsoorten te registreren. De herkenningskaarten en werkprotocollen worden ook gebruikt door onze aannemers. Omdat voorkomen van uitzet exoten en tijdige herkenning belangrijke onderdelen in de bestrijding van exoten zijn, wordt ook ingezet op het informeren van onze inwoners ([Geen exoot in de sloot](#)).

Uitsnede Herkenningskaart Woekerende exotische waterplanten.

» [Kosten en opbrengsten Watersysteembeheer](#) (link naar bijlage 2)

Beperken gevolgen klimaatverandering

Waterbergings- en inundatiegebied Blokhoven gevuld

In mei werd met een luid kanonschot het gecombineerde waterbergings- en inundatiegebied Blokhoven in Schalkwijk geopend. Om wateroverlast bij hevige regenval in Schalkwijk te voorkomen, kan in het gebied 23.000 m³ water worden opgevangen. Om extra water te kunnen opvangen is een diepe waterplas van 1 hectare gegraven. In deze plas staat permanent water. Naast deze waterplas is een 2,2 hectare groot gebied afgegraven. Dit gebied doet dienst als demonstratie-inundatieveld en wordt bij piekbuien ingezet als waterberging. In de zomerperiode wordt het tweemaal per maand onder water gezet, zodat het principe van 'inundatie' (land onder water zetten) van de waterlinie voor bezoekers tot leven komt en beeldend wordt weergegeven door het kunstwerk 'Het geheim van man en paard'. Ook de flora en fauna profiteert van de aanleg van dit gebied met extra leefruimte door natuurvriendelijke oevers en een vispassage. Een informatietafel over waterberging, vispassages en de geschiedenis van de Nieuwe Hollandse Waterlinie vertelt de bezoekers het verhaal over deze bijzondere plek.

Guus Beugelink en wethouder Herman Geerdes van gemeente Houten openen waterbergingsgebied Blokhoven.

Project Klimaatbestendige Wateraanvoer (KWA+) van start

In 2017 is na het vaststellen van de voorkeursvariant december 2016 het project Klimaatbestendige aanvoer echt van start gegaan. Het project Klimaatbestendige Wateraanvoer (KWA+) zorgt voor uitbreiding van diverse watergangen en boezemwateren in het beheergebied van HDSR zodat in tijden van ernstige droogte extra zoetwater kan worden aangevoerd naar west Nederland. Het project is een samenwerking van Rijnland en HDSR. In 2017 is de renovatie van het Noordergemaal uitgevoerd, een hydrologische veldproef uitgevoerd, het uitgebreide bodemonderzoek in de Lopikerwaard afgerond en is er een voorkeursvariant voor het Lopikerwaardtraject geformuleerd. Dat dit een bijzonder en gewaardeerd project is, blijkt uit het werkbezoek van Deltacommissaris Wim Kuijken in mei aan het project en de uitreiking van een aanmoedigingsprijs voor het project op het Deltacongres in november.

Links: Peter Hesen krijgt een onderscheiding voor het project KWA+. Rechts: Werkbezoek Deltacommissaris Wim Kuijken

Zoetwater programma

Door de bestuurlijke aandacht en regionale belangen die hierbij spelen staat het thema Zoet Water steeds meer in de belangstelling. In de zomer van 2017 is het programma Waterbeschikbaarheid gestart om een brug te slaan tussen het landelijke Deltaprogramma Zoetwater, de deelprojecten binnen HDSR die daaruit voortkomen, en het duurzaam omgaan met water in het algemeen.

In het kader van zoetwater is Stichtse Rijnlanden een pilot Waterbeschikbaarheid Eiland van Schalkwijk gestart. In deze pilot willen we, in het lopende gebiedsproces, ervaring opdoen met het uitgangspunt dat het waterschap voor het peilbeheer verantwoordelijk is en dat gebruikers zelf verantwoordelijk zijn voor (de kosten van) aanvoer van extra water. Hiervoor wordt met een hydrologisch model inzichtelijk gemaakt wat de mogelijkheden en knelpunten van het systeem zijn. Met het model kunnen we ook analyseren wat het effect is van klimaatscenario's voor de waterbeschikbaarheid. Op basis van de modelanalyses wordt duidelijk welke maatregelen het waterschap moet uitvoeren om aan de basisinspanning te voldoen. Over hetgeen dat extra aangevoerd moet worden, zal het gesprek met de streek gevoerd moeten worden.

Wateropgave kleiner door betere data

Binnen het programma Omgaan met klimaatverandering werken we ook aan het voldoen aan de normen voor wateroverlast. De normen geven voor elk landgebruik de toegestane herhalingstijd van wateroverlast. Fruitteelt mag bijvoorbeeld eens per 50 jaar inunderen, grasland eens per 10 jaar en stedelijk gebied eens per 100 jaar. Met deze normen als uitgangspunt is voor het hele beheergebied de wateropgave Wateroverlast berekend. Deze Wateropgave wateroverlast is het resultaat van modelberekeningen, gebaseerd op ons watersysteem (zowel grond- als oppervlaktewater).

Let op: De verhoudingen zijn niet absoluut!
Alles is indicatief

In 2017 is de wateropgave wateroverlast opnieuw bepaald o.a. met betere gegevens over ons watersysteem. Hierbij is de opgave verkleint van 800 ha naar 500 ha. De afname komt door maatregelen, slimmer sturen en

vooral door verbeteringen in beschikbare data: knelpunten bleken toch geen knelpunten te zijn omdat er bijvoorbeeld in de praktijk grotere duikers liggen dan in het beheerregister vermeld staan.

Van de overgebleven 500 ha kan de volgende verdeling worden gemaakt:

	Wateropgave wateroverlast	Oorzaak	Oplossing
1	200 ha	Hydraulische knelpunten	Duikers vergroten, slimmer sturen
2	150 ha	Maalstops	Autonome maatregelen en slimmer sturen
3	150 ha	Complexe oorzaken	Watergebiedsplannen

Uit de analyse is ook gebleken dat het boezemsysteem van het Oude Rijngebied erg kwetsbaar is. Door slim te sturen en het systeem optimaal in te zetten lijkt het mogelijk om de Wateropgave wateroverlast veroorzaakt door boezemknelpunten op te lossen. Echter bij verdere klimaatverandering, bij ongunstige omstandigheden of bij neerslaggebeurtenissen boven de norm zal wateroverlast ontstaan. Om hier in de toekomst mee om te gaan, moeten we beter kunnen inspelen op neerslagverwachtingen door vroegtijdige inzet van maatregelen (zoals voormalen) en is extra flexibiliteit van het boezemsysteem en de polders nodig zoals het creëren van meerdere afvoerpunten en het robuust inrichten van polders.

Opening Gemaal Waardse Dijk

In september is het nieuwe gemaal aan de Waardsedijk in Oudewater geopend. Het nieuwe visvriendelijke gemaal aan de Waardsedijk pompt het water uit de polders in de Linschoterwaard op de Gekanaliseerde Hollandse IJssel (GHIJ) waar het voorheen op de Oude Rijn gepompt werd. De Oude Rijn wordt echter al stevig belast met de afvoer van water uit de polders van Woerden, Zegveld en Kamerik. Bij hevige neerslag stijgt het waterpeil in de Oude Rijn. Hierdoor kan de situatie ontstaan dat de polders geen water meer kunnen lozen. Door de realisatie van dit gemaal is er een nieuwe afvoerroute van water uit de polder en wordt een groot deel van de wateroverlast in de Linschoterwaard opgelost en in andere gebieden.

» [*Kosten en opbrengsten Beperken gevolgen klimaatverandering \(link naar bijlage 2\)*](#)

Overall beeld eind 2017

In de samenwerking met agrariërs en gemeenten zijn goede stappen gezet en de chemische kwaliteit is 'op koers'. De ecologische toestand baart zorgen, met name de waterplanten.

Het programma Gezond water staat voor de maatschappelijke waarde 'gezond water voor mens, plant en dier'. De inzet van het waterschap richt zich op drie hieronder genoemde doelen met bijbehorende effectindicatoren (over 2017, vanaf 2018 beperkt gewijzigd). De indicatoren brengen ook de inzet van derden in beeld, omdat een goede waterkwaliteit in grote mate daarvan afhankelijk is en het waterschap daar op stuurt:

1. Schoon en gezond oppervlaktewater
 - a. %KRW-wateren waar chemie en ecologie voldoet (uitgesplitst voor o.a. chemie, waterplanten, vis)
 - b. %overig water waar ecologie voldoet (nog te bepalen)
2. Levendige en veerkrachtige boerensloten
 - a. Aantal ha uitgevoerde blauwe diensten 'levendige boerensloot' en 'bufferzones'
3. Gezond en zichtbaar water in de stad
 - a. % meetpunten dat voldoet aan het streefbeeld 'zichtbaar water'

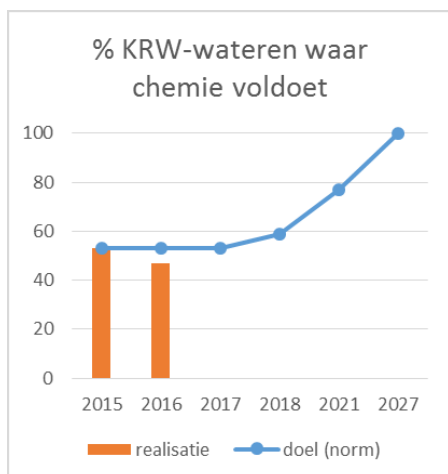
Met het KRW-maatregelenpakket 2016-2021 wordt hard gewerkt aan o.a. het uitvoeren van het emissiebeheerplan, samenwerking met agrariërs, aanleg natuurvriendelijke oevers en vispassages en samenwerking met gemeenten, en steeds vaker ook met burgers. Bij de rapportage over 2017 wordt een aantal indicatoren uitgelicht.

Doel 1: Schoon en gezond oppervlaktewater

We streven naar schoon en ecologisch gezond water in alle wateren in 2027. Met de KRW-maatlatten als indicator wordt de vinger aan de pols gehouden in de grotere wateren. Het tussendoel in 2021 is de prognose die het waterschap heeft afgegeven bij het vaststellen van het KRW-maatregelenpakket in 2015. Uiteindelijk moeten alle KRW-wateren in 2027 voldoen.

Indicator Chemie: op koers

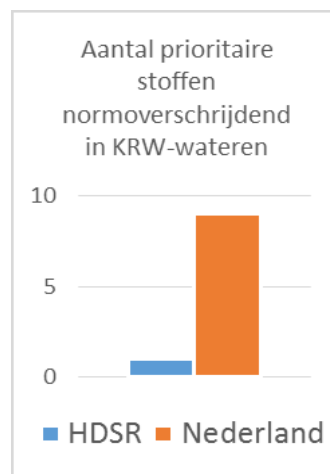
We meten in de KRW-waterlichamen of de concentraties chemische stoffen voldoen aan de normen voor prioritair stoffen. Dit zijn stoffen die in heel Europa de grootste risico's vormen voor mens en dier, zoals kwik, cadmium en PCB's. Tot 2014 was dit in onze wateren altijd 100% op orde, maar door aanscherping van normen voldoet nu minder dan de helft (47%) van de waterlichamen. De overschrijding wordt in al onze waterlichamen veroorzaakt door de stof fluorantheen, een PAK (polycyclisch aromatische koolwaterstof). Ook in de rest van Nederland is dit de meest problematische stof; maar daar komen ook 8 andere prioritair stoffen normoverschrijdend voor, waaronder cadmium, andere PAKs en enkele bestrijdingsmiddelen. De belasting van het oppervlaktewater met fluorantheen is voor 95% afkomstig van atmosferische depositie, waar het waterschap geen maatregelen tegen kan nemen. Daarom trekken we de conclusie dat we voor deze indicator 'op koers' zijn. Dit betekent niet dat we achterover kunnen leunen, want er zijn meer stoffen met negatieve effecten (bij de categorie 'ecologie') en we moeten een aanpak ontwikkelen voor 'opkomende' stoffen, waar nu nog geen normen voor zijn maar waarvoor in de toekomst wel eisen gesteld zullen worden. In 2017 zijn daarin goede stappen gezet in de samenwerking met regionale partners, bijdragen aan de landelijke hotspotanalyse en de monitoring van medicijnresten bij de RWZI's.

Indicator chemie (prioritaire stoffen)

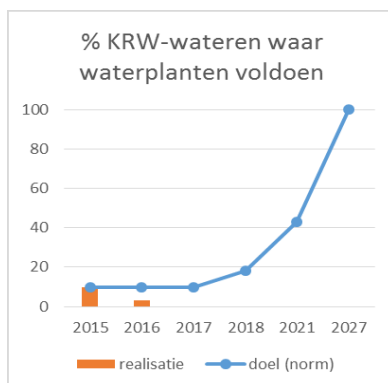
Doelbereik fluorantheen in Nederland

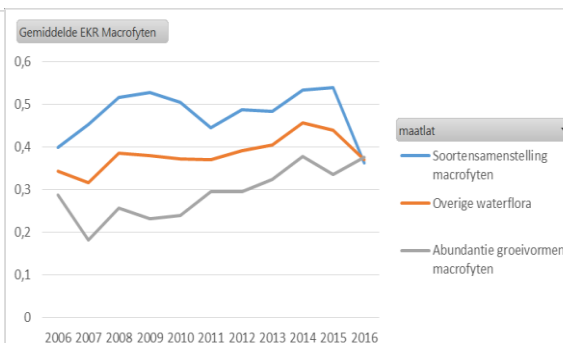
Aantal prioritaire stoffen

Indicator Waterplanten: niet op koers

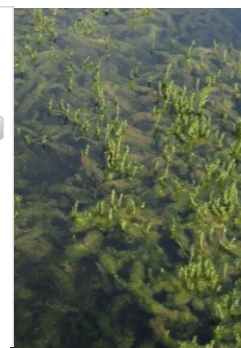
Door onder andere de samenwerking met agrariërs, de aanleg van natuurvriendelijke oevers en de pilots voor meer natuurvriendelijk maaibeheer wordt gewerkt aan betere kansen voor waterplanten. Dit is nog niet terug te zien in het percentage waterlichamen dat voldoet voor waterplanten. De afgelopen jaren waren er wel positieve ontwikkelingen, maar de cijfers van 2016 waren niet goed: slechts 1 waterlichaam voldeed voor waterplanten. In 2027 moet dat 100% zijn. Daarbij moet bedacht worden dat dit een weergave is van <5% van het water binnen HDSR, en dat er nog wordt gewerkt aan begrenzing en de doelen, die de situatie ten goede kan veranderen. Er lijken verschillende factoren de oorzaak te zijn dat 2016 slecht scoort, waaronder de uitbreiding van exoten zoals ongelijkbladig vederkruid en mogelijk verzuim door achterstallig onderhoud; er wordt nog verder onderzocht hoe dit precies zit.

Indicator waterplanten

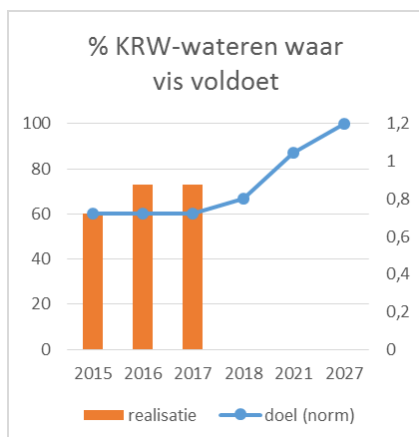
Scores van 2006-2015 PM 2016. De meeste waterlichamen voldoen bij een score van 0,6 (oranje lijn).

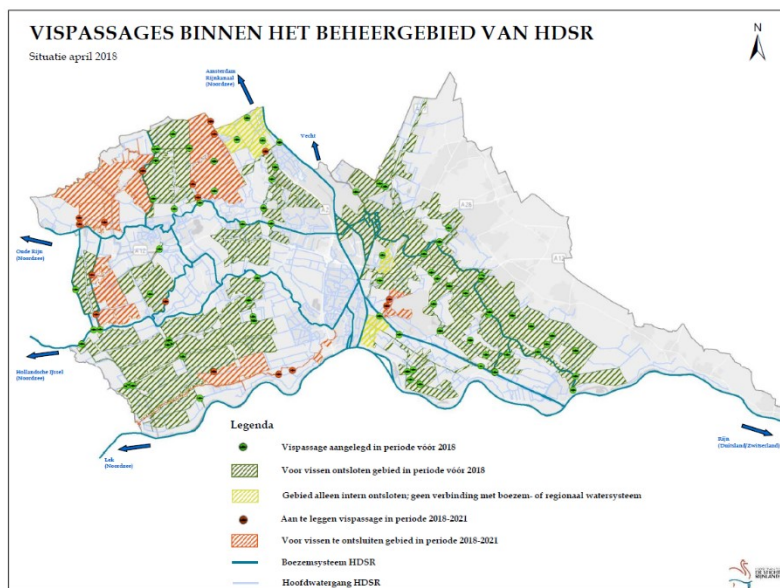
Ongelijkbladig vederkruid

Indicator Vissen: op koers

Met diverse maatregelen wordt gewerkt aan geschiktheid en bereikbaarheid van het HDSR gebied voor vissen. In 2017 is de POP3-aanvraag voor de aanleg van vispassages in deze KRW-periode gehonoreerd, die dus nu met 50% subsidie kunnen worden aangelegd. In 2017 is ook het gezamenlijke Rijn-West monitoring project gestart (met Europese Life IP subsidie) om de effecten van vismigratie op de populatie te meten. De indicator laat zien dat het aantal waterlichamen waar vis goed scoort al best hoog is (77%). De gestage aanleg van vispassages sinds 1997 heeft hier zeker aan bijgedragen. Het kaartje met de vispassages toont waar recent vispassages zijn aangelegd, en waar we nog een opgave hebben. Een deel daarvan zal met de huidige inzet in deze KRW-periode worden aangelegd, en dan kan het werk afgemaakt worden in de 3^e KRW-periode. Omdat dit in het huidige tempo goed haalbaar is, ligt deze indicator 'op koers'. Na de aanleg is uiteraard wel aandacht nodig voor onderhoud. In 2017 is daarvoor een zogenaamde 'APK-check' voor vispassages geïntroduceerd en uitgevoerd.

Indicator vissen

Gerealiseerde vispassages en restopgaven binnen HDSR

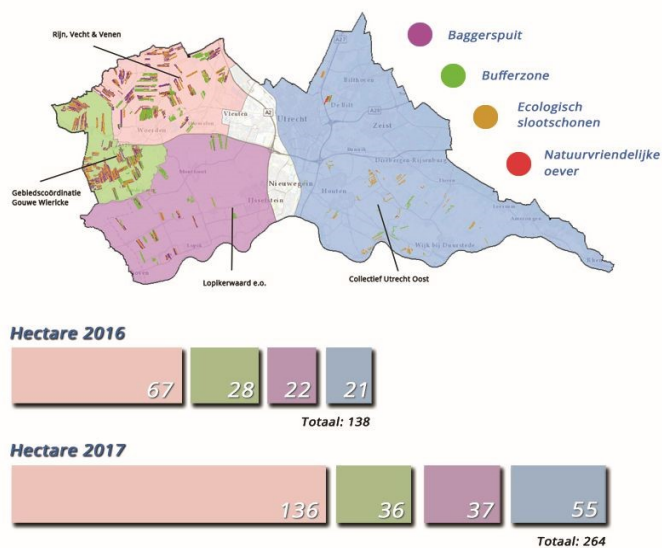
Doel 2: Levendige en veerkrachtige boerensloten

Indicator groen-blauwe diensten: behaald

Voor de waterkwaliteitsopgaven zijn agrariërs hard nodig. Daarom stimuleren we vanaf 2016 op grote schaal natuurvriendelijk beheer van sloten via de KRW-maatregel groenblauwe diensten, waarbij 50% gesubsidieerd wordt met POP3. 2016 was nog een opstartjaar, maar in 2017 is het aantal deelnemende agrariërs en dus aantal ha slootkant waarvoor contracten zijn afgesloten, sterk toegenomen. Het gewenste aantal ha (waarvoor budget was) is ruimschoots behaald. Vooral in het noordwesten van het gebied zijn veel deelnemers. De ervaringen van deelnemers zijn positief, en uit de monitoring blijkt een toename van oeverplanten in de 'deelnemende' sloten. Omdat we hiermee in Nederland één van de voorlopers zijn is er veel aandacht vanuit andere waterbeheerders en in lokale media (zie foto).

Hoewel de indicator behaald is, is het doel levendige en veerkrachtige boerensloten nog niet behaald. In de Begroting 2018 is daarom een andere indicator opgenomen, die ook goed aansluit bij onze nieuwe inspanningen. Boerensloten liggen buiten de KRW-waterlichamen in 'overig water', waarvoor doelen nog worden opgesteld. Ook moet de monitoring daar nog op worden aangepast. Met de Voorjaarsnota 2017 zijn voor 2018 middelen gereserveerd om een 'tandje bij' te zetten in de samenwerking met agrariërs, mede naar aanleiding van de landelijke intentie om het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) te faciliteren. De extra inzet richt zich vooral op maatregelen op het erf en het perceel, waarvoor een integrale, laagdrempelige aanpak is ontwikkeld met een stimuleringsregeling Water en Bodem. Deze regeling is in 2017 in nauw overleg met de agrarische partners voorbereid.

Groen Blauwe Diensten HDSR 2016 - 2017

Uitbreiding groenblauwe diensten op de kaart

Media aandacht en indicator groenbl. diensten

Doel 3: Gezond en zichtbaar water in de stad: op koers

Om de samenwerking aan waterkwaliteit in de stad te stimuleren voert het waterschap vanaf 2014 de impulsregeling waterkwaliteit in de stad uit (inmiddels verbreed tot impulsregeling klimaatadaptatie in de stad). Eind 2017 is de regeling geëvalueerd, waaruit blijkt dat deze goed gebruikt wordt. De doelen voor waterkwaliteit in het stedelijk water, ten minste overall 'zichtbaar water' zijn evenwel nog niet bereikt. Daarnaast is aandacht nodig voor achteruitgang door klimaatverandering. De aandacht voor ruimtelijke adaptatie biedt wel kansen om het oplossen van waterkwaliteits-knelpunten direct mee te nemen. Dankzij het besluit in de Voorjaarsnota 2017 om capaciteit in te zetten, kan daar ook op ingespeeld worden en is de aansluiting met gemeenten versterkt. In 2018 worden ecoscans uitgevoerd die een actualisatie geven van de toestand ten opzichte van 2015.

» Kosten en opbrengsten Gezond water (link naar bijlage 2)

Gezuiverd afvalwater

Overall beeld eind 2017

De effluentkwaliteit is op orde. Om echt meerwaarde uit afvalwater te halen zijn er in 2017 goede vorderingen gemaakt, maar moeten de komende jaren nog verdere stappen gezet worden.

Zuiver is binnen HDSR verantwoordelijk voor het zuiveren van afvalwater in het kader van een gezonde leefomgeving. Om dit te garanderen zijn twee doelen met bijbehorende effectindicatoren geformuleerd:

1. Kwaliteit van het effluentwater passend bij het ontvangend oppervlaktewater
 - a) Voldoen aan de effluentnorm
 - b) Voldoen aan afnameverplichting
2. Meerwaarde uit afvalwater halen
 - a) Energie opwekken uit het zuiveren van afvalwater
 - b) Waardevolle grondstoffen zijn optimaal benut

Eerste jaar Zuiver werpt zijn vruchten af

Op 7 december 2016 is het nieuwe organisatieonderdeel Zuiver officieel van start gegaan. Zuiver staat voor goed gezuiverd afvalwater en een respectvolle manier van samenwerken onder het motto 'samen voor een zuiver resultaat'. In 2017 is er veel aandacht geweest voor de ontwikkeling van de mens in de organisatie. De eerste resultaten van de nieuwe werkwijze worden zichtbaar, collega's nemen meer initiatief, hebben het gevoel dat ze er toe doen en met hun bijdrage een verschil kunnen maken.

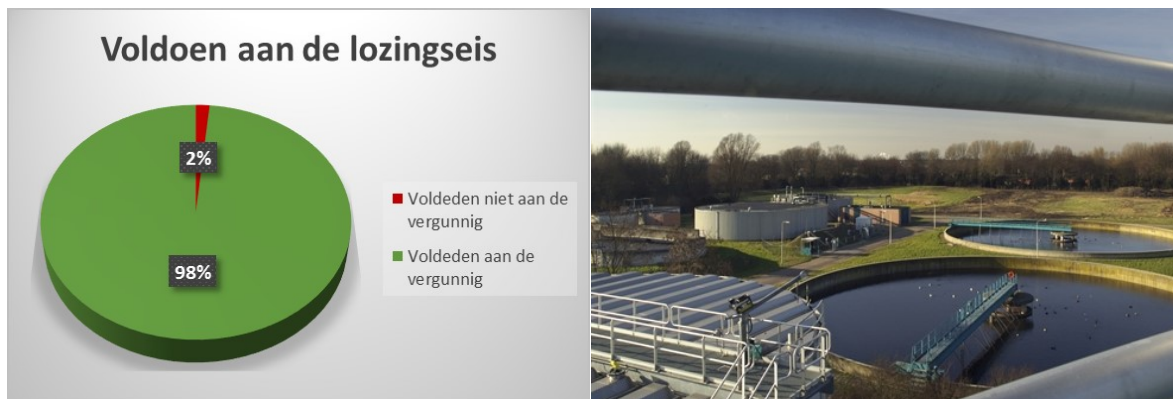
Eerste ervaringen met assetmanagement

De gestructureerde en planmatige aanpak van beheer en onderhoud is het afgelopen jaar verder uitgerold. Zuiveringen en gemalen worden in een 5-jarige cyclus geïnspecteerd. In samenwerking met de markt is een programma ontwikkeld die de relatie tussen prestaties, kosten en risico's in beeld brengt. Dit programma maakt inzichtelijk wat het effect is van de verschillende beleidskeuzes op onze assets. Daarnaast loopt er een gezamenlijk traject met de afdeling Waterbeheer om assetmanagement binnen HDSR op een vergelijkbare manier aan te pakken.

Doelstelling 1. Kwaliteit effluentwater passend bij ontvangend oppervlaktewater

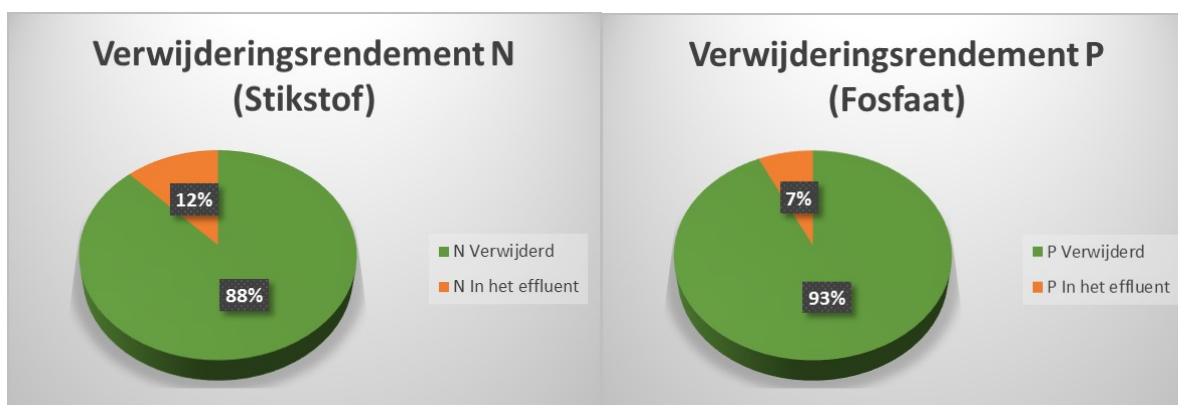
Indicator Voldoen aan de effluentnorm: 98% voldoet

Een van de belangrijkste doelstellingen is het voldoen aan de effluentnorm. Het afgelopen jaar voldeed 98% van de genomen monsters aan de norm. De doelstelling is 100%. De norm, bestaande uit meerdere parameters zoals stikstof, fosfaat en zuurstofbindende stoffen, kan per zuivering verschillen passend bij het ontvangend oppervlakte ter plaatse.

Van de 2% die niet voldeed had het merendeel betrekking op onopgeloste bestanddelen (uitspoeling) op de rwzi Leidsche Rijn. Om dit te voorkomen zijn in overleg met het bevoegd gezag en gemeente Utrecht (als verantwoordelijke voor de toevoer van het afvalwater) diverse maatregelen getroffen. Deze situaties op rwzi Leidsche Rijn zijn tijdelijk, tot de uitbreiding van deze zuivering in 2018. In 2017 zijn grote stappen voor deze uitbreiding gemaakt (zie kader onder).

De overige monsters die niet aan de eisen voldeden zijn afkomstig van de rwzi's Woerden en Zeist. Op rwzi Woerden ging het ook om uitspoeling tijdens hevige regenval. Om dit risico te verkleinen is de toevoer naar de meest kritische nabezinktank verlaagd. Op rwzi Zeist was het voortschrijdend jaargemiddelde voor stikstof enkele keren te hoog. Deze rwzi is overbelast en om dit probleem te voorkomen is Zuiver bezig met een bypassleiding en aanpassing van de sturingsmogelijkheden.

Het afgelopen jaar is onderzoek gedaan naar doelmatige maatregelen bij de zuiveringen om de waterlichamen te laten voldoen aan de KRW. Dit onderzoek heeft ertoe geleid dat op een aantal rwzi's extra chemicaliën gedoseerd gaan worden om de stikstof- en fosfaatverwijdering nog verder (boven de effluentnorm) te verhogen specifiek om aan de KRW norm te voldoen.

Conclusie: Op koers

Uitbreiding rwzi Leidsche Rijn levert efficiency op voor HDSR en AGV

De uitbreiding van deze rwzi is nodig om het afvalwater afkomstig van de rwzi's Maarssen (AGV) en Maarssenbroek (HDSR) op Leidsche Rijn te behandelen. De centralisering van drie rwzi's tot één installatie leidt tot grotere efficiency, waardoor financiële en beheersmatige voordelen voor beide samenwerkingspartners (AGV en HDSR) worden gerealiseerd.

Het afgelopen jaar is het ontwerp uitgewerkt. Het gaat om de volgende onderdelen.

1. Nieuwbouw rioolgemaal Maarssenbroek;
2. Aanleg persleiding van rwzi Maarssenbroek naar rwzi Leidsche Rijn (waarop de nieuwe persleiding van AGV vanuit rwzi Maarssen aansluit);
3. Uitbreiding capaciteit rwzi Leidsche Rijn met extra nabezinktank en beluchtingscapaciteit en het toepassen van fijnzeven (zie onder).

De investering is geraamd op € 16,8 mln. Hiervoor heeft het Algemeen Bestuur in september 2017 het benodigde uitvoeringskrediet vrijgegeven. De aanbesteding van het rioolgemaal en de persleiding zijn afgerond en de werkzaamheden gestart. De uitbreiding van rwzi Leidsche Rijn volgt in 2018. In 2019 moet het totale project gerealiseerd zijn.

Indicator Voldoen aan de afnameverplichting: 100% voldoet

Naast een goede effluentkwaliteit is Zuiver ook verantwoordelijk voor het afnemen van voldoende afvalwater dat gemeenten aanleveren via de riolering. In 2017 voldeden al onze installaties aan deze zogenaamde afnameverplichting. De afnameverplichting wordt vastgelegd in een bestuurlijk akkoord tussen de betreffende gemeente en HDSR. De doelstelling is dat met alle gemeenten in ons beheergebied die afvoeren naar een zuivering van HDSR een afvalwaterakkoord wordt gesloten. Op dit moment geldt dat voor 14 van de 16 gemeenten. De afvalwaterakkoorden van de gemeenten Lopik en Zeist zijn nog niet afgesloten. De gesprekken hierover met beide gemeenten zijn nog gaande.

Conclusie: Op koers

Nieuwbouw rwzi Utrecht: groot project goed op koers

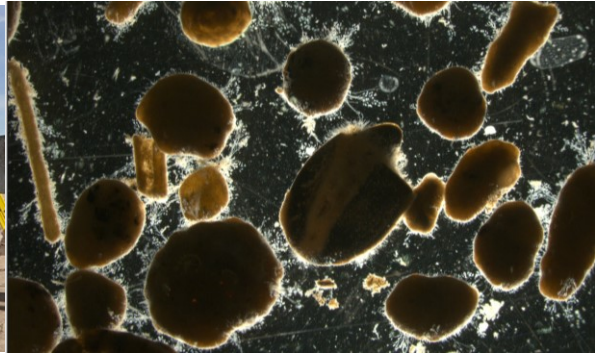
Het afgelopen jaar stond in het teken van de bouw van de nieuwe rwzi Utrecht. In januari 2017 is gestart met de sloopwerkzaamheden en zijn alle vergunningen verleend. Eind april is de aannemerscombinatie Heijmans/GMB (De Stichtse Kraan, DSK) daadwerkelijk gestart.

Dit jaar stond echter ook in het teken van geurproblematiek. Door aanvullende maatregelen te nemen zijn deze gereduceerd, maar dit aspect blijft aandacht vragen. In de tussentijd blijft de oude zuivering voldoen aan de gestelde normen.

In 2017 is er veel gedaan aan publieks- en bouwcommunicatie. Zo zijn er nieuwsbrieven verstuurd, is een website ingericht en zijn sociale media actief benut in de communicatie. Daarnaast heeft HDSR een groot aantal rondleidingen en kijkmiddagen verzorgd voor uiteenlopend publiek: van collega-waterschappen, wijkbureaus, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties tot de *International Junior Science Olympiad*.

De uitwerking van het Poortgebouw en de keuze heeft ook de nodige aandacht gevraagd. In 2017 is gestart met het aanvragen van de vergunningen en is het ontwerp verder uitgewerkt.

Met de realisatie van de nieuwe rwzi voldoet HDSR in de toekomst aan strengere lozingsnormen en kan door de moderne Nereda-technologie worden voorgesorteerd op het terugwinnen van grondstoffen uit Nereda-korrels (alginaat).

Doelstelling 2. Meerwaarde uit afvalwater

Indicator Energie opwekken uit het zuiveren van afvalwater

De meeste energie wekt Zuiver op met het vergisten van slib. Met de bestuurlijke keuze om in 2017 hiermee te stoppen op rwzi Utrecht valt een grote energiebron weg. Hierdoor is de door Zuiver opgewekte energie teruggefallen van 35% naar 13%. Met de systeemkeuze voor Nereda wordt dit verlies voor het grootste gedeelte (ca. 80%) weer gecompenseerd.

In 2017 is ook een start gemaakt met het onderzoek naar grootschalige energieopwekking via de vergisting van berm- en slootmaaisel en met het leveren van warmte uit afvalwater aan een bestaand warmtenet. Beide processen zullen op zijn vroegst in 2020 leiden tot een bijdrage aan het energiedoel van het waterschap. Ook is het waterschap bezig eigen daken en terreinen te voorzien van zonnepanelen. Dit zal in 2018 leiden tot een kredietvoorstel.

Naast energieopwekking heeft het waterschap geïnvesteerd in energiebesparing via zogenaamde Energie efficiëntie plan (EEP 2017-2020) maatregelen. In 2017 hebben diverse maatregelen op de rwzi's Nieuwegein, De Meern en Rhenen bijgedragen aan de energie-efficiëntie.

De ambitie voor heel HDSR is om in 2020 voor 40% te voorzien in de eigen energiebehoefte. In 2017 zit Zuiver op 13%. De realisatie van 40% in 2020 lijkt met de keuze rondom rwzi Utrecht te ambitieus.

Conclusie: aandachtspunt

Indicator Waardevolle grondstoffen zijn optimaal benut: cellulose en zand

Binnen het ontwerp voor de uitbreiding van rwzi Leidsche Rijn zijn ook fijnzeven meegenomen. Naast extra bedrijfszekerheid onderscheiden fijnzeven zich positief op het gebied van duurzaamheid, er wordt minder spuislib geproduceerd en er zijn minder chemicaliën nodig. Interessant is echter ook dat fijnzeven de mogelijkheid bieden om cellulose af te vangen en nuttig te gebruiken. Hiermee kan HDSR invulling geven aan

de ambitie om grondstoffen terug te winnen. Om kennis te delen is HDSR lid van de koplopersgroep cellulose, waarin momenteel zes waterschappen en Aquamaterials (samenwerkingsverband van de watersector voor het nuttig gebruik van reststoffen) participeren.

Tenslotte doet HDSR mee aan de 'proeftuin zand' om het zand dat afgevangen wordt op de zuiveringen op een nuttige manier in te zetten.

Conclusie: Op koers

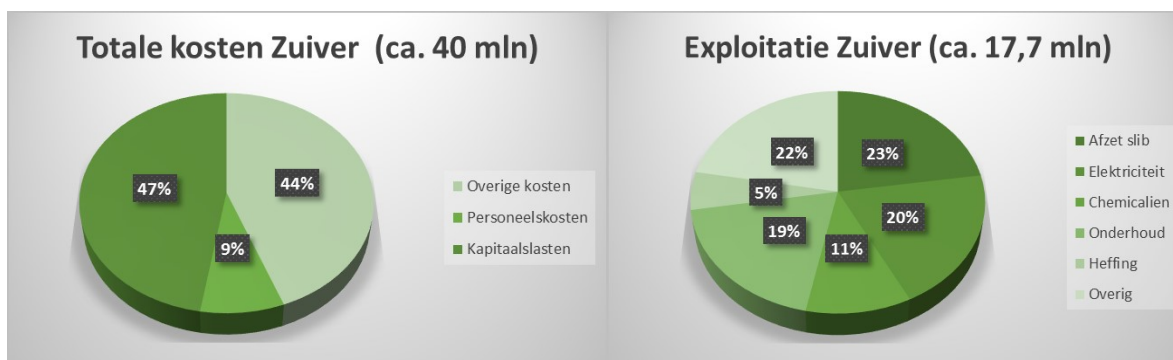
Aquafarm

HDSR neemt actief deel aan Aquafarm. Aquafarm is een innovatief concept om afvalwaterwater op een ecologische manier te zuiveren. Het proof-of-principle (een zuiverende cascade met wormen en kroosvaren) is in 2017 aangetoond. Er is een praktijkproef opgezet om op grotere schaal eendenkroos te kweken op effluent en influent. De eerste resultaten zijn bemoedigend. De proef loopt door tot het einde van het groeiseizoen van 2018.

Aquafarm heeft zich in 2017 veelvuldig gepresenteerd. Naast een website zijn presentaties gegeven op twee Open Dagen (in Nijmegen), een innovatiemiddag en een bestuursmiddag van de Commissie Waterketen en Emissies. Een NWO-subsidieaanvraag is helaas niet toegekend, een STOWA-onderzoeksaanvraag is – onder voorwaarden – wel gehonoreerd. Het project wordt de komende jaren voortgezet met in ieder geval twee AIO's. HDSR blijft hier de komende jaren actief aan bijdragen.

Overzicht financiën

De onderstaande plaatjes geven een beeld van de kosten voor Zuiver in 2017 en laten geen bijzonderheden zien.

» [Kosten en opbrengsten Gezuiverd afvalwater \(link naar bijlage 2\)](#)

Bestuur en organisatie

Omgevingswet

De lancering van de Omgevingswet in 2021 is een zoektocht naar een integrale samenwerking waarbij de leefomgeving centraal staat. Om ervaring op te doen in de integrale samenwerking is het waterschap in 2017 een aantal pilots gestart met 5 gemeenten. Een van deze pilots betrof de HOV Baan Transwijk Utrecht waarbij samen met de gemeente Utrecht gekeken is naar hoe het vergunningsverleningsproces verliep en hoe het zou moeten verlopen in de geest van de Omgevingswet. In september en oktober zijn de vergunningen definitief geworden en de vergunningsprocedure en zijn alle resultaten, leerervaringen en tips & tricks van de pilot uitgewerkt in een leerkaart. Aanvullende op de pilots heeft de Erasmus Universiteit uit Rotterdam, in opdracht van Waterschap Vallei en Veluwe en HDSR, de eerste praktijkervaringen van dergelijke pilots geëvalueerd en aan de hand van deze evaluaties de handreiking 'Samenwerken aan integrale omgevingsvisies met water' opgesteld.

Leerkaart pilot HOV Baan Transwijk Utrecht

ICT – Digitale overheid

De afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd in ICT. In 2017 is het punt bereikt dat de technische basis op orde is, als vertrekpunt om nu ook het applicatielandschap op orde te brengen en voor verder benodigde ontwikkelingen. De digitale werkplekken zijn geüpgraded en gevirtualiseerd. Alle applicatiesoftware draait nu op Windows 7 als platform, op servers in het rekencentrum in Apeldoorn. Iedereen is voorzien van nieuwe laptops en kan overal flexibel werken, ook in het tijdelijke kantoor. Met de wereld die digitaliseert en ontwikkelingen als de omgevingswet blijft het noodzakelijk om onze ICT op orde te blijven houden.

Duurzaamheid

Door het AB is dit jaar de duurzaamheidsagenda vastgesteld. In deel 1 zijn de visie, principes en uitgangspunten langjarig vastgesteld terwijl in deel 2 een (jaarlijks) programma wordt gepresenteerd met doelstellingen en activiteiten. Het waterschap heeft gekozen voor focus op de duurzaamheidsaspecten die dicht bij ons waterschapswerk liggen: 1) Energie, 2) Aanpak Duurzaam GWW en 3) Specials (zoals grondstoffen). Deze focus geldt bovenop de al ingebodde duurzame activiteiten in ons reguliere werken aan waterbeheer.

In 2017 is in kader van grondstoffen een praktijkproef uitgevoerd op de zuivering in Leidsche Rijn als onderdeel van een meerjarig onderzoek van de Stowa, negen waterschappen en een aantal commerciële partners. In dit onderzoek wordt bekeken of waterplanten geoogst kunnen worden en omgezet kunnen worden in waardevolle stoffen. Een proefinstallatie heeft een week lang maaisel van Ongelijkbladig vederkruid verwerkt uit de sloten van de Leidsche Rijn. Ongelijkbladig vederkruid is een invasieve exoot. Het concept van waterplanten verwerken tot grondstoffen is breder dan alleen exoten. Deze praktijkproef helpt met het beantwoorden van praktische vragen over welke waterplant je het beste kan gebruiken en in welke periode er voldoende massa is, etc.

Vederkruid de mobiele installatie voor bioraffinage in, geeft een handvol eiwitten

Vergunningverlening en handhaving

In 2017 is de (digitale) dienstverlening verder doorontwikkeld. Naast de mogelijkheid om via DigiD veilig in te loggen (voor particulieren) is dat nu met e-Herkenning ook mogelijk voor bedrijven. Daarmee worden gegevens zoals naam, adres, woonplaats uit de landelijke basisregistraties ook meteen overgenomen in ons zaakstelsel. Bij de verplichte digitale officiële bekendmaking wordt een privacy-bestendige pdf van de vergunning bijgesloten, zodat ook meteen de inhoud van de vergunning online ter inzage is. Deze bekendmakingen zijn gekoppeld aan de digitale overheidsservice '[Over uw buurt](#)' waarmee iedereen informatie kan ontvangen over ontwikkelingen in zijn of haar buurt of wijk via de eigen digitale brievenbus. Bij deze digitalisering, die bijdraagt aan transparantie, is de privacy gewaarborgd.

De werkwijze van schouwen en handhaven met dwangsommen werpt zijn vruchten af. Er is een betere naleving van de onderhoudsplicht op watergangen en we krijgen signalen van waardering voor de consequente werkwijze van het waterschap, voor overheden net zo consequent als voor agrariërs en particulieren. Een aantal handhavers heeft in 2017 een nieuwe uitdaging gevonden bij een naburig waterschap, waardoor vacatureruimte is ontstaan in een toch al gespannen arbeidsmarkt. Met inhuur van externen is een deel van het capaciteitsverlies gecompenseerd.

Met de Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) is sinds 1 juli 2017 een aangescherpt stelsel van opleidingseisen en kwaliteitsbeheersing van kracht geworden. Gold zo'n regime eerst alleen voor toezicht en handhaving, nu is ook vergunningverlening hieraan onderhevig. In 2017 is binnen het waterschap de start gemaakt met de daarvoor benodigde stevige inspanning om het kwaliteitssysteem naar een hoger nieuw

niveau te tillen, met aantoonbaarheid van de continue cyclus van evalueren en verbeteren. Over het jaar 2017 heeft de provincie als Interbestuurlijk toezichthouder geoordeeld dat de uitvoering van het VTH-proces bij HDSR net als vorige jaren adequaat is.

Cultuurhistorie

Eind 2017 is de website van het waterschap over [Watererfgoed](#) helemaal vernieuwd. Het geeft een overzicht van de honderden cultuurhistorische waardevolle objecten in het beheergebied zoals (stoom)gemalen, sluizen, peilschaalhuisjes en hoefslagpalen. De nadruk ligt op al die plekken in ons gebied, waar je ons watererfgoed kunt beleven en waar vrijwilligers aan het werk zijn om onze historie levend te houden.

In 2017 is besloten de viering van 2022 meer te koppelen aan cultuurhistorie. Doel is om bewoners en bezoekers bewust te maken van de plek en rol van water in hun omgeving en de activiteiten rondom 2022 bij te laten dragen bij aan een vergroting van het waterbewustzijn. Het historisch perspectief vormt daarin een belangrijk aspect. Daarom is de ontwikkeling van de Stichtse Rijnlanden canon aan 2022 verbonden. Ook neemt het waterschap deel in het Pact van Ruigenhoek (Nieuwe Hollandse Waterlinie) via het Linieberaad en in het bestuur van de stichting voor de Oude Hollandse Waterlinie om in verbinding te kijken naar gezamenlijk doelen en ambities voor cultuurhistorisch besef.

Internationaal

Wereldwijd treden problemen op met water. De komende jaren zal door klimaatverandering de waterproblematiek alleen nog maar verder toenemen. Nederland wil als kennispartner een bijdrage leveren aan het vinden van duurzame wateroplossingen in stroomgebieden wereldwijd. De waterschappen leveren via het samenwerkingsverband Dutch Water Authorities een bijdrage aan het rijksbeleid. Vanuit dit kader neemt Stichtse Rijnlanden deel aan projecten in het buitenland. HDSR was in 2017 actief in Nicaragua, Kenia, Bangladesh, Vietnam en Oman.

Zo is Beke Romp van Stichtse Rijnlanden in 2017 samen met collega's van Noorderzijlvest vanuit Dutch Water Authorities een week naar Nicaragua geweest om daar tijdens een trainingsweek van de koepelorganisatie voor stroomgebiedbeheer in Nicaragua twee dagdelen te organiseren rondom de lokale waterproblematiek en mogelijke aanpakken, en kennis uit te wisselen over governance.

Verhuizing

In het laatste weekend van juli 2017 vond de verhuizing van het hoofdkantoor plaats naar het tijdelijke pand aan De Molen 48 zodat het gebouw aan de Poldermolen 2 gemoderniseerd kan worden. Voorafgaand aan de verhuisdagen zijn er opruimdagen georganiseerd om deze gigantische klus wat te verlichten. De eerste opruimdag zijn er maar liefst zeven grote klike's én 14 kleinere klike's volgestouwd. Dat is bij elkaar 1100 kg papier en vier kuub restafval. Ook digitaal is er flink opgeruimd. Daarnaast heeft de organisatie vlak voor de verhuizing met de uitgifte van laptops en uitrol van virtuele werkplekken voorgesorteerd op het nieuwe werken met een flexibel kantoorconcept, wat straks ook op de Poldermolen de manier van werken wordt. Hierdoor kon vanaf minuut 1 gelijk in het tijdelijke kantoor gewerkt worden.

» [Kosten en opbrengsten Lastendruk](#) (link naar bijlage 2)

Organisatie in transitie

Onze medewerkers

De verandering naar meer flexibiliteit en wendbaarheid van het waterschap én van haar medewerkers is ook in 2017 doorgezet. Het waterschap heeft gewerkt aan de ontwikkeling van het personeel door talentontwikkeling, vergroting van de vitaliteit en mobiliteit.

Aan het einde van 2017 had ons waterschap 498 medewerkers (467,5 fte) in dienst. Een toename van ruim 30 personen. Een groot deel hiervan kwam voor rekening van de diverse project- en programmateams die in 2017 gevuld zijn en heeft daarom een tijdelijk karakter. Op basis van een strategische personeelsplanning waarbij onder andere de verwachte uitstroom, benodigde kennis en vaardigheden op de langere termijn wordt meegenomen, is soms ook gekozen voor het structureel invullen van plekken.

Het is goed om te zien dat medewerkers regie nemen over hun ontwikkeling en loopbaan en meer gebruik maken van het Persoonsgebonden Basisbudget. In 2017 maakten 191 medewerkers gebruik van hun Persoonsgebonden basisbudget. Op deze manier zorgen zij voor hun eigen inzetbaarheid, toekomstbestendigheid en vakkennis. Veel van de inspanningen rond personeel waren gericht op de invoering van de IPM (Integraal Project Management) werkwijze voor onze grote projecten en de daadwerkelijke invulling van de projectteams. Voor een flinke groep medewerkers was dit een kans om een nieuwe rol op te pakken en in te vullen. In 2017 had het waterschap 35 vacatures voor een IPM rol. Deze en andere interne vacatures maakten dat zo'n 40 medewerkers in 2017 een nieuwe functie gingen vervullen. Ondanks het grote aantal interne personele wisselingen op functies ten behoeve van de projecten is het waterschap er in geslaagd om de werkzaamheden voor 2017 grotendeels volgens planning uit te voeren. Alleen het baggeren heeft wat vertraging opgelopen in 2017 doordat de bemensing gedurende het jaar niet op orde was door interne verschuivingen.

Het ziekteverzuim binnen onze organisatie is, ondanks specifieke aandacht voor duurzame inzetbaarheid, in 2017 licht gestegen. Met 5,8 % (excl. zwangerschappen) ligt het ziekteverzuim van HDSR (waarbij MRB als aparte entiteit gezien is) net iets hoger dan het gemiddelde in de sector. Binnen Muskusrattenbeheer (MRB) bedraagt het verzuim 9,3 %. Hier is een stijging te zien ten opzichte van eerdere jaren die voortkomt uit langduriger verzuim en een toename van fysieke klachten binnen een ouder wordende groep medewerkers. Dit is reden geweest om specifiek binnen MRB met duurzame inzetbaarheid aan de slag te gaan. Afgelopen jaar is verder doorgegaan op het thema Duurzame inzetbaarheid binnen de afdeling MRB. Zo heeft iedere MRB-medewerker in 2017 een gesprek over zijn loopbaanperspectief en toekomst gehad. Daarnaast sturen we ook gericht op ziekteverzuim door vanuit de oorzaken te zoeken naar passende oplossingen voor het re-integratieproces. Daarbij zijn bijvoorbeeld muskusrattenbeheerders, die hun eigen werk (tijdelijk) niet konden verrichten, ingezet op ondersteunende werkzaamheden binnen Zuiver. Dit wordt in 2018 voortgezet, o.a. in de vorm van het wegvangen van mollen op de Lekdijk en het inventariseren van plaagsoorten ten behoeve van de Meet- en Informatiedienst (MID).

Social return en participatiewet

Veel van het werk binnen HDSR dat geschikt is voor mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt is uitbesteed. Het is daarom een uitdaging om tot een succesvolle plaatsing in het kader van de Participatiewet te komen. In 2017 is het gelukt om één plaatsing te realiseren. Vanaf 2015 tot en met 2017 hadden wij zes participatieplekken willen hebben ingevuld. Ondanks onze inspanningen hebben we opnieuw niet voldaan aan onze doelstelling op dit gebied.

Onze MVO-inspanningen bevinden zich dan ook veelal op het vlak van de social return eisen die wij in aanbestedingen opnemen. Bij alle aanbestedingsprocedures met een opdrachtwaarde boven de € 100.000 is een Social Return on Investment (SROI)-bijdrage van 1-5% van de opdrachtwaarde als eis opgenomen. In 2017 zijn 31 aanbestedingen met een social return verplichting gedaan. We streven naar 5% social return op

de loonsom en hiervoor maakt het waterschap de inschatting welk deel van de aanbestedingsloonkosten zijn. De social return verplichting wordt vervolgens omgerekend naar een percentage over de totale aanbestedingsom. De gemeentes (werkgeversservicepunten) in de regio Utrecht doen de toetsing en controle op de invulling van de SR verplichting door de aannemers / leveranciers voor ons als waterschap. In verband met de wet op de privacy heeft het waterschap geen volledig inzicht in welke doelgroepen de gerealiseerde inzet vanuit social return hebben ingevuld.

Bij de nieuwbouw rwzi Utrecht gaat het hierbij om een bedrag van in totaal €1,05 miljoen, waarvan 50% binnen het project gerealiseerd moet worden. Het grootste deel hiervan zal door het consortium Stichtse Kraan tijdens de bouw (realisatiefase) ingevuld worden, maar ook tijdens de in gebruik name (onderhoudsfase) zijn er mogelijkheden. Tot en met 2017 is op het project een waarde gerealiseerd van € 0,265 mln. en buiten het project € 0,59 mln. Voor de volgende functies is SROI gerealiseerd; portiers, schoonmaak en bouwopruimers. De inzet komt uit diverse doelgroepen, namelijk WWB, WSW, WIA en PW 50+.

Projectorganisatie nieuwe stijl en asset management

Om een goede invulling te kunnen aan de grote projecten-portefeuille van het waterschap gebruiken we het Integraal Projectmanagement Model (IPM). Een model waar onder meer Rijkswaterstaat veel ervaring mee heeft. Een IPM team heeft een aantal kernrollen met elk afzonderlijk een eigen discipline en vaak tegengestelde belangen. De vijf kernrollen zijn: projectmanagement (1), omgevingsmanagement (2), technisch management (3), contractmanagement (4) en projectbeheersing (5). De kracht van het IPM model is naast het verwerven van kennis per rol, ook samenwerken. In 2017 zijn de volgende IPM-teams ingericht en volop aan de slag: RWZI Utrecht, KWA+, Gekanaliseerde Hollandse IJssel, RWZI Leidsche Rijn, Sterke Lekdijk, Regionale Waterkeringen en Gebiedsteam Oude Rijn. Ook is de hele organisatie meegenomen in deze werkwijze door het organiseren van een aantal lunchlezingen.

Met IPM zorgen we voor een uniforme werkwijze intern en naar buiten toe. Dit werpt zijn vruchten af. We zijn een compacte organisatie met korte lijntjes en open constructieve sturing gebleven waardoor werkzaamheden in goede samenhang en samenwerking verlopen. Na de realisatie van de projecten wordt het opgeleverde werk en de bevoegdheid (weer) overgedragen aan de beheerorganisatie en daarover moeten dus vooraf, tijdens en bij oplevering goede afspraken overgemaakt worden. Dit wordt geprofessionaliseerd langs de lijn van asset management. Bij goed asset management gaat het om een goed doordachte blik vooruit. Een afweging met alle betrokkenen en bestuur over de gewenste status van ons watersysteem en infrastructuur en het bijbehorende inzicht in de kosten en planning voor beheer en onderhoud. In 2017 is het assetmanagement binnen Zuiver verder uitgerold. Zuiveringen en gemalen worden in een 5-jarige cyclus geïnspecteerd. Ook binnen watersysteembeheer wordt de gestructureerde en planmatige aanpak van beheer en onderhoud vorm gegeven in regieteam voor de te beheren assets zoals vaarwegen, keringen, waterlopen, gebouwen.

2017 in cijfers

Exploitatieresultaat 2017

Het exploitatieresultaat 2017 bedraagt €8,904 mln. Hiervan was €1,148 mln begroot. Van het verschil van €7.756 is reeds €1,896 mln in Burap 1 en 2 gemeld. Het restant van €5,860 mln bestaat uit een aantal incidentele meevallers. Toelichting is als volgt: de afrekening op het voorverkenningstraject "Project Overstijgende Verkenning Dijversterking Centraal Holland" is geëindigd in een positief saldo (€0,455 mln), meevallers in beheerstaken door lagere kosten voor slibverwerking, chemicaliën en overig regulier onderhoud (€1,236 mln), personeelskosten door meer inzet van eigen personeel op projecten en detachering en het niet direct invullen van daardoor ontstane tijdelijke vacatures (€ 1,162 mln), bijdragen en contributies (€0,226 mln), structurele meevallers op beheerstaken door lagere energiekosten dan begroot (€0,566 mln), structurele meevaller in personeelskosten door lagere reiskosten (€ 0,200 mln). Tenslotte is sprake van hogere belastingopbrengsten (€2,015 mln), deze worden nader toegelicht in het hoofdstuk Belastingen (pagina 40).

Hoofdpijnen exploitatieresultaat 2017					
	Realisatie 2017		8.904		
	Begroot resultaat		1.148		
	Toe te lichten resultaat			7.756	
A	Toelichting in BURAP 1		1.396		
B	Toelichting in BURAP 2		500		
	Reeds toegelicht in BURAP			1.896	
C	Toelichting bestuursverslag			5.860	
1	POV resultaat op afrekening	incidenteel	455		
2	Meevallers in beheerstaken	incidenteel	1.236		
3	Meevallers bijdragen en contributies	incidenteel	226		
4	Meevallers in beheerstaken	structureel	566		
5	Meevallers personeelskosten (reiskosten)	structureel	200		
6	Meevallers op personeelskosten	incidenteel	1.162		
7	Voordeel belastingopbrengsten		2.015		
				5.860	

Investerings

Algemeen

In onderstaande tabel treft u de investeringsuitgaven aan, zoals begroot en gerealiseerd in de jaarschijf 2017.

Tabel I - Overzicht investeringsuitgaven 2017

(Bedragen zijn in duizenden euro's)

Overzicht investeringsuitgaven 2017				
Thema/ Programma/ Doelstelling/ Project	Begroting 2017 Initieel	Begroting 2017 (=A) na 2e bgw	Realisatie 2017 (=B) t/m 31 dec.	Uitputting (=B/A) %
Thema Veiligheid	6.800	6.700	6.119	91%
<i>Programma Waterkeringenbeheer</i>	6.800	6.700	6.119	91%
Thema Voldoende Water	11.000	11.595	11.754	101%
<i>Programma Watersysteembeheer</i>	10.785	11.380	11.655	102%
<i>Programma Beperking gevolgen klimaatverandering</i>	215	215	99	46%
Thema Gezond Water	8.050	6.100	5.929	97%
<i>Programma Gezond Water</i>	1.300	800	574	72%
<i>Programma Zuiveringsbeheer</i>	6.750	5.300	5.355	101%
Overige projecten en overloop vorig jaar	-	-	323	-
Totaal investeringsniveau programma's	25.850	24.395	24.125	99%
Thema Bestuur, Middelen en Maatschappij	2.810	2.319	1.899	82%
<i>Programma Bestuur, Middelen en Maatschappij</i>	2.810	2.319	1.899	82%
Totaal bedrijfsvoeringsinvesteringen	2.810	2.319	1.899	82%
Taakstellend investeringsniveau (exclusief RWZI Utrecht, GHIJ, Centraal Holland, Sterke Lekdijk en KWA+)	28.660	26.714	26.024	97%
Thema/ Programma/ Doelstelling/ Project	Begroting 2017 Initieel	Begroting 2017 (=A) na 2e bgw	Realisatie 2017 (=B) t/m 31 dec.	Uitputting (=B/A) %
Rwzi Utrecht	84.500	77.800	68.644	88%
GHIJ	4.500	5.200	2.111	41%
Dijkversterking Centraal Holland	1.000	532	467	88%
Sterke Lekdijk	4.000	2.873	2.084	73%
Capaciteit toename zoetwater KWA+ Fase 1	4.100	1.200	653	54%
Totaal Specifieke projecten	98.100	87.605	73.958	84%
Taakstellend investeringsniveau inclusief RWZI Utrecht, GHIJ, Centraal Holland, Sterke Lekdijk en KWA+)	126.760	114.319	99.982	87%

Toelichting:

Algemeen

In de begroting is, na de 2^e begrotingswijziging, een (taakstellend) investeringsniveau van € 114,4 miljoen vastgesteld. Dit is inclusief de speciale projecten (RWZI Utrecht, Gekanaliseerde Hollandsche IJssel, POV Centraal Holland, Sterke Lekdijk en Klimaatbestendige Water Aanvoorzorgingen). Over het gehele jaar is voor € 100,0 miljoen aan investeringsuitgaven gerealiseerd, wat overeen komt met een uitputting van 87%.

Het investeringsniveau van programma's is voor 99% uitgeput; van bedrijfsvoeringsinvesteringen 82% en van de speciale projecten voor 84%. Het investeringsverloop over het jaar laat bij de programma's gelijkmatig over het jaar verspreide uitgaven zien. Bij bedrijfsvoeringsinvesteringen en specifieke projecten zijn de eerste vijf maanden relatief weinig uitgaven geweest. Na de voorbereidende werkzaamheden komen deze projecten steeds meer vol in uitvoering; het ongelijke investeringsverloop is daar een gevolg van, net als dat een deel van de kosten overloopt naar het volgende jaar. Dit leidt tot een lagere uitputting in 2017 maar heeft naar verwachting geen effect op de uiteindelijke deadlines en oplevermomenten van die projecten. Nu de projecten steeds meer in uitvoering komen, nemen ze een steeds groter deel van de investeringsportefeuille in; inmiddels is het aandeel circa 75%.

Financiële afwijkingen bestaan voor het overgrote deel uit vertraging -en dus lagere uitgaven in 2017- en dan met name bij de speciale projecten. De belangrijkste generieke oorzaak hiervoor zijn extern georiënteerde opstartproblemen. Zo zorgen logistieke problemen en een dispuut met de aannemer bij het eerste deel van het baggerwerk van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel voor vertraging van dit baggerwerk. Anderzijds zorgt krapte in de bemensing en langere doorlooptijd voor inhuur tot vertraging bij de voorbereiding en het op de markt zetten van werk aan de Sterke Lekdijk en KWA. Ten slotte leidden tegenvallers bij de aannemer van de RWZI-Utrecht tot vertraging waardoor de uitgaven dit jaar lager zijn uitgevallen dan verwacht. De huidige vertraging heeft naar verwachting geen effect op de in het contract gestelde mijlpalen.

Meer informatie over de voortgang van de projecten kunt u lezen in de diverse project specifieke rapportages en nieuwsspecials die periodiek worden opgesteld.

Totaal investeringsniveau taken

Thema Veiligheid

In het programma waterkeringenbeheer is 91% van de voorgenomen investeringen gehaald. Dit jaar is de projectorganisatie omgevormd naar een projectorganisatie volgens IPM-model – daardoor zijn enkele projecten later opgestart. Projecten die al in uitvoering waren genomen hebben normaal doorgang gehad.

Thema Voldoende water

In het thema voldoende water is 101% van de voorgenomen investeringen gerealiseerd. De realisatiepercentages lopen op onderliggend projectniveau uiteen, in een aantal gevallen is er meer gerealiseerd dan voorzien door investeringen te vervroegen of sneller uit te voeren. In een aantal andere gevallen is er vertraging opgelopen, veelal door omgevingsprocessen en in een enkel geval door capaciteitsgebrek

Thema Gezond Water

In het programma gezond water is 97% van de voorgenomen investeringen gerealiseerd. De realisatiepercentages lopen op onderliggend projectniveau uiteen, met name in het programma gezond water zijn keuzes gemaakt mbt tot het naar achteren schuiven van projecten vanwege synergie waardoor de realisatie lager is dan begroot.

Thema Bestuur, Middelen en Maatschappij

In dit thema worden vooral losse projecten verantwoord die niet specifiek toewijsbaar zijn aan een programma en meer in de bedrijfsvoeringsfeer thuishoren. Het totaal begrote investeringsniveau in 2017 bedraagt € 2,319 mln (na begrotingswijziging).

Van dit bedrag is € 0,700 mln. euro begroot voor ICT projecten. Hiervan is € 0,539 mln. besteed oftewel 77%. De onderuitputting komt voornamelijk doordat de werkzaamheden in het migratieproject die samenhangen met het project Modernisering huisvesting HDSR op onderdelen verschoven zijn naar 2018.

Voor het project Modernisering huisvesting HDSR waren investeringen met een bedrag van €1,400 mln begroot. Hiervan is €1,236 mln ofwel 88% gerealiseerd. De uitgaven zijn iets lager dan begroot doordat aan het einde van het jaar nog niet alle werkzaamheden waren gefactureerd. Het project loopt op schema en de verwachting is dat we eind juni 2018 in het pand kunnen terugkeren. De prognose is dat het project binnen het toegekende krediet blijft.

De overige investeringsuitgaven voor het programma Bestuur, Middelen en Maatschappij was begroot op €0,219 mln. hiervan is €0,124 mln uitgegeven, voornamelijk doordat de vervanging van mobiele telefoons is verschoven naar 2018.

De totale investeringsuitgaven het programma Bestuur, Middelen en Maatschappij komt hiermee uit op € 1,899 mln. euro. Dit staat gelijk aan een uitputtingspercentage van 82%.

Totaal investeringsniveau specifieke projecten

RWZI Utrecht

Na het slopen en leegzetten van de vergistingstanks en het bedrijfsgebouw is in januari 2017 het bouw terrein overgedragen aan De Stichtse Kraan (= DSK). DSK is parallel aan de ontwerpwerkzaamheden direct gestart met voorbereidende werkzaamheden. Met de acceptatie van het Definitief Ontwerp op 11 maart 2017 is weer een mijlpaal in het project gehaald en op 24 april is gestart met de bouw. Op 15 mei heeft

Burgermeester van Zanen gezamenlijk met Dijkgraaf Poelmann de officiële starthandeling verricht. In 2017 is een groot deel van de ruwbouw gerealiseerd. De contouren van de nieuwe installatie zijn al goed te zien.

Ondanks dat de bouw vordert kent DSK ook een aantal tegenvallers in het werk. Naast een aantal kleine incidenten, zoals het verzakken van een kraan en een overstroming van een reactor blijkt dat het droogkrijgen en houden van de bouwkuip bij het toekomstige influentontvangwerk een behoorlijke uitdaging. Daarnaast loopt Cluster Elektro achter op planning.

DSK kent ten opzichte van de planning in 2017 een vertraging waardoor de uitgaven dit jaar lager worden dan verwacht, al heeft dit naar verwachting geen effect op de in het contract gestelde mijlpalen. Hierdoor vallen de termijnbedragen in 2017 lager uit dan begroot en zal een bedrag van afgerond 10 mln. doorschuiven naar 2018.

Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (GHIJ)

Het baggeren van de GHIJ heeft vertraging opgelopen als gevolg van technische problemen met het materiaal van de aannemer. Deze heeft de opdracht teruggegeven. Een andere aannemer neemt het werk over, hiervoor is een nieuwe aanbesteding nodig, deze volgt in 2018. De wisseling van aannemer Werkzaamheden aan de kunstwerken in de GHIJ liggen op schema. De start (incl. pilot) van de realisatie van het oever-project is vertraagd door extra zorgvuldigheid in de voorbereiding; dit wordt de komende jaren ingelopen.

POV Dijkversterking Centraal Holland

Het project is afgerond en blijft ruim binnen de begrote kosten.

Sterke Lekdijk

De lagere uitputting wordt verklaard doordat een deel van de geraamde uit te besteden werk deels door de projectteams zelf is uitgevoerd tegen lagere kosten en deels in 2018 plaats zal vinden.

Klimaatbestendige Water Aanvoorzieningen

De verkenningsfase van dit project is formeel in 2016 afgerond, in 2017 was er nog enige overloop m.n. door renovatie van het Noordergemaal. Voor het vervolgproject is minder uitgegeven dan begroot omdat het niet is gelukt om tijdig een nieuw projectteam aan te trekken, wegens een krappe arbeidsmarkt.

Kredietoverschrijdingen

In 2017 hebben zich geen krediet overschrijdingen voorgedaan.

Rapportage grote projecten

Uw Algemeen Bestuur ontvangt per kwartaal een rapportage over de voortgang van de investeringsprojecten en -uitgaven. Naast de realisatie van de vastgestelde jaarschijf wordt gerapporteerd over de voortgang de overige grote projecten inclusief de Watergebiedsplannen. De rapportage grote projecten kunt in de bijlage terugvinden.

» Bijlage 3: Investerings – rapportage grote projecten

Belastingen

Tabel: Netto bijdrage per belastingcategorie

Belastingopbrengsten	Begroting 2017	Begroting 2017 na 1^e BW	Realisatie t/m dec. 2017	Resultaat 2017
Watersysteemheffing ingezetenen	21.013	21.113	21.400	288 V
Watersysteemheffing overig ongebouwd	4.628	4.478	4.202	(276) N
Watersysteemheffing natuur	52	52	59	8 V
Watersysteemheffing gebouwd	26.632	27.482	28.136	654 V
Zuiverings- en verontreinigingsheffing	60.619	60.119	61.460	1.341 V
Totaal netto bijdrage	112.942	113.242	115.257	2.016 V

Bedragen zijn in duizenden euro's (V = voordelig, N = nadelig). De opgenomen realisatiegegevens hebben zowel betrekking op belastingjaar 2017 als op belastingopbrengsten van voorgaande jaren.

Toelichting

Watersysteemheffing (€ 0,7 miljoen voordeel t.o.v. de gewijzigde begroting)

De totale netto-belastingopbrengsten voor de watersysteemheffing zijn € 1,474 miljoen hoger dan initieel begroot. Hiervan was reeds € 0,800 via begrotingswijzigingen verwerkt. De positieve ontwikkeling van de WOZ-waarde is de belangrijkste oorzaak van de hogere belastingopbrengst: bij de 2^e begrotingswijziging was hier al een voordeel van € 0,850 gemeld maar bij het opmaken van de jaarrekening blijkt hierdoor € 1,500 miljoen meer aan belastingopbrengsten te zijn gerealiseerd. Het herstel van de markt voor onroerend goed heeft tot een grotere stijging van de totale WOZ-waarde geleid dan was ingeschat. Ook het draagvlak voor Ingezetenen is hoger dan was ingeschat: een meeropbrengst van € 0,388 miljoen ten opzichte van de initiële begroting. Hiervan was al € 0,100 voorzien bij de begrotingswijziging. Een deel van de meeropbrengst is ook toe te schrijven aan het gunstigere economische klimaat dat leidt tot lagere kwijtscheldingen en oninbaarheid (vrijval van voorziening dubieuze debiteuren). De categorie Ongebouwd boekt een negatief resultaat: bij de begrotingswijziging werd al ingeschat dat het lagere draagvlak zou leiden tot € 150.000 minder belastingopbrengsten maar bij de jaarrekening komt dit bedrag in totaal uit op € 426.000. Hier lijkt een verband te zijn met een hoger draagvlak van Natuur (+ 1.300 hectare) dat in die categorie leidt tot een meeropbrengst van € 7.000. Een nadere analyse van de cijfers, in het eerste halfjaar van 2018, moet uitwijzen of het belastingdraagvlak van de categorie Ongebouwd voor 2017 volledig is uitgenut of dat ook in 2018 rekening moet worden gehouden met een lagere belastingopbrengst. Bij de jaarrekening van 2017 is de belastingopbrengst vanuit het voorzichtigheidsprincipe realistisch ingeschat.

Zuiveringsheffing woningen en bedrijven (€ 1,3 miljoen voordeel t.o.v. de gewijzigde begroting)

De belastingopbrengsten van de zuiverings- en verontreinigingsheffing is bij de 2^e begrotingswijziging te voorzichtig ingeschat. Op basis van de rapportage van BghU over het tweede kwartaal is er destijds van uitgegaan dat vooral de belastingopbrengsten voor de bedrijven lager zouden zijn dan begroot. Via de begrotingswijzigingen is daarom de totale verwachte belastingopbrengst met € 0,500 miljoen naar beneden bijgesteld. Bij het opmaken van de jaarrekening blijkt het belastingdraagvlak juist groter dan bij het vaststellen van de belastingtarieven was voorzien en dat leidt voor woningen tot een opbrengst die ongeveer € 1,200 miljoen hoger is dan begroot. Deze meevaller ten opzichte van de cijfers van het 2^e kwartaal komt voort uit een betere ontsluiting van gegevens die BghU in het 3^e en 4^e kwartaal heeft bewerkstelligd. Daarbij komt dat voor 2017 ongeveer € 200.000 minder is kwijtgescholden. Ook op 'oude jaren' is de kwijtschelding lager dan voorzien: een voordeel van € 150.000. Ook is bij bedrijven meer aan belastingen opgelegd dan begroot maar daar staat een dotatie aan de voorziening van dubieuze debiteuren tegenover. Dit hogere

netto-belastingdraagvlak, bijvoorbeeld door de lagere kwijtschelding van 2017, werkt naar verwachting (deels) door in 2018.

Ook de niet-begrote maar wel gerealiseerde belastingopbrengsten voor de Verontreinigingsheffing van € 208.000 dragen bij aan het positieve resultaat op de belastingopbrengsten van de zuiveringsheffing. Deze was bij de begrotingswijziging ook voorzien.

De paragrafen

Conform de Bepalingen Beleidsvoorschriften en Verantwoording Waterschappen (BBVW) artikel 4.11 bestaat het bestuursverslag buiten de programmaverantwoording uit de verantwoording over de in de begroting in afzonderlijke paragrafen vastgelegde uitgangspunten en hoofdlijnen van het beleid met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. In deze paragrafen zijn de financiële gevolgen van het gevoerde beleid weergegeven.

De paragrafen zijn:

1. Moties en amendementen 2017
2. Incidentele baten en lasten
3. Reserves en voorzieningen
4. Weerstandsvermogen
5. Financiering
6. Verbonden Partijen
7. Bedrijfsvoering
8. EMU saldo
9. Top Inkomens 2016

1. Moties en amendementen 2017

Nr	Datum	M /A	Onderwerp	Strekking motie/amendement	Ingediend door	Aktie
1	17 mei 2017	M	Inventariseren kansen versterken weidevogelpopulatie	Verzoekt het college van dijkgraaf en hoogheemraden om: - Te inventariseren welke maatregelen HDSR zelf kan treffen of door anderen kan laten uitvoeren ten behoeve van het verbeteren van de weidevogelpopulatie in haar beheergebied en bepalen hoe effectief deze maatregelen zijn. - Indien blijkt dat maatregelen van HDSR goed kunnen bijdragen aan herstel van de weidevolgopolulatie een voorstel te doen aan het AB om actief bij te dragen aan weidevogels.	A. Travaille (PvdD) J. Reerink (PvdA) J. Verweij (CU)	Ingetrokken
2	28 juni 2017	A	Bestemming exploitatieoverschot 2016	het voorstel van het dagelijks bestuur onder punt 4 aan te passen, waarna het komt te luiden als volgt: 4. het voordelige exploitatieresultaat van in totaal € 6.340.000 als volgt te bestemmen en te verwerken: I. onttrekking aan de egalisatiereserve watersysteemheffing € 2.267.000 II. toevoeging aan de egalisatiereserve zuiveringsheffing € 4.517.000 III. toevoeging aan de bestemmingsreserve ICT voorzieningen € 450.000 IV. toevoeging aan de bestemmingsreserve Transitie Personeel € 720.000 V. toevoeging aan de bestemmingsreserve Omgevingswet € 750.000 VI. toevoeging aan de bestemmingsreserve Cofinanciering Groen/ Blauwe diensten € 125.000 VII. reductie van voorgenomen tariefstijgingen door extra toe te voegen aan de egalisatiereserves € 2.045.000	C. Duijvelaar (VVD)	Verworpen
3	28 juni 2017	M	Groene Tuinen	Verzoekt het college van dijkgraaf en hoogheemraden om: In overleg te treden met de gemeenten in ons werkgebied om te kijken of mensen met een groene tuin waaruit regenwater wordt opgevangen of in de	W. van der Steeg (PvdD)	Unaniem aangenomen

				grond kan zakken, daarvoor beloond kunnen worden via bijvoorbeeld een korting op de rioolheffing of een andere belastingkorting		
4	8 november 2017	M	Instandhouding insecten	Verzoekt het college in kaart te brengen wat het waterschap kan bijdragen aan het tegengaan van de terugloop van de biodiversiteit onder de insecten en daarbij aan te geven wat het waterschap al aan activiteiten in dat kader verricht. –Met de provincie te overleggen om na te gaan wat HDSR vanuit zijn eigen taken kan doen om het door de provincie op dit punt te voeren beleid te realiseren. –De resultaten daarvan terug te melden aan het AB met voorstellen, hoe dit in te passen is binnen het beheer en de projecten van HDSR. – Bij de Unie van Waterschappen er op aan te dringen om ook op landelijk niveau en bij de waterschappen in deze een actief beleid te bevorderen.	J. Reerink (PvdA)	Aangehouden in de vergadering van d.d. 8 november 2017 (vervangen door 4b)
4b	13 december 2017	M	Instandhouding insecten	In kaart te brengen wat het waterschap in de uitvoering van haar werkzaamheden kan bijdragen aan het tegengaan van de terugloop van de biodiversiteit onder de insecten en tevens aan te geven wat het waterschap al aan activiteiten in dat kader verricht; - Met de provincie te overleggen wat HDSR vanuit zijn eigen taken kan doen om het door te provincie gevoerde beleid te helpen realiseren; - De resultaten daarvan terug te melden aan het AB hoe dit ingepast is binnen het beheer en de projecten van HDSR; - Bij de Unie van Waterschappen er op aan te dringen om ook op landelijk niveau en bij de waterschappen in deze een actief houding te bevorderen; - De Unie van Waterschappen en de Stowa te vragen om onderzoek naar de vraag hoe een gezonde insectenstand bevorderd kan worden.	J. Reerink (PvdA)	Aangenomen in de vergadering van d.d. 13 december 2017

5	13 december 2017	A	Gelijkmatige tariefsverhoging ongebouwd	1. de bedragen zoals opgenomen in het 'ontwerp-besluit wijziging belastingverordeningen' (DM 1312673) onder I. B1 en I. B2 te wijzigen in respectievelijk € 82,58 en € 165,16; 2. als gevolg hiervan bij beslispoint 2 van het voorgestelde besluit (1^e begrotingswijziging 2018) bedragen op te nemen van respectievelijk € 1.679 mln., € 117.136 mln. (ongewijzigd) en € 118.815 mln.; 3. voorts als gevolg hiervan bij beslispoint 3 van het voorgestelde besluit (dotatie reserves) bedragen op te nemen van respectievelijk € 1.679 mln., € 1.589 mln. (ongewijzigd) en € 3.268 mln.	H. de Beaufort (LNE)	Aangenomen in de vergadering van d.d. 13 december 2017
6	13 december 2017	M	Zicht op de tariefsontwikkeling	Draagt het college op: Om jaarlijks bij de VJN –binnen de afgesproken kaders- een indicatief overzicht te leveren van de beoogde kostenontwikkeling, de tarieven en de reserves, voor de komende vijf jaar.	J. Verweij (CU)	Aangenomen in de vergadering van d.d. 13 december 2017
7	13 december 2017	A	Ook prioriteit op gezond water (duurzaamheidsagenda)	Besluit Figuur 2 in het bestuursvoorstel aan te passen en daarin punt 7 Welzijn en gezondheid met groen aan te vullen met een hoeveelheid die gelijk is aan ecologie en biodiversiteit onder punt 4;	J. Reerink (PvdA)	Aangenomen in de vergadering van d.d. 13 december 2017
8	13 december 2017	M	Scan biodiversiteit en mogelijkheden HDSR	Verzoekt het college om: Een scan uit te (laten) voeren, zo mogelijk met of door STOWA, om na te gaan hoe de biodiversiteit zich in ons beheergebied ontwikkelt en welke mogelijkheden we als waterschap kunnen gebruiken om de biodiversiteit te bevorderen.	A Travaille (P.v.d.D)	Aangenomen in de vergadering van d.d. 13 december 2017

2. Incidentele baten en lasten

Incidentele baten

In Burap 1 van 2017 is reeds gemeld dat na de beëindiging van een de juridische procedure (van der Horst) een reservering voor een mogelijke betalingsverplichting van €0,5 mln is vrijgevallen.

3. Reserves en voorzieningen

Voor een toelichting op de reserves en de voorzieningen, zie de jaarrekening.

4. Weerstandsvermogen

Inleiding

Onder weerstandsvermogen wordt verstaan:

Het weerstandsvermogen is het vermogen van een waterschap om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat de normale bedrijfsvoering wordt aangetast.

Aandacht voor het weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke grote financiële tegenvaller die niet opgevangen kan worden, zich direct vertaalt in een extra tariefstijging.

Risicomanagementbeleid

Het beleid dat het waterschap voert ten aanzien van risicomanagement is vastgelegd in de “Beleidsnota Weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen 2017-2023”. In deze nota is de werkwijze vastgelegd en zijn de uitgangspunten bepaald ten aanzien van weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen. Op basis van dit beleidsstuk is de paragraaf weerstandsvermogen opgesteld.

HDSR acht het noodzakelijk om risico's inzichtelijk te hebben. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's van nu en gerelateerd aan toekomstige investeringen, in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van HDSR te verkrijgen, wordt twee keer per jaar een risico-inventarisatie uitgevoerd. Dit resulteert in een actueel risicoprofiel.

Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van interviews waarbij gebruik is gemaakt van het softwareprogramma NARIS® (Nederlands Adviesbureau Risicomanagement-Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart worden gebracht en beoordeeld. Op hoofdlijnen zijn de risico's op drie manieren te clusteren. Deze clustering is als volgt:

1) Strategische/ tactische risico's	Dit betreffen de risico's die het bestuur raken, oftewel de risico's die met de lange termijn doelstellingen van het waterschap te maken hebben. Dit zijn zowel interne als externe risico's. Grote proces- en projectrisico's vallen hier ook onder.
2) Compliance- en verslaggevings-
risico's	Dit betreffen de risico's die samenhangen met het voldoen aan de wet- en regelgeving en de risico's die samenhangen met het tijdig en juist rapporteren aan interne en externe belanghebbenden.
3) Operationele risico's	Deze zijn onder te verdelen in - Projectrisico's: alleen de grote risico's die mogelijk niet binnen het project opgevangen kunnen worden zijn bestuurlijk relevant.- Procesrisico's: deze risico's vloeien voort uit de reguliere bedrijfsvoering. Alleen de grote risico's zijn bestuurlijk relevant.- Veiligheidsrisico's: het waterschap bestaat om veiligheidsrisico's die te maken hebben met de missie weg te nemen. Hiervoor is een aparte calamiteitenplan.

In totaal zijn 85 risico's in beeld gebracht en gekwantificeerd door de afdelingen. Aan de hand van de gegevens hierover is een risicosimulatie uitgevoerd. De grootste risico's van HDSR liggen in de projectensfeer bij de projecten Gekanaliseerde Hollandsche IJssel, de RWZI Utrecht en het GOP Regionale Keringen. De grootste operationele risico's liggen bij ICT, prijsstijgingen en aansprakelijkheidsstellingen.

Benodigde weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de omvang van de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden. De benodigde weerstandscapaciteit is het bedrag dat nodig is om alle risico's financieel af te dekken. Het gaat dan om de (rest)risico's waarvoor binnen de projecten of programma's geen (kostenefficiënte) maatregelen zijn of kunnen worden getroffen. De laatste actualisatie van het risicoprofiel is uitgevoerd in januari-februari 2018. Daaruit volgt dat het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 10,4 mln. De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de begroting 2018 nauwelijks gewijzigd.

Sinds de begroting 2018 zijn veruit de meeste risico's gelijk gebleven of in meer of mindere mate kleiner geworden. Voorbeelden hiervan zijn de kans op het niet-subsidiabel blijken van de kosten van de eerste verkenningsfasen van Sterke Lekdijk, en de onzekerheden rondom raakvlakken en nog niet gekwantificeerde posten bij de bouw van de RWZI-Utrecht. Nieuwe risico's zijn er onder meer op juridisch vlak en als gevolg van onzekerheden rondom de sloop van de bestaande installatie van de RWZI-Utrecht.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de omvang van de middelen (en de mogelijkheden om deze te genereren) waarover het waterschap beschikt of kan beschikken, waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden. De algemene reserves (watersysteem- en zuiveringsheffing) vormen het beschikbare weerstandsvermogen. De algemene reserve wordt gevoed uit het resultaat van het voorafgaande jaar; een besluit hierover wordt genomen bij behandeling van deze jaarrekening door het algemeen bestuur. Voor de een onderbouwing van de mutaties wordt verwezen naar paragraaf 1.2 op bladzijde 6 van de jaarrekening.

Omvang en beoordeling van de weerstandscapaciteit per begin 2018

Onderstaande tabel geeft de beschikbare weerstandscapaciteit vóór eventuele bestemming van het resultaat en de reserves door het algemeen bestuur (zie ook paragraaf 1.2 op bladzijde 6 van de jaarrekening).

Algemene reserves	Stand ultimo 2017	
Watersysteem	9.873.000	
Zuivering	9.873.000	
Totaal algemene reserve	19.746.000	

Ratio weerstandsvermogen: relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is middelen vrij te maken (weerstandscapaciteit) om onverwachte financiële tegenvallers (risico's) op te vangen. De ratio weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, leggen wij de relatie tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van de berekening vormt het weerstandsvermogen. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven. Deze berekening is gebaseerd op de stand van de algemene reserves conform jaarrekening 2017. De omvang van de reserves is gebaseerd op de aanname dat het volledige saldo van de jaarrekening toegevoegd wordt aan de algemene reserves.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 19,7 \text{ mln.}}{€ 10,4 \text{ mln.}} = 1,90$$

In de “Beleidsnota Weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen 2017-2023” hebben we gesteld dat we de uitkomst van de berekening waarderen conform onderstaande normtabel. Deze is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente. Het waterschap streeft naar een ruim voldoende weerstandsvermogen, zo dicht mogelijk bij 2,0.

Normtabel

Weerstand velden		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	Uitstekend
B	1.4 – 2.0	Ruim voldoende
C	1.0 – 1.4	Voldoende
D	0.8 – 1.0	Matig
E	0.6 – 0.8	Onvoldoende
F	< 0.6	Ruim onvoldoende

Op basis van de vastgestelde norm blijkt dat de Ratio Weerstandsvermogen van HDSR op dit moment voldoet.

5. Financiering

Wet- en regelgeving

Het wettelijk kader wordt gevormd door de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) en de regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (regeling Ruddo). De Wet Fido verplicht de waterschappen tot het vaststellen van een treasurystatuut en het opnemen van een financieringsparagraaf in de begroting en jaarverslag.

De wijze waarop binnen De Stichtse Rijnlanden de financieringsactiviteiten plaatsvinden, is vastgelegd in het treasurystatuut. Het statuut beoogt hiermee het financieringsbeleid transparant te maken, waarbij de risico's zo goed mogelijk worden beheerst binnen de vastgestelde kaders. Het financieringsbeleid is met name gericht op het minimaliseren van toekomstige financiële risico's.

Liquiditeitsprognose

Met behulp van de liquiditeitsprognose, die een aantal keer per jaar wordt herijkt, is bekeken of in de loop van het jaar sprake zal zijn van een financieringsbehoefte. Afhankelijk van de situatie op de kapitaalmarkt en met inachtneming van de renterisiconorm en de kasgeldlimiet wordt de hoogte en de looptijd van een lening bepaald.

Ontwikkelingen

Door het aantrekken van de binnenlandse bestedingen is de Nederlandse economie in 2017 gegroeid. De lage inflatie op Europees niveau heeft er toe geleid dat de Europese Centrale Bank (ECB) verder is gegaan met stimuleringsmaatregelen. Dit had als effect dat de rente op de geld- en kapitaalmarkten historisch op een laag niveau is gebleven.

In 2017 en 2018 is, voornamelijk door de RWZI Utrecht, een substantieel investeringsniveau geprognosticeerd. Een dergelijke investering leidt tot een extra financieringsbehoefte aangezien deze bedragen niet vanuit de operationele kasstroom kunnen worden opgebracht. Om tijdig te anticiperen, en deze relatief omvangrijke renterisico's te beheersen, is begin 2017 een plan van aanpak door het college

vastgesteld op welke wijze de financiering en de reductie van het renterisico wordt ingevuld. Dit financieringsplan is ook gepresenteerd aan de auditcommissie.

In dit plan zijn financieringsvormen en zogenoemde voorfinancieringsfaciliteiten opgenomen die De Stichtse Rijnlanden zowel flexibiliteit als acceptabele renterisico's geven en waarmee de financieringsbehoefte voor 2017 en 2018 wordt ingevuld.

In totaal is in 2017 € 120 mln. aan langlopende geldleningen aangetrokken (drie tranches van € 40 mln). De eerste tranche is inmiddels gestort (zie onderdeel langlopende leningen, het gaat hier om 2 leningen van elk € 20 mln.). De tweede en derde tranche worden in 2018 en 2019 gestort. Bij deze tweede en derde tranche kan wel lang geld eerder worden opgenomen middels een voorfinancieringsfaciliteit mocht dit wenselijk zijn op basis van de liquiditeitsplanning.

Rentevisie

De basis van onze rentevisie vormt de visie van enkele financiële instellingen, waaronder onze huisbankier. In de begroting 2017 is uitgegaan van een kapitaalmarktrente (rente met een lange looptijd > 20 jaar) van 2,25 % voor nieuw aan te trekken langlopende geldleningen.

Per 31 december 2017 bedraagt de rente op de kapitaalmarkt (langlopend) voor een geldlening met een rentevaste periode van 30 jaar ongeveer 1,95%, terwijl voor een geldlening met een rentevaste periode van 10 jaar ongeveer 1,00% wordt berekend. Begin 2017 bedroeg de rente op de kapitaalmarkt voor een lening met een rentevaste periode van 30 jaar 2,00% en 10 jaar ongeveer 1,15%.

De debetrente per 31 december 2017 op de rekening-courant bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) bedraagt 0,10% (31 december 2016: 0,10%). Deze debetrente is gebaseerd op de geldmarktrente (rente met een looptijd tot 2 jaar).

Kortlopende financiering

Doordat de geldmarktrente op dit moment nog steeds relatief laag ligt, blijft het voorlopig aantrekkelijk voor een deel in de financieringsbehoefte te voorzien door middel van onze rekening-courant faciliteit (geldmarktrente) bij de NWB ofwel middels zogenoemde kasgeldleningen die veelal een gunstiger renteniveau kennen. Hierbij wordt rekening gehouden met de vanuit de regelgeving (Wet Fido) maximaal toegestane kasgeldlimiet. Bij overschrijding van de kasgeldlimiet vindt consolidatie – omzetten van rekening-courantsaldo naar een langlopende geldlening – plaats.

In 2017 heeft De Stichtse Rijnlanden voor de financieringsbehoefte op korte termijn gebruik gemaakt van kasgeldleningen met een maximale looptijd van 30 dagen. In totaal is dertien keer een kasgeldlening aangetrokken. Het gemiddelde bedrag per kasgeldlening bedroeg afgerond € 12,0 miljoen. Het rentepercentage van deze kortlopende leningen varieerde tussen minimaal -/- 0,365 % en maximaal -/- 0,380 % op jaarbasis. In totaal werd in 2017 voor alle opgenomen kasgeldleningen een bedrag van € 43.000 aan rente ontvangen. Het aantrekken van kasgeldleningen was op dat moment (*negatieve rente*) gunstiger dan negatief (rood) staan op de rekening-courant bij de NWB.

Langlopende financiering

In de begroting 2017 is gerekend met een totaal van € 87,0 miljoen nieuw aan te trekken kapitaal. Hierbij is uitgegaan van het aantrekken van langlopende leningen met een rentepercentage van 2,25%.

In totaal is € 40,0 miljoen (tranche 1) aan nieuwe langlopende leningen aangetrokken. Het gaat om de volgende leningen:

- In september 2017 is een langlopende lening van € 20,0 miljoen gestort, met een looptijd van 32 jaar en een rente van 1,800 % (aflossing in de laatste 25 jaar van de looptijd met ongelijke jaarlijkse termijnen).
- In december 2017 is een langlopende lening van in totaal € 20,0 miljoen gestort, met een looptijd van 16 jaar en een rente van 1,300 % (aflossing in de laatste 12 jaar van de looptijd met jaarlijkse termijnen van €1,50 mln en een laatste termijn van €2,0 mln).

Door genoemde transacties is de stand van de langlopende leningen per 31 december 2017 gestegen van € 193,60 tot € 229,300 miljoen (zie tabel).

Tabel – stand van de langlopende leningen

Stand 1 januari 2017		€ 193,600
Reguliere aflossingen		€ 4,300 -/-
Aangetrokken lening 2017		€ 40,000
Stand 31 december 2017		€ 229,300

Bedragen In miljoenen euro's

Rentelasten

Het bijgestelde volume aan investeringsuitgaven van de projecten en subsidie ontvangsten hebben gezorgd voor een lagere financieringsbehoefte in 2017.

In 2016 heeft de laatste omzetting (herstructurering) van een deel van de bestaande leningen van de NWB plaatsgevonden. Deze omzetting heeft een positief effect gehad op de rentelasten van 2017. In totaal is in 2015 en 2016 een bedrag van circa € 99,0 miljoen van de totale leningenportefeuille geoptimaliseerd.

De effecten van de laatste herstructurering en lagere financieringsbehoefte heeft in combinatie met het aantrekken van kasgeldleningen en het lagere rentepercentage voor de aangetrokken langlopende leningen een totaal voordeel van circa € 1,30 miljoen opgeleverd ten opzichte van de primaire begroting.

Interne en externe toetsing

De administratieve organisatie en de gevoerde treasury activiteiten zijn in 2017 onderwerp van onderzoek geweest bij de interne rechtmatigheidscontrole. Er zijn geen onrechtmatigheden geconstateerd.

De provincie Utrecht is ingevolge de Wet Fido aangewezen als toezichthouder. Zij toetst of het waterschap voldoet aan de normen zoals vastgesteld in deze wet. Hierbij zijn twee wettelijke normen te onderscheiden, de renterisiconorm en de kasgeldlimiet. Het doel van deze twee normen is de renterisico's van lagere overheden binnen de perken te houden en te beheersen. Beide normen worden hierna toegelicht.

Toetsing renterisiconorm

Uitgangspunt van de renterisiconorm is het streven naar een spreiding van looptijden van langgeldleningen met het oog op een beperking van renterisico's.

De renterisiconorm is een percentage van het begrotingstotaal. Voor waterschappen is het percentage bepaald op maximaal 30% van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende begrotingsjaar. Dit betekent dat in 2017 niet meer dan € 33,50 miljoen rentegevoelig mag zijn. Het werkelijke renterisico van De Stichtse Rijnlanden bedraagt in 2017 € 4,30 miljoen (3,8%) en voldoet daarmee ruim aan de norm.

Ook de komende jaren wordt op basis van de vervalkalender van de leningenportefeuille voldaan aan deze wettelijke norm.

Tabel – renterisiconorm

	Bedrag	%	Toelichting
Begrotingstotaal	111,800		Primaire begroting
1. renterisiconorm	33,500	30,0	% van het begrotingstotaal
2. renterisico werkelijk	4,300	3,8	% van het begrotingstotaal
3. ruimte renterisiconorm (1-2)	29,200	26,2	% van het begrotingstotaal

Bedragen In miljoenen euro's

Toetsing kasgeldlimiet

De wettelijke kasgeldlimiet bepaalt hoeveel maximaal met kort geld (rekening-courantkrediet/kasgeldleningen) mag worden gefinancierd. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende begrotingsjaar. Voor waterschappen is de kasgeldlimiet vastgesteld op 23%.

In 2017 heeft de provincie Utrecht ingestemd met het financieringsplan en het verzoek de kasgeldlimiet tijdelijk op te hogen naar € 80,0 miljoen voor begrotingsjaar 2017 tot en met 1^e kwartaal 2019. Het verzoek is in overeenstemming met de voorwaarden uit de wet Fido (artikel 4). Deze tijdelijke ophoging van de kasgeldlimiet zorgt ervoor dat de noodzakelijke flexibiliteit ten behoeve van de invulling van de omvangrijke financieringsbehoefte wordt gewaarborgd. Het renterisico op toekomstige rentestijgingen is bij het aangaan van de leningen gemitigeerd met voorfinanciering aangezien het percentage van de lange rente met het aangaan van de financiering reeds is vastgelegd.

De kasgeldlimiet bedroeg voor het waterschap in 2017 hiermee € 80,0 miljoen. De regelgeving bepaalt dat indien de gemiddelde liquiditeitspositie van drie achtereenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet overschrijdt, de (provinciale) toezichthouder moet worden ingelicht en een herstelplan aan de orde is. In 2017 heeft zich geen overschrijding van de gemiddelde kasgeldlimiet voorgedaan.

6. Verbonden Partijen

HDSR heeft met veel participanten een relatie, het is dan ook niet de bedoeling om over elk van hen te rapporteren. We beperken ons tot de bestaande verbonden partijen. Dat zijn in het geval van het waterschap: 1 vennootschap, 1 regeling voor gemene rekening, 4 gemeenschappelijke regelingen, 1 samenwerkingsovereenkomst en 1 vereniging.

Het betreft:

1. Nederlandse Waterschapsbank (NWB).
2. Muskusrattenbeheer West- en Midden Nederland
3. Belastingssamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU)
4. Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard
5. WINNET
6. AQUON
7. Het Waterschapshuis.
8. Unie van Waterschappen

1. Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)

Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap	
Ingangsdatum	1954	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB Bank) is een financiële dienstverlener die zich met haar diensten exclusief richt op de Nederlandse publieke sector. De klanten van de NWB Bank zijn decentrale overheden (waterschappen, gemeenten en provincies) en instellingen onder garantie van (decentrale) overheden. Dit betreft voornamelijk instellingen voor sociale volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu.	
Financieel belang HDSR	De deelneming van HDSR in deze AAA- bank bedraagt € 31.165,- opgebouwd uit 224 (van de 50.478) aandelen A van nominaal € 115 en 47 (van de 8.511) aandelen B van nominaal € 460 (waarvan 25% volgestort) van de NWB.	
Bestuurlijk belang HDSR	Het recht bestaat de algemene vergadering van aandeelhouders te bezoeken.	
Financiële kerncijfers (x € 1 mln):	31-12-2016	31/12/2017
-Eigen vermogen	1.507	1.628
-Vreemd vermogen	92.581	85.181
-Jaarresultaat	107	123
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen	
Risico's	Gering.	

Overige informatie	Geen.
--------------------	-------

2. Muskusrattenbeheer West- en Midden Nederland (MRB)

Vestigingsplaats	Houten	
Rechtsvorm	Overeenkomst van kosten voor gemene rekening	
Ingangsdatum	1 januari 2012	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Het beschermen van de waterstaatswerken tegen schade veroorzaakt door woel- en graafwerk van muskus- en beverratten. Deze taak is vastgelegd in de gewijzigde Waterwet die op 1 juli 2011 is ingegaan. Muskusrattenbeheer West- en Midden Nederland voert deze taak uit voor de waterschappen: Hollands Noorderkwartier, Amstel, Gooi en Vecht , Rijnland, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, De Stichtse Rijnlanden.	
Financieel belang HDSR	De bijdrage aan de dienstverlening door MRB (aandeel 24,6%) is voor het waterschap in 2018 begroot op €2,38 mln (2017: € 2,34 mln).	
Bestuurlijk belang HDSR	De Stichtse Rijnlanden heeft zitting in het Bestuurlijk Overleg van MRB met twee deelnemers uit het college van dijkgraaf en heemraden. De dijkgraaf van HDSR is voorzitter van het Bestuurlijk Overleg en één van de heemraden vertegenwoordigt HDSR als lid van het Bestuurlijk Overleg.	
Financiële kerncijfers (€ x € 1.000):	31-12-2016	31-12-2017
-Eigen vermogen	0	0
-Vreemd vermogen	0	0
-Jaarresultaat	V € 490.000	V €269.000
Relatie met programma	Veiligheid	
Risico's	Uittreden van één of meer deelnemers is van invloed op de kostenverdeling.	
Overige informatie	-	

3. Belastingssamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU)

Vestigingsplaats	Utrecht	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Ingangsdatum	1 januari 2014	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Samenwerken bij de beleidsvoorbereiding, heffing en invordering van waterschapsbelastingen en gemeentelijke belastingen, alsmede bij de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken en het beheer en de uitvoering van vastgoedinformatie. Doel is verbeteren van kwaliteit, continuïteit en efficiency.	
Financieel belang HDSR	De bijdrage aan de dienstverlening door BghU is voor het waterschap in 2018 begroot op € 2,46 mln (2017: € 2,5 mln).	
Bestuurlijk belang HDSR	De Stichtse Rijnlanden heeft zitting in het Algemeen Bestuur van BghU met twee deelnemers uit het college van dijkgraaf en heemraden	
Financiële kerncijfers (€ x € 1.000):	31-12-2016	31-12-2017
-Eigen vermogen	€ 672.020	€ 566.001
-Vreemd vermogen	€ 6.988.773	€ 3.989.519
-Jaarresultaat	€ 290.770	€ 184.752
Relatie met programma	Lastendruk	
Risico's	Uittreden van een deelnemer kan invloed hebben op het produktievolume, het kostenniveau en de kostenverdeling.	
Overige informatie	Deelnemers op dit moment naast het waterschap zijn de gemeenten Bunnik, De Bilt, Houten, Lopik, Nieuwegein, Utrecht, Zeist en Utrechtse Heuvelrug.	

4. Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard (RHC)

Vestigingsplaats	Woerden	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Ingangsdatum	1 april 2008	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Het gezamenlijk beheren van de archiefbewaarplaats door een bevoegd archivaris. Deelnemende gemeenten naast HDSR zijn: Bodegraven-Reeuwijk, Lopik, Montfoort, Oudewater, Woerden, IJsselstein.	
Financieel belang HDSR	De bijdrage aan de dienstverlening door RHC is voor het waterschap in 2018 begroot op €163.375 Begrote bijdrage 2017: €139.328 Werkelijke bijdrage 2017: €119.015 Begrotingstotaal 2018: €809.550 (2017: € 687.900)	
Bestuurlijk belang HDSR	De Stichtse Rijnlanden heeft zitting met één vertegenwoordiger uit het college in de Archiefcommissie (incl. plaatsvervanger). De vertegenwoordigers leggen verantwoording af over het door de Archiefcommissie gevoerde beleid aan het college dat hen heeft aangewezen.	
Financiële kerncijfers (€ x € 1.000):	31-12-2015*)	31-12-2016*)
-Jaarresultaat	V €4.790	V €4.370
Relatie met programma	Bestuur en organisatie	
Risico's	Beperkt	

*) Ten tijde van het opstellen van het bestuursverslag is de jaarrekening van het RHC over 2017 nog niet beschikbaar; de gegevens van 2015 en 2016 zijn de meest recent beschikbare gegevens.

Overige informatie:

De kosten van het RHC worden voorgesloten door de gemeente Woerden. Een nadelig jaarrekening saldo wordt gedekt door bijdragen van de deelnemers aan de regeling en wel als volgt:

a) de kosten van de centrale archiefbewaarplaats van het Regionaal Historisch Centrum naar verhouding van het aantal strekkende meters, dat de desbetreffende deelnemer in de archiefbewaarplaats te Woerden heeft ondergebracht;

b) de overige kosten naar verhouding van het inwonertal van de desbetreffende gemeente, waarbij voor HDSR uitgegaan wordt van een fictief inwonertal van 40.800, dat elk jaar procentueel aangepast wordt aan het verloop van de bevolking bij de deelnemende gemeenten in de gemeenschappelijke regeling (2017: 41.000).

5. Winnet

Vestigingsplaats	Houten	
Rechtsvorm	Samenwerkingsverband	
Ingangsdatum	20 december 2012	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	In het Bestuursakkoord Water is afgesproken de doelmatigheid van de afvalwaterketen te verhogen door een betere samenwerking tussen de ketenpartners. Om dit te bereiken is het regionale platform Winnet opgericht. Met het ondertekenen van de samenwerkingsovereenkomst hebben 14 Utrechtse gemeenten samen met HDSR zich verbonden aan het beheersen van de kosten, het verbeteren van de kwaliteit (dienstverlening) en het verminderen van (personele) kwetsbaarheid. De partijen zijn de volgende gemeenten en ons waterschap: Bunnik, De Bilt, Stichtse Vecht, Houten, Lopik; Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede, Woerden, IJsselstein en Zeist.	
Financieel belang HDSR	De bijdrage aan de dienstverlening door WINNET is voor het waterschap in 2018 begroot op € 48.000 (2017: €43.800)	
Bestuurlijk belang HDSR	De Stichtse Rijnlanden heeft zitting in de stuurgroep WINNET met één deelnemer uit het college van dijkgraaf en heemraden.	
Financiële kerncijfers (€ x € 1.000):	31-12-2016	31-12-2017
-Eigen vermogen	N € 1.213	Nvt
-Vreemd vermogen	nvt	Nvt
-Jaarresultaat	N €79.108	€36.402
Relatie met programma	Zuiveringsbeheer	
Risico's	Beperkt	
Overige informatie	nvt	

6. AQUON

Vestigingsplaats	Tiel	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Ingangsdatum	1 juli 2011	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	AQUON is het instituut voor wateronderzoek voor negen waterschappen. AQUON levert monsterneming, analyse en rapportage van chemisch, fysisch en biologisch onderzoek naar de eigenschappen van het natte milieu. AQUON verzorgt voor negen deelnemers het waterkwaliteitsonderzoek, dat uitgevoerd moet worden als gevolg van wettelijke verplichtingen (zoals zwemwateronderzoek en KRW monitoring). Tevens is het, ten behoeve van de uitvoering en evaluatie van het eigen beleid, noodzakelijk kwaliteit- en kwantiteitsmetingen uit te voeren en daarover te rapporteren.	
Financieel belang HDSR	Voor 2017 bedroeg de bijdrage €1.229.000 Voor 2018 is een bijdrage begroot van €1.420.000	
Bestuurlijk belang HDSR	HDSR is met een lid van het college zowel in het Dagelijks Bestuur als in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigd in de GR.	
Financiële kerncijfers (€):	31-12-2016	31-12-2017
-Eigen Vermogen	€1.165.101	€293.592
-Vreemd vermogen	€17.827.929	€16.284.803
-Jaarresultaat	€529.240	€5.363
Relatie met programma	Kwaliteit van het oppervlaktewater, zuiveringsbeheer	
Risico's	Uittreden van een deelnemer kan invloed hebben op het productievolume, het kostenniveau en de kostenverdeling.	

7. Het Waterschapshuis

Vestigingsplaats	Amersfoort	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Ingangsdatum	1 juli 2010	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Het Waterschapshuis bevordert samenwerking op ICT-gebied tussen waterschappen en andere overheden die actief zijn in de watersector. Er worden ICT - programma's uitgevoerd voor de waterschappen en er worden applicaties beheerd die door meerdere waterschappen gebruikt worden.	
Financieel belang HDSR	Jaarkosten HDSR bedragen voor 2017 € 566.151 *) Verwachte bijdrage 2018: € 665.488 **)	
Bestuurlijk belang HDSR	Eén lid en een plaatsvervangend lid in het Algemeen Bestuur.	
Financiële kerncijfers (€) (Stichting):	31-12-2016	31-12-2017
-Eigen vermogen	-10.045	0
-Vreemd vermogen(totaal vlottende passiva)	9.636.169	10.657.902
-Jaarresultaat	N 620.836	N 37.255
Relatie met programma	Bestuur en organisatie	
Risico's	Herziening van het werkpakket door HWH 2.0 kan tot financiële en inhoudelijke risico's leiden.	
Overige informatie	geen	

*) Jaarkosten 2017 is exclusief afrekening bijdrage over 2016 á €79.054 en inclusief de verwachte restitutie 2017 €103.736

**) In de verwachte bijdrage 2018 is verwerkt de overheveling van de bijdrage over 2017 á €63.136

8. Unie van Waterschappen

Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Verenging		
Ingangsdatum	1927		
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De Unie van Waterschappen behartigt de belangen van de waterschappen en zorgt voor kennisuitwisseling en samenwerking tussen de waterschappen. De Unie vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld. De Unie van Waterschappen is de werkgeversorganisatie van ongeveer 11.000 medewerkers bij 23 waterschappen in Nederland. In totaal zijn er 22 waterschappen in Nederland. Waterschap Blija Buitendijks, een onbewoond buitendijks gebied aan de Friese Waddenkust, is geen lid van de Unie van Waterschappen. Door de leden van de Unie is een garantiestelling afgegeven voor totaal €2 mln.		
Financieel belang HDSR	Jaarkosten HDSR bedragen voor 2017 € 453.312 Verwachte bijdrage 2018: €487.610 <i>Opmerking: bij het opstellen van het bestuursverslag 2017 waren de gegevens tav Eigen Vermogen, Vreemd Vermogen en Jaarresultaat van de Unie van Waterschappen over 2017 nog niet beschikbaar. Daarom zijn de gegevens over 2015 en 2016 getoond.</i>		
Bestuurlijk belang HDSR	HDSR is lid van de Unie van Waterschappen		
Financiële kerncijfers (€) (Stichting):	31-12-2015	31-12-2016	
-Eigen vermogen	N 169.857	718.128	
-Vreemd vermogen	11.700.522	11.110.405	
-Jaarresultaat	N 982.501	887.985	
Relatie met programma	Bestuur en organisatie		
Risico's	Beperkt		
Overige informatie	nvt		

7. Bedrijfsvoering

Aanbestedingen 2017

Aantallen aanbestedingen in 2017

Overzicht van aanbestedingen waarbij inkoop betrokken is geweest.

A. Werken (met afd. inkoop)

Type procedure	light	conform	totaal
Europese aanbesteding		2	2
Nationale aanbesteding		1	1
Meervoudig onderhands		7	7
Enkelvoudig onderhands		1	1
TOTAAL		11	11
procentueel		100%	100%

B. Leveringen (door afd. inkoop)

Type procedure	light	conform	totaal
Europese aanbesteding	1 (#)		1
Nationale aanbesteding			
Meervoudig onderhands		5	5
Enkelvoudig onderhands		3	3
TOTAAL	1	8	9
procentueel	11%	89%	100%

(#) is Europese Aanbesteding/ minicompetitie die in 2016 al opgestart is.

C. Diensten (door afd. inkoop)

Type procedure	light	conform	totaal
Europese aanbesteding		10 (*)	10
Nationale aanbesteding		0	0
Meervoudig onderhands	4	8 (**)	12
Enkelvoudig onderhands		2	2
TOTAAL	4	20	24
procentueel	17%	83%	100%

(*) Europese Aanbesteding: Waarvan 2 gestart zijn in 2016, 1 waarvan de procedure is stopgezet en 3 die in 2017 gestart zijn en in 2018 doorlopen.

(**) Meervoudig Onderhandse Aanbesteding: Waarvan 2 gestart zijn in 2016.

Conform: wil zeggen conform de regels van de Aanbestedingswet.

Light: eveneens volgens de regels van de Aanbestedingswet, echter de uitvraag wordt rechtstreeks aan de inschrijvers gezonden, niet via Tendered (gebruik Tendered is niet wettelijk verplicht voor Meervoudig Onderhandse Aanbesteding).

Subsidies 2017

Tabel: Overzicht beschikte subsidie aanvragen 2017 (aantal 13 stuks)		
Naam project	Regeling	Bedrag
Bedrijvenproef sturen met grondwater polder Spengen	Agenda Vitaal Platteland provincie Utrecht	€ 300.000
Hydrologisch herstelplan Kolland	Agenda Vitaal Platteland provincie Utrecht (PAS)	€ 171.000
Verbeteren waterkwaliteit Kom van Langbroek	POP3, npiw 2016 pijler 2 provincie Utrecht	€ 365.653
Aanleg 14 vispassages	POP3, npiw 2016 pijler 2 provincie Utrecht	€ 581.644
Implementatie Omgevingswet	Stimuleringsbijdrage Unie van Waterschappen	€ 206.831
Zonnepanelen op 13 daken van RWZI's en loods Wijk bij Duurstede	SDE+ (13 losse beschikkingen)	€ 845.673
instandhouding Beermuur Wijk bij Duurstede (Walmuren West en Oost)	Brim 2017 (2 losse beschikkingen)	€ 163.350
KWA Baggerwerk Gekanaliseerde Hollandsche IJssel	Deltafonds	€ 2.108.835
Capaciteitstoename KWA stap 1, onderdeel Uitvoering voorkeursvariant Verlengde verkenning en Planvorming 2017-2019	Deltafonds	€ 2.267.000
Polderkennis op Peil (HDSR is deelnemer; aanvrager is Gebiedscoöperatie Rijn, Vecht en Venen)	POP3 (kennisoverdracht)/ Agenda Vitaal Platteland provincie Utrecht	€ 141.010
Proefpolder Kringlooplandbouw (Gagelpolder) (HDSR is deelnemer; aanvrager is Waternet)	POP3 (samenwerking voor innovatie)/ Agenda Vitaal Platteland provincie Utrecht	€ 185.000
Toekomstbestendige polder Lange Weide (ingediend door Stichting Rijn & Gouwe Wiericke)	POP3 npiw 2017 Pijler 1 provincie Zuid Holland	€ 1.094.755
Verkenningfase Plan van Aanpak dijkversterking Wijk bij Duurstede - Amerongen	HWBP	€ 6.490.397
	Totaal	€ 14.921.148

Tabel: Overzicht NIET beschikte subsidie aanvragen 2017 (aantal 4 stuks)		
Naam project	Regeling	Bedrag
Verbeteren waterkwaliteit Drieborgse Meer (aanvraag ingetrokken; onvoldoende budget bij openstelling in 2016)	POP3, npiw 2016 Pijler 2 provincie Utrecht	€ 330.362
Waterkwaliteit Grechtgade West Natuurlijk (aanvraag ingetrokken; onvoldoende budget bij openstelling in 2016)	POP3, npiw 2016 Pijler 2 provincie Utrecht	€ 825.825
Instandhouding Polderhuis Jaarsveld 2017-2021 (polderhuis, stenen wachthuis, zwarte schuur, paardenstal).	Brim 2017	€ 108.130

(2 van de 4 instandhoudingsplannen lopen nog door in 2017; in 2018 opnieuw aanvraag voor het geheel indienen).		
Subsidie innovatieve projecten A&O fonds - Besloten werkrumten Waterbeher	A&O fonds Waterschappen	€ 10.000
(aanvraag mist innovatieve karakter)		

Tabel: Overzicht ingediende subsidie aanvragen 2017 (aantal 3 stuks)

Naam project	Regeling	Bedrag
Verbeteren waterkwaliteit Driebergse Meer	POP3, npiw 2017 pijler 2 provincie Utrecht	€ 330.362
Waterkwaliteit Grechtkade West Natuurlijk	POP3, npiw 2017 pijler 2 provincie Utrecht	€ 786.500
Aanleg 6 kilometer natuurvriendelijke oevers	POP3, npiw 2017 pijler 1 provincie Utrecht	€ 1.802.092

Tabel: afgewikkelde subsidies in 2017 (aantal 6 stuks)

Naam project	Regeling	Beschikking	Vaststelling
Hoogwatervoorziening en waterberging in de polder Achttienhoven	Nota Ruimte Middelén	€ 800.000	€ 54.855
Kavelruil Achttienhoven		€ 72.600	€ 9.072
Enkele Wiericke	Nota Ruimte Middelén	€ 3.500.000	€ 3.500.000
Realisatie natuurvriendelijke oever Natuursloot Zeist	POP2	€ 175.818	€ 175.818
Verkenning fase 1 project 33a POV centraal Holland (DCH)	HWBP (2014-2019)	€ 5.209.000	€ 4.825.000
Vorbereiding Bedrijvenproef Sturen met grondwater Spengen.	Agenda Vitaal Platteland provincie Utrecht	€ 30.000	€ 30.000

Toelichting afgewikkelde subsidies bij relevante afwijkingen

Hoogwatervoorziening en waterberging in de polder Achttienhoven.

De doelstellingen uit de subsidiebeschikking zijn niet gehaald. De grondverwerving c.q. het opzetten/afroncling van een kavelruil heeft veel tijd gevegrd, waardoor het project niet binnen de eindtermijn van de subsidiebeschikking kon worden uitgevoerd. In overleg met de provincie Zuid Holland is na intensief overleg de conclusie getrokken de subsidiebeschikking af te rekenen op basis van de gemaakte kosten (onderzoek en voorbereiding waaronder procesbegeleiding, opzetten kavelruil en grondverwerving, opstellen projectplan) en het vervolg van het project te laten landen in het Veenweideprogramma (raamwaterplan Bodegraven Noord). De provinciale bijdrage gaat hiermee niet verloren.

Kavelruil Achttienhoven.

Ondanks alle inspanningen van de kavelruilcoördinator heeft dit niet geleid tot de gewenste kavelruil. De werkelijke kosten zijn daardoor fors lager uitgevallen dan begroot.

8. EMU saldo

Om zicht te hebben op het Economische en Monetaire Unie (EMU) -saldo van de lokale overheid, zijn alle decentrale overheden verplicht de berekening van het EMU-saldo in de begroting en het jaarverslag op te nemen (Wet HOF). Daarnaast is de verplichting de financiële informatie op kwartaalbasis aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) te verstrekken.

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven in een jaar van de totale overheid (Rijk en decentrale overheden). De Stichtse Rijnlanden is als decentrale overheid medeverantwoordelijk voor het Nederlandse EMU-saldo. Bij het bepalen van het EMU tekort wordt een andere boekhoudmethode toegepast. Hierdoor is het goed mogelijk dat bij een sluitende begroting wel een overheidstekort kan bestaan.

Bepaald is dat decentrale overheden in 2017 een ruimte van maximaal 0,3% van het EMU-tekort mogen invullen. Deze ruimte van 0,3% is niet nader verdeeld over de decentrale overheden, met als gevolg dat voor 2017 geen formeel vastgestelde referentie waarde per individuele organisatie is afgesproken. Het Rijk stuurt alleen op het EMU-tekort van alle decentrale overheden gezamenlijk. De minister heeft er mee ingestemd dat hogere EMU-tekorten van de ene groep decentrale overheden in een bepaald jaar gecompenseerd kunnen worden door lagere tekorten of overschotten van andere groepen. Op dit moment zijn er geen sancties op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort van de decentrale overheden. De IPO, VNG en Unie gaan met het kabinet in gesprek over de ruimte in het EMU-saldo voor de periode 2018-2021.

In de primaire begroting 2017 is een EMU-saldo tekort voorzien van € 88,6 miljoen. Het werkelijke EMU-saldo in 2017 is € 60,7 miljoen negatief (zie tabel onder). Het verschil met het begrote EMU-saldo wordt vooral veroorzaakt door lagere investeringsuitgaven en een positief exploitatiesaldo .

Tabel – opbouw EMU-saldo

Opbouw EMU-saldo	Rekening 2017	Begroting 2017
1. EMU - exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	12,8	-/- 0,1
2. invloed investeringen		
- bruto investeringen	-/- 99,0	-/- 112,6
- Investeringsubsidies en doorbelastingen aan derden	3,0	0,3
- afschrijvingen	23,8	23,8
3. invloed voorzieningen		
- toevoeging aan voorzieningen	4,1	2,5
- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	0,0	0,0
- onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-/- 5,4	-/- 2,5
4. invloed reserves		
- betalingen uit reserves	0,0	0,0

Berekend negatief EMU-saldo	-/- 60,7	-/- 88,6

Bedragen zijn in miljoenen euro's

9. Top Inkomens 2017

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (= WNT) is per 1 januari 2013 in werking getreden. De WNT regelt naast de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector ook een maximering van de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan ontslagvergoedingen. Vanuit de WNT dient verantwoording via de jaarrekening plaats te vinden. Hierbij dient de bezoldiging van alle topfunctionarissen verantwoord te worden ook als de norm niet is overschreden.

Inkomensgegevens

De bezoldiging van waterschapsbestuurders ligt vast in het Waterschapsbesluit (ministerie van Binnenlandse Zaken).

Leden van het dagelijks bestuur van De Stichtse Rijnlanden

De beloning van alle leden van het dagelijks bestuur vindt plaats binnen de ambtelijke schalen (schaal 18, BBRA) en blijft geheel binnen de WNT-norm. De dijkgraaf ontvangt, in overeenstemming met wettelijke bepalingen, naast het salaris gebaseerd op trede 10 van schaal 18, een bruto ambtstoelage van 6,25% (geen recht voor pensioen, vakantietoelage, en dergelijke). De vier hoogheemraden hebben elk een aanstelling voor 0,75 fte en worden betaald conform trede 3 van schaal 18 van het BBRA. Naast het salaris ontvangen alle leden van het dagelijks bestuur een vakantietoelage van 8% en een eindejaarsuitkering van 8,3%, zoals die geldt voor rijksambtenaren.

Werknemers van De Stichtse Rijnlanden

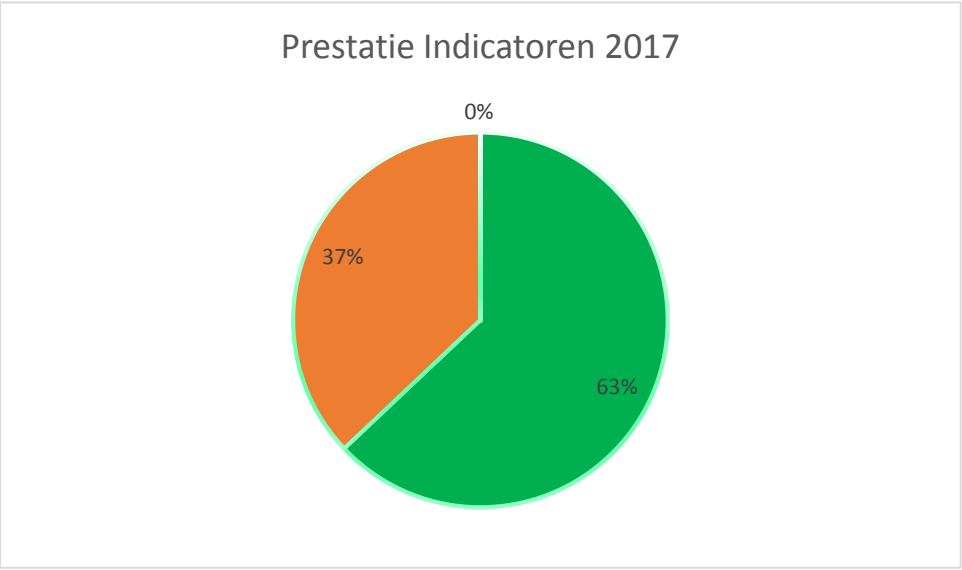
Werknemers van De Stichtse Rijnlanden zijn aangesteld als ambtenaar en vallen in beginsel onder de werking van de CAO voor de waterschappen, de Sectorale Arbeidsvoorwaardenregelingen Waterschapspersoneel (SAW). Voor een groep medewerkers die vanuit de provincie Noord- en Zuid Holland naar ons waterschap zijn overgekomen geldt bij wijze van overgangsrecht de CAO voor provinciepersoneel, de Collectieve Arbeidsvoorwaardenregeling Provincies (CAP). De beloningen vanuit de SAW blijven geheel binnen de WNT-norm. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden heeft geen managers in dienst die buiten de CAO-schalen worden betaald.

Aanstelling secretaris-directeur

In het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) legt ons waterschap jaarlijks in haar jaarstukken verantwoording af over de beloning van (interim-) topfunctionarissen. Binnen ons waterschap betreft dat de functie van secretaris directeur. Binnen het geldend functiewaarderingssysteem FuWater is die functie gewaardeerd met salarisschaal 17 van de SAW en daarmee onder de WNT-norm.

Bijlage 1: Prestatie indicatoren

In onderstaand figuur is het resultaat van de beoordeling van de indicatoren weergegeven. 63% (17 indicatoren) is op schema. 37% (10 indicatoren) is niet op schema, maar niet kritisch. Vaak ligt hierbij het niet halen van de doelstelling buiten onze invloedssfeer omdat we afhankelijk zijn van anderen. Zoals bijvoorbeeld in de samenwerking met gemeenten en bij participatie van de omgeving bij de uitwerking en uitvoering van plannen. Op de volgende pagina's is het totaaloverzicht van de doelstellingen, indicatoren en de scores per programma opgenomen.

Beoordeling van de prestatie indicatoren in 2017

goed op schema, conform planning of afwijking van de norm is niet significant

voldoende, niet op schema maar niet kritisch

onvoldoende, niet op schema en kritisch

Prestatie Indicatoren per thema en programma

Thema Veilige dijken										
Doelstelling - Waterkeringen voldoen aan de normen (wettelijk/provinciaal/HDSR)					2de Burap 2017			Bestuursverslag 2017		
nr	Maatregel	PI omschrijving	Einddoelstelling	Norm 2017	Realisatie 2017 t/m 2de kwartaal	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat	Realisatie 2017	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat
1	Uitvoeren GOP primaire waterkeringen	Cumulatief aantal uitgevoerde maatregelen per jaar	Jaarlijks zijn de geplande maatregelen uitgevoerd.	Geplande maatregelen (4) voor 2017 zijn uitgevoerd.	3 maatregelen zijn in voorbereiding		Van 1 maatregel is de start uitgesteld. Oorzaak zijn langer durende grondonderhandelingen dan gepland. Uitvoering vindt plaats in 2018.	2 maatregelen uitgevoerd conform planning, 1 maatregel loopt uit op planning, 1 maatregel uitgesteld		De maatregel herprofilering dijkpaal 10-20 is uitgesteld i.v.m. langer durende grondonderhandelingen. Er wordt afgewogen om deze mee te laten liften met de uitvoering van de dijkverbetering Sterke Lekdijk. De maatregel herprofilering dp 120-130 is uitgelopen op planning. Door zeer natte weersomstandigheden tijdens de uitvoeringswerkzaamheden is de toplaag gaan schuiven. Momenteel loopt hier aanvullend onderzoek naar de schade, de mate van verdichting en mogelijke (herstel)maatregelen, zodat de dijk veilig is tijdens het hoogwaterseizoen. De herstellwerkzaamheden zullen in het voorjaar van 2018 worden opgepakt. Voor de kunstwerken Beermuur en Sluis Vreeswijk is subsidie aangevraagd en de beschikking ontvangen. Uitvoering van de maatregelen wordt voor de komende jaren geprogrammeerd.
2	Uitvoeren van verbeteringsmaatregelen het Groot Onderhoudsplan Regionale waterkeringen	Aantal kilometers kering in voorbereiding, in uitvoering en op orde (verbeterd)	In 2021 is 97 km regionale waterkering verbeterd.	53 km op orde, 14 km in uitvoering, 30 km in voorbereiding	35 km op orde, 17 km in uitvoering, 45 km in voorbereiding			50 km op orde, 2 km in uitvoering, 45 km in voorbereiding		Er is in 2017 een enorme slag gemaakt met de regionale waterkeringen door ca. 25 km op orde te brengen. Hiermee is het doel voor 2017 niet aan niet gehaald. De drie 'ontbrekende' km's omvatten de projecten Oude Rijn en Heinoornvaart. Het aanbestedingsproces van deze beide projecten (pilot BVP en UAV-GC) heeft langer geduurd, waardoor in 2017 niet meer tot uitvoering overgegaan kon worden. Focus voor 2018 is het omzetten van projecten in voorbereiding tot concrete maatregelen.
3	Uitvoeren van instandhoudingsmaatregelen van het Groot Onderhoudsplan Regionale waterkeringen	Aantal kilometers kering in voorbereiding, in uitvoering en op orde (verbeterd)	In 2021 zijn over 60 km regionale waterkering de geplande maatregelen uitgevoerd	14 km op orde, 7 km in uitvoering, 39 km in voorbereiding	12,5 km op orde, 4 km in uitvoering, 43 km in voorbereiding			13 km op orde, 4 km in uitvoering, 43 km in voorbereiding		Het doel voor 2017 is niet gehaald. Oorzaak ligt met name bij het project Hollandse kade, welke langer in nazorg is dan vooraf voorzien.
Doelstelling - Op orde houden van de keringen door effectief beheer					2de Burap 2017			Bestuursverslag 2017		
nr	Maatregel	PI omschrijving	Einddoelstelling	Norm 2017	Realisatie 2017 t/m 2de kwartaal	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat	Realisatie 2017	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat
4	Opstellen en actualiseren van leggers voor alle waterkeringen	Aantal leggers geactualiseerd en bestuurlijk vastgesteld	3 (primaire keringen, regionale keringen incl. voormalige C-kering en overige keringen)	1 (primaire keringen)	Voor de legger primaire waterkeringen wordt het profiel van vrije ruimte opgesteld en worden de leggerzones aangepast. Beide onderdelen worden meegenomen in het traject van het keurwerk artikel voor wat betreft inzage en vaststelling door bestuur.		Het keurwerk artikel zal waarschijnlijk niet meer in 2017 worden vastgesteld en dit betekent dat de vaststelling van de legger primaire waterkeringen door het bestuur ook niet in 2017 zal plaatsvinden, maar naar verwachting in het eerste kwartaal van 2018.	Profiel van vrije ruimte is opgesteld en de leggerzones zijn eerder al aangepast. Alleen bestuurlijke vaststelling moet nog plaatsvinden.		Het keurwerk artikel is niet in 2017 vastgesteld en dit betekent dat de vaststelling van de legger primaire waterkeringen door het bestuur ook niet in 2017 heeft plaatsgevonden (zijn aan elkaar gekoppeld). Naar verwachting vindt deze vaststelling plaats in 2018 - keurwerk artikel incl. legger PWK.
Thema Droge Voeten										
Watersysteembeheer										
Doelstelling - Gebiedsgerichte verbetering van het watersysteem					2de Burap 2017			Bestuursverslag 2017		
nr	Maatregel	PI omschrijving	Einddoelstelling	Norm 2017	Realisatie 2017 t/m 2de kwartaal	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat	Realisatie 2017	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat
5	Actualiseren peilbesluiten (volgens GGOR systeem).	Cumulatief % gebied dat een actueel bestuurlijk vastgesteld peilbesluit heeft.	In 2018 zijn alle peilbesluiten actueel (niet ouder dan 10 jaar). 100% van het beheergebied (exclusief Heuvelrug en uiterwaarden, dit zijn vrijgestelde gebieden) heeft een peilbesluit.	88%	70%		In oktober worden 3+Q23 peilbesluiten vastgesteld en daarmee zal de norm van 2017 qua actualisatie van de peilbesluiten worden gehaald.	91%		In oktober zijn 3 peilbesluiten vastgesteld en daarmee is de norm van 2017 qua actualisatie van de peilbesluiten ruim gehaald.
6	Uitvoeren integrale watergebiedsplannen	Cumulatief aantal uitgevoerde watergebiedsplannen	In 2020 zijn alle 8 wgp uitgevoerd (incl. NBW proof 2015)	1 wgp gereed (cumulatief)	1 wgp gereed			1 wgp gereed		
7	Uitvoeren projecten gefinancierd uit de Nota Ruimte van het Rijk	Cumulatief aantal gerealiseerde projecten	In 2018 zijn 2 projecten gerealiseerd (einddoelstelling aangepast n.a.v. burap 2 in 2016)	1 project gerealiseerd (cumulatief)	2 projecten gerealiseerd		Project Enkele Wiericke is afgerond. Voor project Achtienhoven zijn beschikbare middelen alleen ingezet voor een kavereil. Vanwege het verstrijken van termijnen is het overige budget niet meer beschikbaar onder de noemer van Nota Ruimte Middelen. Het geld is opnieuw beschikbaar gekomen onder de noemer van de 'Overeenkomst Gouwe Wiericke'. Deze PI kan worden beschouwd als afgesloten.	2 projecten gerealiseerd	afgesloten	Project Enkele Wiericke is afgerond. Voor project Achtienhoven zijn beschikbare middelen alleen ingezet voor een kavereil. Vanwege het verstrijken van termijnen is het overige budget niet meer beschikbaar onder de noemer van Nota Ruimte Middelen. Het geld is opnieuw beschikbaar gekomen onder de noemer van de 'Overeenkomst Gouwe Wiericke'. Deze PI kan worden beschouwd als afgesloten.
Doelstelling - Voorkoming en bestrijding van verdroging					2de Burap 2017			Bestuursverslag 2017		
nr	Maatregel	PI omschrijving	Einddoelstelling	Norm 2017	Realisatie 2017 t/m 2de kwartaal	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat	Realisatie 2017	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat
8	Op orde brengen van de waterhuishouding in de TOP verdroogde gebieden	Cumulatief aantal verdroogde gebieden, waar waterhuishouding op orde is.	In 2017 zijn 6 verdroogde gebieden op orde.	6	Het N2000 gebied Kolland is in uitvoering. Oud Kolland en Overlangbroek zijn in voorbereiding.		De planning wordt niet gehaald door externe besluitvorming, waaronder vertraging in het aanvraagbesluit. Het waterschap heeft geen invloed op deze procedure. Hierdoor kan de oorspronkelijke doelstelling, 6 gebieden op orde in 2017 niet worden gehaald. De kwantitatieve en kwalitatieve doelstelling blijft echter ongewijzigd.	Het N2000 gebied Kolland uitgevoerd, Oud Kolland en Overlangbroek zijn in voorbereiding.		zie toelichting 2de burap 2017
Doelstelling - Op orde houden van het watersysteem door effectief beheer					2de Burap 2017			Bestuursverslag 2017		
nr	Maatregel	PI omschrijving	Einddoelstelling	Norm 2017	Realisatie 2017 t/m 2de kwartaal	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat	Realisatie 2017	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat
9	Renoveren Kunstwerken 2017-2021	Cumulatief aantal gerenoveerde kunstwerken	60 stuks gerenoveerde kunstwerken in 2021, waarvan 50 gereed en 10 lopend	8 gereed en 5 lopend (dit jaar)	13 lopend		Norm voor 2017 wordt gehaald	7 gereed en 10 lopend		Door meekoppelkansen en technische noodzaak zijn een aantal extra kunstwerken uit het meerjarenprogramma naar voren gehaald en in voorbereiding genomen. Dit heeft geen financiële gevolgen voor het totale programma.
10	Uitvoeren van GOP Oevers 2013 tot 2018	Cumulatief aantal kilometer harde oevers	GOP Oevers 2013 tot 2018, 4 km oever hersteld in 2018.	5,9 km (cumulatief))	4,5 km (cumulatief))			5 km (cumulatief))		De laatste projecten zijn in voorbereiding en worden uitgevoerd in 2018
11	Uitvoeren van GOP Oevers 2013 tot 2018	Cumulatief aantal kilometer natuurvriendelijke oevers	GOP Oevers 2013 tot 2018, 7 km oever hersteld, en heringericht als nvo, in 2018.	3,1 km (cumulatief)	2,7 km (cumulatief)		De eindnorm van 7 km nvo in 2018 zal niet worden gehaald omdat het project Singels Overvecht-Zuid in afstemming met gemeente Utrecht is ingekort en omdat het project De Keulevaart, Lange Vliet i.v.m. KWA+ is beëindigd. De nvo's langs de Maalvliet Keulevaart en langs de Lange Vliet zullen op een later tijdstip worden aangelegd (na afsluiting van het GOP Oevers 2013 tot 2018).	2,7 km (cumulatief)		zie toelichting 2de burap 2017
12	Uitvoeren Gop Baggeren 2015-2019	Cumulatief aantal kilometer gebaggerde watergangen	304 kilometer gebaggerde watergangen, eind 2019	96 (cumulatief)	18,5 (cumulatief 2017)		Door de benodigde verschuivingen van personeel in de projectorganisatie ontstaan bij enkele opgaven tijdelijke tekorten aan capaciteit. Zo ook bij het GOP Baggeren. Op dit moment lijkt de einddoelstelling haalbaar, begin 2018 wordt opnieuw bezien of er met nieuwe capaciteit voldoende voortgang is geboekt om de einddoelstelling te realiseren.	53 (cumulatief 2017)		zie toelichting 2de burap 2017

Bestuursverslag 2017

Tevredenheid belanghebbenden														
Doelstelling - Het waterschap is zichtbaar in de samenleving en zoekt actief naar draagvlak							2de Burap 2017				Bestuursverslag 2017			
nr	Maatregel	PI omschrijving	Einddoelstelling	Norm 2017	Realisatie 2017 t/m 2de kwartaal	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat	Realisatie 2017	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat				
26	Betrokkenheid bij de samenleving	Aantal bezoekers open dagen van waterschaps-objecten	800	1.000		n.v.t.	Deze PI is vervallen	1540		De norm voor 2017 van 1.000 bezoekers voor deze PI is met 1.540 ruimschoots gehaald. Formeel wordt op deze PI niet meer gerapporteerd. Deze PI vervalt per 31/12/2017.				
27	Informatieveiligheid	Implementatie van informatiebeveiliging conform de Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen	Betrouwbare informatievoorziening door het afdekken van alle algemeen voorkomende informatiebeveiligingsrisico's.	Vaststellen van het tactisch kader voor informatiebeveiliging en implementatie van top 40 tactische en operationele maatregelen.				Conform plan in sectorverband. Pre-audit gedaan met HWH en WSVV. Extern ge-audit, waarvan rapport Q1 2018						
Maatschappelijk verantwoord ondernemen en duurzaamheid														
Doelstelling - Duurzaamheidscriteria worden toegepast bij het inkopen en aanbesteden							2de Burap 2017				Bestuursverslag 2017			
nr	Maatregel	PI omschrijving	Einddoelstelling	Norm 2017	Realisatie 2017 t/m 2de kwartaal	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat	Realisatie 2017	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat				
28	Het toepassen van de duurzaam inkoop criteria van AgentschapNL	Percentage duurzaam inkopen volgens criteria van AgentschapNL *)	In 2017 100% duurzaam inkopen volgens de criteria van PLANOO-DESK	100%	100%			100%						
Bestuur en organisatie														
Doelstelling - Een efficiënte en effectieve organisatie							2de burap 2017				Bestuursverslag 2017			
nr	Maatregel	PI omschrijving	Einddoelstelling	Norm 2017	Realisatie 2017 t/m 2de kwartaal	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat	Realisatie 2017	Cf planning	Toelichting + beheersmaatregel: Deze zijn verplicht indien cf planning niet op groen staat				
29	Op een efficiënte wijze ondersteuning bieden aan het primaire proces	Verhouding overhead t.o.v. totaal kosten	Voor het jaar 2017 wordt uitgegaan van het benchmarkgegevens van waterschappen en de daarin opgenomen definitie voor overhead. De norm van 27,5% heeft te maken met deze nieuwe definitie van overhead.	27,5%	24,5%		Voor onderbouw ing zie DM 1277842 en 936665	28,5%		Voor onderbouw ing zie DM 1348726 en DM 936685				
30	Realiseren van een effectief werkende organisatie	% behaalde prestatie indicatoren vastgelegd in de programma's	90% in 2017.	90%	68%									

Bijlage 2: Kosten en opbrengsten

Kosten en opbrengsten Waterkeringbeheer

(link terug naar [Waterkeringbeheer](#))

	Begroting 2017 Primair	Begrotings wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie 2017	Vershil Begr. Na wijz vs Realisatie
Waterkeringbeheer					
Kosten					
Rentekosten	952	111	841	745	96
Afschrijvingskosten	1.709	-	1.709	1.527	182
Personeelskosten	1.843	6-	1.849	1.877	28-
Overige kosten	1.138	200	938	964	26-
Bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma	8.750	-	8.750	8.693	57
Totaal kosten	14.392	305	14.087	13.805	282
Overige opbrengsten					
Overige opbrengsten	842	2	841	1.197	356-
Totaal overige opbrengsten	842	2	841	1.197	356-
Saldo kosten en overige opbrengsten	13.549	303	13.246	12.608	638

Bedragen in duizenden euro's

Toelichting op de verschillen.

De verschillen met een omvang groter dan €100.000 en verschillen met een bijzondere aanleiding worden toelicht.

Afschrijvingskosten €182.000 voordeel

De lagere afschrijvingskosten zijn het gevolg van het feit dat in 2017 minder projecten zijn afgerond (technisch gereed gemeld) dan was voorzien bij het opstellen van de begroting en de eerste begrotingswijziging. Hierdoor worden investeringen later dan gepland geactiveerd, waardoor de afschrijvingskosten later in de exploitatie zichtbaar worden.

Bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma €57.000 voordeel

De door HDSR te betalen bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) wordt jaarlijks berekend door het programmabureau van het HWBP. Fluctuaties ten opzichte van de begrote bijdrage zijn het gevolg van de jaarlijkse actualisatieslag op basis van de verrichte werkzaamheden.

Overige opbrengsten €356.000 voordeel

- In 2017 is het project "Project Overstijgende Verkenning Dijkversterking Centraal Holland" (POV DCH) afgerond. Na verdeling van de inkomsten en uitgaven over de verschillende betrokken partijen ontvangt HDSR een bedrag van € 455.000 terug uit dit project. Voorgesteld wordt om bij de bestemming van het resultaat over 2017 voor dit bedrag een Bestemmingsreserve te vormen, zodat deze gelden ten behoeve van de overige HWBP projecten kunnen worden ingezet.
- Onderdeel van de Overige bijdrage is de geactiveerde bouwrente. Doordat investeringen in financiële zin achterblijven wordt ook minder bouwrente aan deze projecten toegerekend en blijven daardoor de Overige opbrengsten met €100.000 achter bij de begroting.

Kosten en opbrengsten Calamiteiten zorg

(link terug naar [Calamiteiten zorg](#))

	Begroting 2017 Primair	Begrotings wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie 2017	Vershil Begr. Na wijz vs Realisatie
Calamiteiten zorg					
Kosten					
Rentekosten	1	-	1	0	1
Afschrijvingskosten	-	-	-	0	0-
Personeelskosten	422	4-	426	462	37-
Overige kosten	197	-	197	178	20
Totaal kosten	621	4-	625	640	16-
Overige opbrengsten					
Overige opbrengsten	18	6-	23	45	22-
Totaal overige opbrengsten	18	6-	23	45	22-
Saldo kosten en overige opbrengsten	603	2	601	595	6

Bedragen in duizenden euro's

Toelichting op de verschillen.

De verschillen met een omvang groter dan €100.000 en verschillen met een bijzondere aanleiding worden toegelicht.

Personeelskosten €37.000 nadeel

De uitvoering van een grootschalige oefening (Deining en Doorbraak) heeft meer gekost dan was begroot.

Kosten en opbrengsten Muskusrattenbeheer

(link terug naar [Muskusrattenbeheer](#))

	Begroting 2017 Primair	Begrotings wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie 2017	Vershil Begr. Na wijz vs Realisatie
<i>Muskusrattenbeheer eigen gebied</i>					
Kosten					
Rentekosten	12	-	12	8	4
Afschrijvingskosten	9	-	9	9	0
Personeelskosten	-	-	-	-	-
Overige kosten	2.589	-	2.589	2.472	117
Totaal kosten	2.611	-	2.611	2.489	121
Overige opbrengsten					
Overige opbrengsten	-	-	-	140	140-
Totaal overige opbrengsten	-	-	-	140	140-
Saldo kosten en overige opbrengsten	2.611	-	2.611	2.350	261

Bedragen in duizenden euro's

Toelichting op de verschillen.

De verschillen met een omvang groter dan €100.000 en verschillen met een bijzondere aanleiding worden toegelicht.

Overige kosten voordeel €117.000

De bijdrage van HDSR aan de GR-MRB in 2014/7 is €117.000 lager dan begroot. De GR-MRB heeft lagere kosten gemaakt (€269.000), waardoor het aandeel van HDSR ook lager uitkomt dan begroot. Ook zijn de onderhoudskosten aan de MRB-huisvestingen in het beheersgebied van HDSR lager dan begroot (€51.000).

Overige opbrengsten voordeel €140.000

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2016 van de GR-MRB is besloten om een deel van het overschot van de bijdragen aan de deelnemers terug te storten. Het aandeel van HDSR bedraagt €133.000 en is in 2017 geboekt als ontvangst en verklaart het grootste deel van het voordelig verschil.

Het positieve resultaat van GR-MRB over 2017 van €269.000 (totaalbedrag alle deelnemers) is toegevoegd aan de balanspost, die eind 2017 een stand heeft van €469.000 (zie hiervoor ook het jaarverslag GR-MRB in de bijlage bij dit bestuursverslag).

Kosten en opbrengsten Watersysteembeheer

(link terug naar [Watersysteembeheer](#))

	Begroting 2017 Primair	Begrotings wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie 2017	Vershil Begr. Na wijz vs Realisatie
Watersysteembeheer					
Kosten					
Rentekosten	2.771	320	2.451	2.229	222
Afschrijvingskosten	6.129	400-	6.529	6.545	16-
Personeelskosten	8.228	61-	8.289	8.552	262-
Overige kosten	12.463	225	12.238	9.445	2.794
Totaal kosten	29.592	84	29.508	26.770	2.738
Overige opbrengsten					
Overige opbrengsten	3.881	32-	3.913	4.886	973-
Totaal overige opbrengsten	3.881	32-	3.913	4.886	973-
Saldo kosten en overige opbrengsten	25.711	116	25.595	21.884	3.711

Bedragen in duizenden euro's

Toelichting op de verschillen.

De verschillen met een omvang groter dan €100.000 en verschillen met een bijzondere aanleiding worden toelicht.

Rentekosten €222.000 voordeel

Over de aangetrokken leningen is minder rente betaald dan was begroot.

Personeelskosten €262.000 nadeel

Het project Gekanaliseerde Hollandse IJssel (GHIJ) is met meer eigen personeel uitgevoerd. Deze hogere uitgaven worden verrekend met de bestemmingsreserve GHIJ via een onttrekking.

Overige kosten €2.794.000 voordeel

- Het voordeel op Overige kosten wordt voor het overgrote deel (€2.000.000) veroorzaakt door vertraging in baggerwerkzaamheden bij het project Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (GHIJ) als gevolg van technische problemen met het materiaal van de aannemer. Hierdoor zal minder onttrokken worden aan de Bestemmingsreserve GHIJ, zodat de uitgestelde werkzaamheden in de toekomst bekostigd kunnen worden. De mutaties in de Bestemmingsreserve GHIJ is zichtbaar in het overzicht van de reserves en voorzieningen in de jaarrekening op pagina 15.
- Bij de begrotingswijziging van 2017 is een bedrag van €100.000 opgenomen voor de stimulering van Blauwe Burgerinitiatieven. Dit bedrag is niet uitgegeven door het achterblijven van geschikte initiatieven. Vanwege het incidentele karakter van dit overschot en de geringe omvang van het bedrag wordt voorgesteld hiervoor niet een aparte bestemmingsreserve in te stellen, maar dit bedrag in 2018 uit een eventueel overschotten op de begroting te dekken (via een begrotingswijziging).
- De rest van het voordeel wordt veroorzaakt door lagere uitgaven dan begroot aan regulier onderhoud, door bijvoorbeeld lagere tarieven voor elektriciteit en minder inhuur van externe expertise. Ook is in een aantal gevallen het geplande regulier onderhoud nog niet nodig gebleken, waardoor begrote kosten niet zijn gemaakt.

Overige opbrengsten €973.000 voordeel

Door meer inzet van personeel op projecten dan begroot, zijn meer inkomsten gegenereerd dan begroot. Niet alleen de directe personeelskosten worden doorbelast aan de projecten, ook een vergoeding voor overheadkosten. De Gemeente Houten heeft het onderhoud van een klein deel van het watersysteem afgekocht voor €173.000. Dit bedrag was niet begroot.

Kosten en opbrengsten Beperken gevolgen klimaatverandering

(link terug naar [Beperken gevolgen klimaatverandering](#))

	Begroting 2017	Begrotings wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie 2017	Verschil Begr. Na wijz vs Realisatie
<i>Beperking gevolgen klimaatverandering</i>					
Kosten					
Rentekosten	0	-	0	2	2-
Afschrijvingskosten	10	-	10	10	0
Personeelskosten	2.113	13-	2.126	1.929	197
Overige kosten	1.075	-	1.075	1.021	54
Totaal kosten	3.199	13-	3.212	2.963	250
Overige opbrengsten					
Overige opbrengsten	375	235	140	325	185-
Totaal overige opbrengsten	375	235	140	325	185-
Saldo kosten en overige opbrengsten	2.824	249-	3.073	2.638	435

Bedragen in duizenden euro's

Toelichting op de verschillen.

De verschillen met een omvang groter dan €100.000 en verschillen met een bijzondere aanleiding worden toegelicht.

Personeelskosten €197.000 voordeel

Door inzet van eigen personeel is minder uitgegeven aan inhuur van externe expertise dan was begroot.

Overige opbrengsten €185.000 voordeel

Door meer inzet van personeel op projecten dan begroot, zijn meer inkomsten gegenereerd dan begroot.

Kosten en opbrengsten Gezond water

(link terug naar [Gezond water](#))

	Begroting 2017 Primair	Begrotings wijziging	Begroting 2017	Begroting 2017	Begroting 2017
Gezond water					
Kosten					
Rentekosten	28	-	28	18	11
Afschrijvingskosten	55	-	55	61	6-
Personeelskosten	1.201	6-	1.207	1.122	85
Overige kosten	1.928	100	1.828	1.865	37-
Totaal kosten	3.212	94	3.119	3.066	53
Overige opbrengsten					
Overige opbrengsten	305	10-	315	554	239-
Totaal overige opbrengsten	305	10-	315	554	239-
Saldo kosten en overige opbrengsten	2.908	104	2.804	2.512	291

Bedragen in duizenden euro's

Toelichting op de verschillen.

De verschillen met een omvang groter dan €100.000 en verschillen met een bijzondere aanleiding worden toegelicht.

Overige kosten €37.000 nadeel

De kosten voor enkele projecten (Winnet, Nicaragua en LIFE IP) zijn hoger dan begroot (€193.000). Deze kosten worden echter gecompenseerd bij Overige opbrengsten, waar een hoger bedrag een bijdragen is ontvangen dan begroot (zie hieronder).

De laboratoriumkosten laten een voordeel zien van €170.000, omdat deze kosten behoudend zijn begroot, gezien de overschrijdingen op de begrotingen van AQUON in het verleden.

Overige opbrengsten €239.000 voordeel

Door meer inzet van personeel op projecten dan begroot, zijn meer inkomsten gegenereerd dan begroot.

In 2017 is in totaal €193.000 aan bijdragen ontvangen voor projecten (Winnet, Nicaragua, LIFE IP). Daar staan hogere kosten tegenover (zie hierboven).

Kosten en opbrengsten Gezuiverd afvalwater

(link terug naar [Gezuiverd afvalwater](#))

	Begroting 2017 Primair	Begrotings wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie 2017	Vershil Begr. Na wijz vs Realisatie
<i>Zuiveringsbeheer</i>					
Kosten					
Rentekosten	4.748	548	4.200	4.160	41
Afschrijvingskosten	15.291	900	14.391	14.855	465-
Personeelskosten	4.368	-	4.368	4.279	89
Overige kosten	20.074	500	19.574	18.101	1.473
Totaal kosten	44.481	1.948	42.533	41.395	1.138
Overige opbrengsten					
Overige opbrengsten	2.894	500-	3.394	3.545	151-
Totaal overige opbrengsten	2.894	500-	3.394	3.545	151-
Saldo kosten en overige opbrengsten	41.587	2.448	39.139	37.850	1.289

Bedragen in duizenden euro's

Toelichting op de verschillen.

De verschillen met een omvang groter dan €100.000 en verschillen met een bijzondere aanleiding worden toegelicht.

Afschrijvingskosten €465.000 nadeel

De overschrijding van de afschrijvingskosten wordt veroorzaakt door inhaalafschrijvingen bij de RWZI Leidsche Rijn die niet waren begroot.

Overige kosten €1.473.000 voordeel

In de begroting is op basis van het voorzichtigheidsprincipe rekening gehouden met de extra kosten in de exploitatie van de ouder zuivering tijdens de nieuwbouw. Op de volgende onderdelen zijn de uitgaven lager dan begroot.

- De kosten voor chemicaliëngebruik in het afvalwaterzuiveringsproces zijn lager dan begroot, een voordeel van €600.000. Het zuiveringsproces van de technisch verouderde RWZI Utrecht heeft beter gefunctioneerd dan verwacht, waardoor minder chemicaliën nodig waren dan begroot.
- Sinds de sloop van de vergistingsinstallatie op de RWZI Utrecht wordt het slib niet meer vergist voor de ontwatering. De ontwateringsresultaten van het niet-vergiste slib van de oude RWZI Utrecht en het extern aangevoerde slib waren gunstiger dan verwacht. Hierdoor waren de kosten voor slibafzet €500.000 lager dan begroot.
- De elektriciteitskosten zijn lager dan begroot, een voordeel van €400.000, als gevolg van lagere tarieven dan begroot.

Overige opbrengsten €151.000 voordeel

- De overige opbrengsten bestaan voornamelijk uit de rente toerekening aan investeringsprojecten. Door de stand van het onderhanden werk (bijvoorbeeld investeringen in GOP Zuiver, uitbreiding van de RWZI Leidsche Rijn, nieuwbouw RWZI Utrecht) wordt meer bouwrente aan deze projecten toegerekend. Dit levert een hogere overige opbrengst op van €80.000.
- De ontvangsten voor grensoverschrijdend afvalwater zijn €60.000 hoger dan begroot, omdat meer afvalwater is ontvangen dan was begroot. De afrekening geschiedt jaarlijks achteraf.

Kosten en opbrengsten Lastendruk

(link terug naar [Bestuur en organisatie](#))

	Begroting 2017 Primair	Begrotings wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie 2017	Vershil Begr. Na wijz vs Realisatie
Lastendruk					
Kosten					
Rentekosten	-	-	-	-	-
Afschrijvingskosten	-	-	-	-	-
Personeelskosten	-	-	-	-	-
Overige kosten	3.753	-	3.753	3.852	100-
Totaal kosten	3.753	-	3.753	3.852	100-
Overige opbrengsten					
Overige opbrengsten	-	-	-	-	-
Totaal overige opbrengsten	-	-	-	-	-
Saldo kosten en overige opbrengsten	3.753	-	3.753	3.852	100-

Bedragen in duizenden euro's

Toelichting op de verschillen.

De verschillen met een omvang groter dan €100.000 en verschillen met een bijzondere aanleiding worden toegelicht.

Overige kosten €100.000 nadeel

De kosten voor het gebruik van de kadastrale gegevens ten behoeve van belastingheffing zijn hoger dan begroot. Deze bijdrage wordt jaarlijks door het Rijk vastgesteld.

Kosten en opbrengsten Bestuur & organisatie

(link terug naar [Bestuur en organisatie](#))

	Begroting 2017 Primair	Begrotings wijziging	Begroting na wijziging	Realisatie 2017	Vershil Begr. Na wijz vs Realisatie
Bestuur en organisatie					
Kosten					
Rentekosten	179	21	158	175	17-
Afschrijvingskosten	614	54-	668	755	88-
Personeelskosten	10.702	894-	11.597	11.455	141
Overige kosten	6.849	1.911-	8.760	8.653	107
Totaal kosten	18.344	2.838-	21.182	21.039	143
Overige opbrengsten					
Overige opbrengsten	2.353	5-	2.358	2.855	496-
Totaal overige opbrengsten	2.353	5-	2.358	2.855	496-
Saldo kosten en overige opbrengsten	15.990	2.833-	18.824	18.184	640

Bedragen in duizenden euro's

Toelichting op de verschillen.

De verschillen met een omvang groter dan €100.000 en verschillen met een bijzondere aanleiding worden toegelicht.

Afschrijvingskosten €88.000 nadeel

De afschrijvingskosten zijn hoger dan begroot als gevolg van inhaalafschrijvingen op kantoorautomatisering als gevolg van de verbouwing die niet waren voorzien.

Personeelskosten €141.000 voordeel

Een belangrijke oorzaak van lagere personeelskosten dan begroot, is de meevaller op de reiskosten woon-werkverkeer. Bij de laatste CAO (2016) is een ruimere vergoeding voor deze reiskosten afgesproken en als zodanig verwerkt in de begroting. In de praktijk blijken minder medewerkers dan begroot aanspraak te maken op deze vergoeding. Deze onderschrijding is structureel.

Overige opbrengsten €496.000 voordeel

In 2017 zijn meer eigen personeelsleden gedetacheerd bij projecten dan was begroot. Daarmee is ook de ontvangen vergoeding hoger dan was begroot.

Ongeveer de helft (€230.000) van het getoonde voordeel is het gevolg van de administratieve verwerking van de onttrekking aan de voorziening Persoonlijk Basis Budget (PBB), (zie ook de jaarrekening op bladzijde 17, overzicht G. Voorzieningen).

Bijlage 3: Investerings – rapportage grote projecten

Kwaliteit	+/- Scopewijzigingen die niet of nauwelijks tot een ander eindresultaat leiden
	-/- Scopewijzigingen die tot een ander eindresultaat leiden
Tijd	+/- vertraging, maar eindtermijn niet in gevaar
	-/- als de eindtermijn in gevaar komt bij vertragingen
Geld	+/- als er overschrijdingen zijn in dit jaar zonder winstwaarschuwing voor het hele project
	-/- als er overschrijdingen zijn in dit jaar met een winstwaarschuwing voor het hele project

						Oordeel								Oordeel o.b.v. de situatie 31-12-2017					
	Programma	Projectnaam	Gewijzigde jaarschijf na 2e bgw 2017	werkelijke uitgaven t/m dec. 2017	Uitputting	kwali- teit	tijd	geld	toelichting		Totaal vastgesteld krediet AB/DB	Tot.uitgaven op krediet t/m dec. 2017	Totaal Budget ruimte	Uitputting	kwali- teit	tijd	geld	toelichting	Prognose jaar einde werk
		Programma waterkeringen:																	
M421100	Waterkeringen	GOP regionale waterkeringen	6.300	5.764	91%	+/+	+/-	+/+	Van enkele grote projecten liep de voorbereiding langzamer dan gepland waardoor uitvoering niet meer (in z'n geheel) in 2017 kon plaatsvinden en is doorgeschoven naar 2018. Daarnaast is gebleken dat de ingezette versnelling als gevolg van de intensivering/verandering van de projectorganisatie in 2017 nog niet geleid heeft tot significante verhoging van de uitgaven. Verwachting is dat deze versnelling vanaf halverwege 2018 effectief wordt.		42.257	31.547	10.710	75%	+/+	+/-	+/+	Van enkele grote projecten liep de voorbereiding langzamer dan gepland waardoor uitvoering niet meer (in z'n geheel) in 2017 kon plaatsvinden en is doorgeschoven naar 2018. Daarnaast is gebleken dat de ingezette versnelling als gevolg van de intensivering/verandering van de projectorganisatie in 2017 nog niet geleid heeft tot significante verhoging van de uitgaven. Verwachting is dat deze versnelling vanaf halverwege 2018 effectief wordt.	2021
		Programma watersysteembeheer																	
M411200	Watersysteembeh.	Groot Onderhoudsplan Kunstwerken 2012-2016	2.700	2.318	86%	+/+	+/-	+/+	Bij gemaal Noord Linschoten uitstel door vergunning die later wordt afgegeven		14.222	12.966	1.256	91%	+/+	+/-	+/+	Gemaal Noord Linschoten is vertraagd	2018
M411700	Watersysteembeh.	Groot Onderhoudsplan Watersystemen	1.475	1.224	83%	+/+	+/-	+/+	Enkele projecten vertraagd door kleine wijzigingen		4.500	1.250	3.250	28%	+/+	+/-	+/+	Uitgaven overeenkomstig prognose; enigszins vertraagd door enkele mutaties.	2020
M431400	Watersysteembeh.	Groot Onderhoudsplan Oevers 2013 t/m 2017	1.200	1.107	92%	+/+	+/+	+/+	Enkele projecten vertraagd door personeelsswisselingen		5.550	4.280	1.270	77%	+/+	+/-	+/+	Enige vertraging vanwege personeelsswisselingen ivm opbouw projectorganisatie grote projecten	2018
M411380	Watersysteembeh.	CAW Datacommunicatie en telemetrie	90	161	179%	+/+	+/+	+/-	Afronding kostte meer geld dan voorzien. Over het geheel resteert een positief saldo.		2.850	2.102	748	74%	+/+	+/+	+/+	Het project blijft ruim binnen het krediet, door aanbestedingsvoordelen.	2017
M40600	Watersysteembeh.	Watergebiedsplan Zegveld Oud-Kamerik	150	33	22%	+/+	+/-	+/+	Project wacht op overeenstemming met grondeigenaren		13.400	12.849	551	96%	+/+	+/-	+/+	in 2018 waarschijnlijk inzet gedoogplicht	2019
M401200	Watersysteembeh.	Watergebiedsplan Kamerik en Kockengen	1.270	1.223	96%	+/+	+/+	+/+	Op schema		17.200	12.562	4.638	73%	+/+	+/+	+/+	Op schema	2019
M500081	Watersysteembeh.	Watergebiedsplan Kromme Rijn	80	120	150%	+/+	+/+	+/+	Opstart laatste projecten sneller dan verwacht		8.300	8.661	361-	104%	+/+	+/+	+/+	Door "werk voor derden" zijn de totale uitgaven hoger dan het beschikbaar gestelde AB/DB krediet. Tegenover de hoger uitgaven van €361.000 staat een ontvangst van €742.000. Per saldo is sprake van een ruimte van €381.000.	2018
M401000	Watersysteembeh.	Watergebiedsplan Langbroekerwetering	675	973	144%	+/+	+/+	+/+	Hogere omzet door voortvarende uitvoering.		8.600	6.704	1.896	78%	+/+	+/-	+/+	op schema	2020
M401100	Watersysteembeh.	Watergebiedsplan Groenraven/Maartensdijk	170	206	121%	+/+	+/+	+/+	Hogere omzet door voortvarende uitvoering.		6.400	6.240	160	97%	+/+	+/+	+/+	op schema	2018
M401300	Watersysteembeh.	Watergebiedsplan Linschoterwaard	2.600	3.177	122%	+/+	+/+	+/+	Realisatie verloopt voorspoediger dan gedacht.		10.800	5.059	5.741	47%	+/+	+/+	+/+	op schema	2021
M401700	Watersysteembeh.	Eiland van Schalkwijk	850	1.027	121%	+/+	+/+	+/+	Realisatie verloopt voorspoediger dan gedacht.		9.000	1.714	7.286	19%	+/+	+/+	+/+	op schema	2024
M402000	Watersysteembeh.	Waterplan Bodegraven Noord	25	-	0%	+/+	+/+	+/+	Op schema		7.550	-	7.550	0%	+/+	+/+	+/+	Op 4-10-2017 vastgesteld door AB. In de rest van 2017 start uitwerking S22	2021
M405600	Watersysteembeh.	Nota ruimte middelen	125	85	68%	+/+	+/+	+/+	Op schema		3.940	3.138	802	80%	+/+	+/-	+/-	wordt in 2018 afgesloten, er komt nieuw krediet / nieuwe subsidie	
M140000	Watersysteembeh.	KRW 1e plan periode	250	103	41%	+/+	-/-	+/+	NVO's Lopikerwaard vertraagd vanwege discussie over Voorkeursvariant KWA+ voor traject Lopikerwaard. NVO Grecht: uitgaven vertraagd vanwege lange bestuurlijke procedure van het projectplan en door de lang doorlopende onderhandelingen met eigenaren. Door het aantal zienswijzen wat is ingediend duurde de procedure veel langer als voorzien.		3.726	1.585	2.141	43%	+/+	+/+	+/+	op schema	2019
M146000	Watersysteembeh.	KRW Kansen	80	0	0%	+/+	-/-	+/+	Realisatie natuurvriendelijke oever blijft achter ivm discussie over eigendom met provincie Utrecht. Financiële overboeking overige 2 projecten is vertraagd		1.760	1.215	545	69%	+/+	+/+	+/+	op schema	2019
M161000+ M162000+ M163000	Watersysteembeh.	KRW 2e plan periode	300	237	79%	+/+	+/-	+/+	Enkele projecten bewust vertraagd om synergie met andere projecten mogelijk te maken		4.200	349	3.851	8%	+/+	+/+	+/+	op schema	2021
M405000	Watersysteembeh.	Synergieproject Kromme Rijn	170	235	138%	+/+	+/+	+/+	Opstart laatste projecten sneller dan verwacht		6.761	6.230	531	92%	+/+	+/+	+/+	op schema	2019

Programma	Projectnaam	Gewijzigde jaarschijf na 2e bgw 2017	werkelijke uitgaven t/m dec. 2017	Uitputting	Oordeel			toelichting	Totaal vastgesteld krediet AB/DB	Tot.uitgaven op krediet t/m dec. 2017	Totaal Budget ruimte	Uitputting	Oordeel o.b.v. de situatie 31-12-2017			toelichting	Prognose jaar einde werk
					kwali- teit	tijd	geld						kwali- teit	tijd	geld		
	Programma zuiveringsbeheer																
Zuiveringsbeheer	GOP Zuiverings technische Werken 2015-2019	4.550	4.609	101%	+/+	+/+	+/+	Op schema	16.380	9.946	6.434	61%	+/+	+/+	+/+	Minder uitgaven dan oorspronkelijk geraamd	2019
Zuiveringsbeheer	RWZI Leidsche Rijn	660	593	90%	+/+	+/+	+/+	op schema	16.800	634	16.166	4%	+/+	+/+	+/+	op schema	2019
	Programma Bestuur, middelen en maatschappij																
Bestuur en ondersteuning	Uitvoeren ICT project	650	477	73%	+/+	+/+	+/+	Vanwege het verloop van project niet eerder mogelijk benodigde hardware voorzieningen aan te schaffen	1.775	1.389	386	78%	+/+	+/+	+/+	Gerelateerde ICT kosten hangen samen met het verloop van de verhuizing.	2018
Bestuur en ondersteuning	Modernisering huisvesting HDSR	1.400	1.236	88%	+/+	+/+	+/+	De renovatie verloopt conform planning. De laatste deelprojecten worden in april en mei 2018 afgerond.	5.380	1.436	3.944	27%	+/+	+/+	+/+	De renovatie verloopt conform planning. De laatste deelprojecten worden in april en mei 2018 afgerond. Het grootste deel van de termijnbetalingen vinden in 2018 plaats.	2018
	Specifieke projecten																
RWZI Utrecht	Rwzi Utrecht	77.800	68.644	88%	+/+	+/-	+/+	Door de opgelopen vertraging in het cluster Elektro en eerder al bij het influentontvangwerk vallen de termijnbedragen in 2017 lager uit dan begroot. Hierdoor zal een bedrag van afgerond 10 mln. doorschuiven naar 2018.	145.630	93.346	52.284	64%	+/+	+/+	+/+	De aannemer kent in 2017 vertraging waardoor de uitgaven dit jaar lager worden dan verwacht. Dit heeft geen effect op de realisatie van in het contract gestelde mijlpalen.	2019
Centraal Holland	POV Dijkversterking Centraal Holland	532	467	88%	+/+	+/+	+/+	Project is succesvol afgerond; in 2018 worden de laatste administratieve handelingen verricht.	7.756	5.299	2.457	68%	+/+	+/+	+/+	Project is succesvol afgerond en blijft ruim binnen het krediet, wegens lagere kosten van risico's en enkele scope-wijzigingen. Resterende middelen worden verdeeld over de deelnemende partijen.	2017
Sterke Lekdijk	Sterke Lekdijk	2.873	2.199	77%	+/+	+/+	+/+	De lagere uitputting wordt verklaard doordat een deel van de geraamde uit te besteden werk deels door de projectteams zelf is uitgevoerd en deels in 2018 plaats zal vinden.	49.000	2.199	46.801	4%	+/+	+/+	+/+	Op schema	2028
KWA+	Capaciteit toename zoetwater KWA+ Fase 1	-	100	#DEEL/0!	+/+	+/+	+/+	Dit project betreft de verkenningsfase. Deze is formeel in 2016 afgerond. In 2017 nog overloop (m.n. voor renovatie Noordergemaal). Voor 2017 was geen budget begroot, er was wel voldoende krediet.	2.048	1.172	876	57%	+/+	+/+	+/+	Een deel van het krediet wordt niet gebruikt. Er volgt nog een doorbelasting van werkzaamheden aan het Noordergemaal en laatste aanpassing van uurtarieven ad € 116.000. Daarnaast is een risicopost niet aangewend (€ 342.000); bleek de begrote capaciteit uiteindelijk niet nodig om het deelproject af te ronden en konden lagere tarieven worden gehanteerd dan geraamd (€ 150.000); is een bedrag voor "Laaghangend Fruit" niet benut (€ 125.000); en zijn minder diensten ingehuurd dan geraamd (€ 136.000).	2017
KWA+	KWA stap 1	1.200	552	46%	+/+	+/-	+/+	Minder uitgaven dan begroot omdat het niet is gelukt om tijdig voldoende capaciteit aan te trekken.	2.310	552	1.758	24%	+/+	+/-	+/+	Voor deze fase werd een geheel nieuw projectteam ingezet. De volledige beschikbaarheid daarvan en het inwerken vergde zodanig veel tijd dat daardoor een vertraging werd opgelopen.	2021
GHIJ	Kunstwerken, Oevers, Baggeren	5.200	2.111	41%	+/+	+/-	+/+	Baggeren: vertraging vanwege stoppen aannemer; nieuwe aanbesteding volgt in 2018. Kunstwerken: op schema. Oevers: start realisatie is later dan verwacht, omdat de nieuwe contract- en aanbestedingsvormen vragen om meer voorbereiding.	15.125	2.095	13.030	14%	+/+	+/-	+/+	Baggeren is vertraagd, maar einddoel is nog haalbaar. Kunstwerken: op schema. Oevers: de start (incl. pilot) van de realisatie is vertraagd door extra zorgvuldigheid in de voorbereiding; dit wordt de komende jaren ingelopen.	2020/2023

Bijlage 4: Muskusrattenbeheer

De begroting 2017 voor de uitvoering van de Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbeheer West en Midden Nederland (WMNL) in het gehele bestrijdingsgebied is in het Bestuurlijk Overleg vastgesteld op een bedrag van € 8.432.375,- (excl. overhead).

Het exploitatieresultaat 2017 is uitgekomen op € 269.755,30 positief.

Tabel: begroting/realisatie jaar 2017				
omschrijving	begroting 2017	Realisatie 2017	Vershil	V/N
Lasten				
Salaris lasten	6.141.500	5.934.292	207.208	V
Overige personele lasten	390.875	426.227	-35.352	N
Materiele lasten	596.465	579.275	17.190	V
Leasekosten	1.303.535	1.254.795	48.740	V
Totale lasten	8.432.375	8.194.589	237.786	V
Bijdrage in kosten overhead	1.138.370	1.106.269	32.101	V
Totaal kosten MRB	9.570.745	9.300.858	269.887	
Bijdragen				
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	1.789.729	1.789.729	-	
Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht	1.627.027	1.627.027	-	
Hoogheemraadschap van Delfland	507.249	507.249	-	
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	1.215.485	1.215.485	-	
Hoogheemraadschap van Rijnland	2.076.852	2.076.852	-	
HDSR	2.354.403	2.354.403	-	
Overige baten	-	-132	132	N
Totaal bijdragen	9.570.745	9.570.613	132	
Totaal	-	-269.755	269.755	V

De verdeling van de totale kosten over de partners is vastgelegd in de overeenkomst van december 2011. De bijdragen van de partners, gelijk aan het bedrag van de uitgaven minus evt. inkomsten, worden op basis van de jaarrapportage vastgesteld. De verdeling van bijdrage per deelnemers is te vinden in bijlage 2.

Toelichting per kostensoort

Salaris lasten

De salaris lasten zijn in 2017 uit gekomen op een positief resultaat van € 207.208,-. Er was in 2017 minder personeel in dienst dan begroot. Gemiddeld was er in 2017 een bezetting van 113 fte, in de begroting was uitgegaan van 116 fte. Daarnaast wordt er door een aantal werknemers gebruik gemaakt van seniorenverlof en ouderschapsverlof. Dit zorgt voor lagere salaris lasten, welke niet was begroot. In dit resultaat is een voorziening meegenomen voor de vakantie uren, IKB uren en de te verwachten uitkering uit hoofde van de nog af te sluiten SAW cao.

Specificatie voorziening:

Vakantie-uren: totale voorziening bedraagt € 151.172,-. De mutatie van + € 14.361,- is ten gunste van het resultaat 2017 geboekt.

IKB-uren: totale voorziening bedraagt € 41.288,-. Deze voorziening is dit jaar voor het eerst getroffen.

Redenen hiervoor zijn de gewijzigde CAP cao, waardoor het IKB verlof geen vervaldatum meer kent en voortschrijdend inzicht ten aanzien van de IKB-uren van de medewerkers die onder de SAW vallen.

SAW CAO: totale voorziening bedraagt € 88.934,-. Naar aanleiding van de voorstellen in de CAO onderhandelingen is er rekening gehouden met een nabetaling salaris over 2017 van € 1.500 per FTE.

Overige personele lasten

De post overige personele lasten heeft een negatief resultaat van € 35.352,- euro. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de uitkering van een tweetal beëindigingsvergoedingen in 2017, en kosten voor de werving van nieuw personeel.

Materiële lasten

De materiële lasten zijn in 2017 uitgekomen op een licht positief resultaat van € 17.190,-. Dit is een resultante van alle uitgaven voor materiaal, vangmiddelen, onderhoud ed. Opvallend is dat er in 2017 € 39.000 meer uitgegeven is aan werkkleding en veiligheidsmateriaal dan begroot. Daarnaast is er € 47.000,- minder uitgegeven aan druk- en bindwerken, apparatuur/gereedschappen, vangmiddelen, en overige diensten derden.

Leaseauto's

In de begroting voor leaseauto's is ten onrechte de BTW op de BPM meegenomen. Daardoor is er in de begroting van een te hoog leasetarief uitgegaan. Daarnaast is er door een lagere brandstofprijs en betere sturing het resultaat op de post leaseauto's uitgekomen op een positief resultaat van € 48.741,-.

Overhead

Deze post laat een positief saldo zien van € 32.101,-, doordat de overhead is berekend op basis van de realisatie (13,5% van €8.194.589).

Opbrengsten

De bijdrage van deelnemers Gemene rekening zijn gefactureerd conform begroting.

Bijdrage 2017					Begroting	
						9.570.745
					Verdeling in %	Bijdrage in €
Waterschap						
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier					18,7%	1.789.729
Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht					17,0%	1.627.027
Hoogheemraadschap van Delfland					5,3%	507.249
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard					12,7%	1.215.485
Hoogheemraadschap van Rijnland					21,7%	2.076.852
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden					24,60%	2.354.403
					100,00%	9.570.745

De totale begroting (incl. overhead) is vastgesteld op € 9.570.745,-. De bedrag wordt volgens een vaste verdeelsleutel verdeeld over alle deelnemende waterschappen.

Titel

Bestuursverslag 2017 (DM 1361395)

Datum

27 juni 2018

Foto omslag: gemaal Moldaudreef, Utrecht